

***Структура на финансискиџе системи  
на земјите од Зајадна и Централно -  
Источна Европа***

## **СОДРЖИНА**

- 1. Структура на финансиските системи на земјите од Централна и Источна Европа**
  - Финансиски систем на Полска
  - Финансиски систем на Словенија
  
- 2. Структура на финансиските (банкарските) системи на земјите од Западна Европа**
  - Банкарски систем на Федеративна Република Германија
  - Банкарски систем на Швајцарија
  - Банкарски систем на Австрија
  - Финансиски систем на Франција
  - Финансиски систем на Италија

## *Финансиски сисџем на Полска*

## Финансиски систем на Полска

### 1. Комерцијални банки

а) Терминот "комерцијална банка" во Полска се користи за секоја банка што не е кооперативна. И покрај тоа што бројот на комерцијалните банки е 81 (со состојба на 31.12.1996 година) наспроти 1394 кооперативни банки, тие зафаќаат 95% од вкупната актива на банкарскиот сектор. Постојните 81 комерцијални банки може да се поделат според правниот статус или потеклото. Со 31.12.1996 година, 79 комерцијални банки имаат правен статус на акционерски друштва, а 2 (РКО и ВГК) имаат статус на државни банки. Класифицирани според потеклото, постојните 81 комерцијална банка можат да се поделат на следниов начин:

- група на четири банки (по традиција специјализирани)
- група на 8 банки (по традиција регионални)
- други домашни полски банки
- филијали со статус на правни лица (супсидиери) на меѓународните банки.

Треба да се напомене дека четирите специјализирани банки рапидно се диверсифицираат надвор од нивната потесна специјалност, додека останатите 8 регионални банки (од кои 3 се припоија кон Рекао Групацијата, која припаѓа на Групата од четири банки) почнуваат географски да се диверсифицираат.

б) Групата на четири банки се состои од четирите најголеми банки во земјата, кои заедно опфаќаат половина од активата на банкарскиот сектор. Сите четири банки се традиционално специјализирани за една посебна активност, во која, во рамките на претходниот режим уживаат монопол. Тие се единствените 4 значајни банки кои работеа независно до пред 1989 година. Со вклучувањето на Полската инвестициона банка (РБИ) и ВГК-Bank Gospodarstwa Krajowego, оваа група е проширена и е формирана "група на шест банки". Меѓутоа ВГК е многу мала банка и работи главно за сметка на владата, додека РБИ престана да биде државна банка спојувајќи се со банка од приватниот сектор. Останатите 4 банки се следните:

- Bank Polska Kasa Opieki (Рекао)-во комунизмот специјализирана за прибирање на ситни девизни депозити и до ден денес лидер на пазарот на ова поле. Во 1997 година Рекао припои три банки од државата од т.н. Група на осум регионални банки (РВК, ВДК и РВКС). Резултантната Рекао групација е најголемиот банкарски ентитет во Полска според нејзината актива. Вклучените банки во оваа групација постепено го интегрираат нивното работење, но нивната интенција е да го задржат своето посебно име барем до 2000-та година. Групацијата Рекао е се уште во државна сопственост, но е во планот за приватизирање во периодот од 1998 до 1999 година.

- Powszechna Kasa Oszczednosci-РКО ВР (Државна штедна банка) - До 1989, РКО специјализирана за помали штедни депозити и стамбено кредитирање. Нејзината мрежа од 1100 филијали е најголема во земјата. Банката е обременета со значајно портфолио на нефункционални кредити одобрени на станбените кооперативни банки, пред промената на режимот. Државата, која и натаму го поседува РКО, плаќа дел од каматата за овие кредити.

- Bank Handlowy w Warszawie (BH)-Активностите на Bank Handlowy во времето на комунизмот најмногу се фокусирани на услуги во девизното работење. Меѓутоа од неодамна BH ја прошири својата мрежа на филијали и се диверсифицира со кредитирање на поголеми правни лица. Во 1997 година, банката се наоѓа на прво место за приватизирање од Групата на четирите банки.
- Bank Gospodarki Zywno ciowej-BGZ (Банка за економија со храна)-Традиционално фокусирана на земјоделството и прехранбената индустрија, BGZ започнува да работи како штедна банка, а на почетокот на 90-тите години почнува да нуди услуги на поголеми претпријатија. Во 1994/1995 лошата финансиска состојба на BGZ изискува огромна поддршка од Владата во вид на обврзници за реструктуирање на износ од 2,4 милијарди PLN. Како резултат на оваа помош, BGZ во 1997 година постигнува позитивна капитална вредност.

#### Група на четири банки (31.12.1996)

Табела број 1

крајот на 1996 година	Година на основање	нето капитал (во мил PLN/mil.DEM)	Вк. Актива (во мил.PLN/mil.DEM)
Рекао-консолидирана	1929	2,929/1,837	39,687/24,897
Рекао- без консолидацијата	1929	1,318/826	24,258/15,218
PKO BP	1919	2,465/1,546	36,540/22,923
BH	1870	2,408/1510	12,296/7,713
BGZ	1975	(324)/(203)	12,028/7,545

в) Група на осум банки- оваа група се состои од регионални банки креирани во 1989 година заради преземање на комерцијалните работи од Народна банка на Полска (NBP), откако NBP започнува да работи како централна банка. Со состојба на 31.12.1996 година, оваа група зафаќа нешто повеќе од една четвртина од активата на банкарскиот сектор. Првично работат 9 банки, но бројот е намален на 8 по спојувањето на Bank Gdanski со BIG S.A. во септември 1997 година. Три банки (PBG, PBKS и BDK) продолжуваат да егзистираат во оваа група се до октомври 1996 година, кога целосно преминуваат во сопственост на Рекао банка со што е формирана групацијата Рекао.

#### ГРУПА НА ОСУМ БАНКИ (30.09.1997)

Табела број 2

Назив	Локација	крајот на 1996 активна (во мил. полски злотии/во мил.ДЕМ)	Поголеми акционери
Powszechny Bank Gospodarczy (PBG)	Lodz-Централна Полска	10.806/5,504	Пекао групацијата - 100%
Powszechny Bank Kredytowy (PBK)	Warsaw-североисточна/југоз ападна Полска	9,244/4,709	WSE-70%
Bank Slaski (BSK)	Katowice - југозападна Полска	8,596/4,379	ING-54%
Bank Przemyslowo-	Krakow -Јужна	6,924/3,527	Министерство за

Handlowy (BPH)	Полска		финансии-47%
Wielkopolski Bank Kredytowy (WBK)	Poznan-западна Полска	5,318/2,709	Здружени ирски банки- 60%
Bank Depozytowo-Kredytowy (BDK)	Lublin-југоисточна Полска	3,832/1,955	Пекао групација-100%
Pomorski Bank Kredytowy (PBKS)	Szezecin- северозападна Полска	3,705/1,890	Пекао групација-100%
Bank Zachodni (BZ)	Wroclaw - југозападна Полска	3,696/1,885	Министерство за финансии - 100%

г) Други домашни полски банки: Во периодот 1989-1991 околу 60 нови банки добиле дозвола за работа. Најголемиот дел од нив се мали и недоволно капитализирани банки, така што еден дел од нив престанува да постои (најчесто со припојување или спојување, а поретко со стечај), како последица на долговите предизвикани за време на рецесијата и неспособноста да се справат со строгата прудентна регулатива што во тоа време е во сила. Од 1991 година се зголемува бројот на издадени дозволи за нови банки, при што најголемиот дел од нив претставуваат дозволи за филијали со статус на правни лица (супсидиери) на угледни меѓународни банки. Како и да е, две домашни полски банки во периодот 1989-1991 станаа доминантни носители на овие банки:

- **Kredyt Bank PBI**-основана во 1997 година со спојување на Kredyt bank (KB) и Полската инвестициона банка (PBI). KB била приватна комерцијална банка основана во 1990 година. Таа била фокусирана на приватни индивидуи, како и на мали и средни претпријатија. KB припојува кон себе неколку банки од кои најголема е Полската инвестициона банка (PBI), која е откупена од NBP на почетокот на 1997 година. PBI е основана во 1993 година заради преземање на девизните депозити од NBP, а отпосле фокусирана, слично како и KB, на кредитирање на средни претпријатија. Споениот ентитет опфаќа близу 3% од банкарскиот систем на Полска. Поголеми акционери се PBK, групата на 8 банки основана во Варшава, EBRD, Kredietbank од Белгија и поголеми полски проектантски и осигурителни компании.
- **BIG Bank Gdanski**-основана во 1997 година, со припојувањето на Bank Gdanski кон Bank Inicjatyw Gospodarczych S.A. (BIG SA). BIG SA, слично како и KB, е основана како приватна банка набргу по промената на режимот во 1989 година. Во нејзиното работење спаѓаат, retail услуги, брокерство, продавање/купување на кредити и лизинг. BIG SA повторно слично како и KB е активна (со поддршка на NBP), во консолидирањето на Полскиот банкарски сектор. Во 1992 година, оваа банка припои кон себе мала локална банка и го смени името во BIG Bank. Во периодот од 1995-1997, BIG SA презеде 63% од државните акции во најголемата банка Bank Gdanski. Во 1997 година, двете банки се споија. Споениот ентитет, познат како BIG Bank Gdanski, зафаќа 4% од банкарскиот систем во Полска.

Во продолжение следува пример за помалку успешна нова банка:

- **Pierwszy Komercyjny Bank S.A. (PKB)** - основана во 1991 година, PKB работи како retail банка (банка на мало). Во останатите активности со кои се занимава оваа банка се вбројуваат: финансирање на активата, прибирање на депозити од поголеми правни лица и факторинг. Како резултат на нерационалното кредитирање и малверзирање, банката прави значителна загуба. NBP нуди помош условена со промена во сопственичката структура и

менаџментот на банката, како и спроведување од страна на оваа банка на реструктивна програма. NBP за период од една година успева да ги подобри состојбите во оваа банка и да избере нов управен одбор во банката. NBP сеуште поседува 99,8% од PKB, но наскоро планира да ја приватизира.

Постојат три банки кои биле основани од државата за зајакнување на политиката на Владата за модернизација на полето на финансиската трговија, инвестициското банкарство и заштита на околината:

- **Bank Rozwoju Eksportu S.A. (BRE)**-основана во 1987 година, функционира како најголем понудувач на извозни кредити во Полска. Освен тоа, BRE се занимава и со кредитирање на големите претпријатија, брокерство, управување со паричните ресурси, факторинг и лизинг. Нејзин најголем акционер е Commerzbank со 49% учество во капиталот на оваа банка. Нејзината банкарска актива зафаќа 2% од вкупниот банкарски сектор на Полска.
- **Polski Bank Rozwoju (PBR)**- основана во 1990 година за поддршка на развојот на Полскиот финансиски пазар и обезбедување долгорочен кредит за процесот на економска реформа (во тоа време штотуку започнат). PBR работи како инвестициона банка со едновремено одобрување на кредити и прибирање на депозити од правни лица. Таа е исто така активна на пазарот на пари и пазарот на капитал како дилер, раководи со паричните средства, работи како агент за издавање на вредносни хартии и осигурител. Банката се уште има 45% државно учество на капитал, а најголемиот дел од преостанатиот капитал е во рацете на PKB.
- **Bank Ochrony Srodowiska (BOS)**- основана во 1991 од различни агенции за заштита на животната околина, фокусирана на одобрување кредити за проекти за заштита на околината. И покрај нејзиниот мал обем (близу 0.75% од активата на банкарскиот сектор), нејзиниот план за експанзија е амбициозен, најверојатно со преземањето на PKB од NBP.

д) Филијали со статус на правни лица (subsidiari) на меѓународните банки-голем број од поголемите меѓународни банки имаат филијали со статус на правни лица (subsidiari) во Полска. Од нив се очекува да влијаат на зголемување на конкуренцијата меѓу локалните банки, посебно за привлекување на поголеми правни лица-клиенти. Оваа конкуренција се повеќе ќе се интензивира со членството на Полска во OECD и Европската Унија, со што од 1999 година ќе им се дозволи на странските банки да основаат не само филијали со статус на правни лица (subsidiari), туку исто така и обични филијали.

Со состојба на 30.09.1997 година, во 28 од 82 комерцијални банки во Полска преовладува странскиот капитал. Од странските банки кои имаат сопствено работење во Полска ги споменуваме: ABN AMRO, American Express, Berliner bank, Creditanstalt, BNP-Dresdner, Citibank, Deutsche Bank, G.E. Capital, Hypo-Bank, Raffeisen-Centrobank, Societe Generale, Vereinsbank и Westdeutsche Landesbank.

Странски институции кои стекнале мнозинска контрола кај постојните полски банки се следните: LG (Petrobank), Radobank (Radobank Rolno-Przemyslowy) и поврзани Ирски банки (WBK).

Со состојба на 30.09.1997 година, странските инвестиции во Полскиот банкарски систем се прикажани во следната табела (доминира Германски, Американски и Холандски капитал):

СТРАНСКИ ИНВЕСТИЦИИ  
ВО ПОЛСКИОТ БАНКАРСКИ СИСТЕМ (30.09.1997)

**Табела број 3**

Земја	Износ на вкупниот акционерски капитал (во мил.полски злоти/во мил.ДЕМ)	% од акционерскиот капитал на ниво на банкарски сектор
Германија	703,5/358	12,7
САД	430,0/219	7,8
Холандија	347,3/177	6,3
Франција	212,1/108	3,8
Австрија	212,1/108	3,8
Ирска	89,1/45,4	1,6
Останати	209,9/107	3,8
<b>Вкупно</b>	<b>2,204.0/1,124</b>	<b>39,8</b>

## 2. Кредитни здруженија

Во времето на економијата со централистичко планирање, банкарските услуги во селските подрачја се обезбедуваа од преку 1600 кредитни здруженија, кои се лабаво здружени во државната земјоделска банка BGZ. Со легислативата усвоена во 1994 година, кредитните здруженија се поттикнуваат повеќе на индиректно отколку на директно здружување во BGZ, со приклучувањето на 9 регионални банки (овие 9 банки се посебни банки и се разликуваат од 9-те регионални банки креирани со изземањето на комерцијалните активности од NBP). Деветте регионални банки се лабаво здружени во BGZ. Со состојба на 30.09.1997 година, од вкупно 1322 кредитни здруженија, 172 се директни членови на BGZ, а 847 се индиректни членови преку членството во една од регионалните банки. Бројот на директните членки на BGZ се очекува да опадне со се поголемото приклучување на кредитните здруженија кон 9-те регионални банки, со што кредитните здруженија стануваат индиректни членови на BGZ. Меѓутоа, две независни асоцијации на регионалните кредитни здруженија- Bank Unii Gospodarczej (BUG) и Gospodarczy Bank Poludniowo-Zachodni (GBPZ), опфаќајќи 302 кредитни здруженија, се надвор од структурата на BGZ. За разлика од банките директно или индиректно здружени со BGZ, членките на овие две здруженија (плус едно кредитно здружение што не остана поврзано ниту во една асоцијација), не се здобија со обврзници за реструктуирање од државата.

Со 31.12.1993 година, 112 кредитни здруженија објавија стечај, а 181 се споија или припоија. Овој консолидациски процес, комбиниран со економско санирање, значително ги подобри перформансите на секторот. Најголемиот дел од кредитните здруженија сега се профитабилни, а капиталниот коефициент - вкупен капитал/рилично пондерирана актива, на ниво на сектор, надминува 8%.

## 3. Карактеристики на банкарскиот систем

- а) Концентрација: Банката РКО ВР има најголемо пазарно учество како поединечна банка во однос на сите други поединечни банки (18% од активата на ниво на банкарски сектор). Меѓутоа, комбинираната актива на четирите банки од Рекао групацијата е нешто поголема-20% од вкупната актива на



ниво на банкарски сектор. Останати банки со значајно пазарно учество, според степенот на нивната важност се: **BH** и **BGZ** (со 6% учествуваат одделно двете), потоа **PBK** (4,6%), **Bank Slaski** (4,3%) и **BPH** (3,5%). И покрај растежот на новите банки, активата на банкарскиот сектор е тврдо концентрирана врз четирите специјализирани банки и во помал степен на 8-те поранешни регионални банки од **NBP**. Овие банки од пред 1989 година зафаќаат две третини од банкарскиот систем на земјата. Финансиските власти ги поттикнуа помалите пост комунистички конкуренти да се консолидираат преку спојување, а во случајот на послабите банки, припојувања кон појакви партнери. Пред спогодбата на Полска со **EU** и **OECD** (за отворање кон **EU** и **OECD**), дозволите за странските банки беа најчесто условувани со волноста да се партиципира во овој консолидационен процес. Финансиските власти, исто така, ја поттикнуа консолидацијата со трансферот на сопственоста од банките во државна сопственост како кај поголемите државни единици (на пр. **Pekao** групацијата) така и кај приватниот банкарски сектор (на пример, **Bank Gdanski/ BIG SA** и **PBI/Kredyt Bank**).

- б) Услуги што се нудат: Групата од осум банки во почетокот од своето работење вршеше одобрување на кредити и прибирање на депозити за локалната индустрија. Со текот на времето, тие почнаа да конкурираат во трговијата со финансиите и да се занимаваат со т.н. бизнис на мало, кој по традиција се одвива во **Bank Handlowy** и **PKO BP/Peкао**. Обратно, Групата на четирите банки рапидно го разви портфолиото на индустриски кредити заради компензирање на опаѓачките приноси на владините хартии од вредност што дотогаш доминира во нивниот биланс на состојба. Битката за претпријатија (потенцијални кредитокорисници), особено појаквите клиенти кои едновременно се атрактивни за меѓународните банки, сега е толку интензивизирана што се поголемо е ориентирањето кон кредитирање на мали и средни претпријатија и кон Полскиот пазар на потрошувачки кредити.

Освен одобрување кредити и прибирање депозити, банките вршат и други финансиски работи: лизинг, факторинг, брокерство, тргување со финансиите, а од неодамна управување со паричните средства. Валутите, владините хартии од вредност, акциите, сите тие се активно тргувани инструменти. Попрогресивните банки можат да бидат гаранти, агенти за емитување на хартии од вредност, врвни менаџери за долговни и вложувачки хартии од вредност, иако бројот на банкарските можности е ограничен. (На пример, пазарот на деривативи се наоѓа во комплетно почетнички период).

в) Перформанси: Остварените маргини во банкарскиот сектор се намалени како последица на конкурентските притисоци, опаѓањето на стапката на инфлација, намалените приноси на владините должнички хартии од вредност, преориентирањето на депонентите кон повисоко каматоносни орочени депозити, како и на зголемените потреби за издвојување на резерви. Трошоците се зголемени како резултат на притисоците за плата и експанзија на мрежата на филијали. Од друга страна, пак, резервациите за кредитни загуби се во голема мера намалени, а приходите од надомести зголемени. Како последица на претходното, трендот на профитабилноста е многу варијабилен од банка до банка, па дури и во рамките на една банка, од година во година. Според коефициентот - одобрени кредити/брuto општествен производ, кој со состојба на 31.12.1996 изнесува 19%, Полска има недоволно развиена банкарска индустрија. Оттука, веројатна среднорочна перспектива претставува продолжувањето на рапидниот пораст на активата, што произведува постепено редуцирана, но сепак

респектабилна профитабилност. Банките имаат можности за зачувување на профитабилноста и тоа по пат на:

-зголемување на кредитирањето поврзано со владини хартии од вредност (и покрај тоа што комерцијалните маргини се исто така под извесен притисок);

-пролонгирање на рокот на достасување на резидуалното портфолио на хартии од вредност;

- повеќе фокусирање на пазарите на мали и средни претпријатија, а помалку на поголемите поконкурентни претпријатија;

-натамошно редуцирање на девизните трансакции со цел обезбедување на поголеми приноси на билансните позиции деноминирани во домашна валута (полски злоти).

г) Кредитен ризик: Лошите кредити се намалени од 20% од вкупните кредити со 31.12.1995 година, на 12.5% со 31.12.1996 година. Показателите за 1997 година укажуваат дека намалувањето продолжува, но со многу побавно темпо. Најголем дел од ова подобрување се должи на порастот на кредитите, што го ублажи износот на лоши кредити, наследени од рецесијата во раните 90-ти години (останат е многу мал дел од долгот наследен од времето на комунизмот). Вистинскиот волумен на лоши кредити бележи само маргинално опаѓање. Покритието со резервации генерално е адекватно, во просек 62% од износот на лошите кредити е покриен со резервации, со состојба на 31.12.1996 година. Ова е нешто под минимум нивото потребно согласно прудентната регулатива. Од досегашното искуство, најголемите 20 кредитни изложености најчесто зафаќаат повеќе од половина од вкупната кредитна изложеност, а повеќе банки имаат две или три индивидуални изложености кои го надминуваат пропишаниот лимит од 25% од сопствените парични средства. Досега ниту кај една полска банка не се случило да не го почитува правилото дека агрегатниот износ на сите изложености кои индивидуално надминуваат 10% од капиталот на банката не смеат да бидат над 800% од сопствениот капитал на банката. Секторската анализа на кредитирањето укажува дека кредитирањето во рударството, бродоградбата, хемиската индустрија, тешката метална и машинската индустрија, значително се намалени. Сектори каде што кредитирањето е во прогрес се следните: телекомуникации, енергетика, производство на храна, трговија и потрошувачко кредитирање.

д) Пазарен ризик: Валутните позиции во најголемиот дел од поголемите полски банки се во согласност со прудентните лимити на Народна банка на Полска, моделирани според насоки на Европската Унија. Меѓутоа, сензитивноста на каматната стапка е најголемото подрачје на ризик. Билансните позиции се со фиксна или флукуирачка стапка но сепак се врзани за еден или три индекси-LIBOR (девизните кредити), WIBOR (поновите кредити одобрени во домашна валута -полски злоти) или стапката што ја утврдува Народна банка на Полска (наследени кредити во полски злоти). Ограничено внимание се посветува дури и во најголемите банки заради обезбедување на совпаѓање на категориите од акивата со категориите од пасивата од валутен и каматоносен аспект. Управувањето со каматните стапки е дотолку повеќе комплицирано поради нерасположивоста со заштитни инструменти, како и поради регулативните рестрикции на движењето на каматните стапки на штета на потрошувачите, со исклучок на официјалните промени на каматните стапки.

ѓ) Средства и капитал: Потрошувачкото финансирање по рационална каматна стапка е зголемено, но тој тренд е незабележителен со доста рапидниот пораст на вкупно одобрени кредити. Како последица на претходното, се јавува постепено зголемување на меѓубанкарското финансирање кај повеќе банки. Со цел да се поврати овој тренд, многу банки со високи трошоци рапидно ја прошируваат нивната мрежа на филијали со надеж да привлечат евтини ситни депозити. Меѓутоа, рапидната потрошувачка значи ограничување на порастот на поситните депозити. Од друга страна заради високото пазарно учество на ситните депозити кај две банки- **Рекао** и **РКО ВР**, најголем дел од останатите банки се потпираат на покрупни депозити, со тенденција за нивно концентрирање на неколку поголеми клиенти.

Ликвидноста опаѓа постепено како резултат на зголемениот пораст на одобрените кредити. Многу банки имаат ликвидносни показатели кои се нешто под 70% од препорачаниот минимум. Како и да е, наведениот препорачан минимум датира од 1990 година, кога банкарскиот сектор е значително понестабилан во споредба со сегашниот. Освен тоа наведениот показател ја потценува вистинската ликвидност со вклучувањето на сите хартии од вредност според нивната договорна достасаност, и покрај тоа што најголемиот дел од нив (најголемиот дел од нивната вредност) може, доколку е неопходно, да биде промптно реализиран на постојниот пазар на ликвидни средства.

Во периодот од 1993 до 1995 година, капитализираноста на банките е значително подобрена. Кај поголем број банки тоа е последица на настанатите спојувања, припојувања, како и настанатиот стечај кај неколку послаби банки.. Кај поголемите банки подобрувањето е настанато со помош од државата во вид на обврзници за реструктурирање. Од 1995 година наваму, рапидниот пораст на одобрените кредити (со 100% пондер на ризичност), како и намалувањето на делот од владиниот долг (со пондер на ризичност од 0% - 10%), предизвика уште едно опаѓање на капитализираноста. Но, и покрај опаѓањето, капитализираноста остана адекватна-на крајот на 1997 година, над 90% од полските комерцијални банки имаат 8% адекватност на капиталот (однос вкупен капитал/ризично пондерираната актива). Најголемиот дел од поголемите банки имаат адекватност на капиталот над 8%. Овие показатели се пресметани според стандардите на **NBP**, кои се малку построги од меѓународните стандарди.

#### *4. Приватизација*

Генерално: Од 1994 година мнозинството на акции во 5 од постоечките 9 регионални банки преминува во приватна сопственост, сопственоста на 3 банки е пренесена на **Рекао** групацијата, а само една - **Bank Zachodni**- останува во директна сопственост на државата. Што се однесува до групата на четири банки, три банки останаа во државна сопственост, единствено **Bank Handlowy** не остана во државна сопственост. Од овие 3 кои заедно бројат близу половина од активата на банкарскиот сектор, **Рекао** групацијата е планирана да се приватизира во две фази- во 1998 и 1999 година. **РКО ВР** и **BGZ** веројатно ќе останат во сопственост на државата на неопределен временски период.

Приватизацијата започна да се одвива на два начина:

- со започнувањето со работа на Варшавската берза на долгорочни хартии од вредност;

- со продажба на голем капитален дел преку тендер при што се повикуваат институции познати под името стратешки инвеститори.

Предноста на вториот начин се состои во тоа што со него се создава силен акционер за поддршка на банката. Негативната страна се состои во фактот што стратешкиот инвеститор е најчесто странско правно лице, со оглед на тоа што само неколку полски купувачи имаат средства за да го откупат мнозинскиот дел во поголемите банки.

Поранешните приватизации (WBK, BSK, Bank Gdanski) вклучуваа две фази- транша од близу две третини од акциите е продадена, од која дел е пуштен во промет, а дел се продава директно на стратешкиот инвеститор. По извесен период, преостанатата третина е продадена на стратешки инвеститор-кој со тоа стекнува мнозинска контрола. Последните приватизации вклучија продажба на сите акции симултано (освен за земените па вратени 5% во реституциониот фонд на државата-фонд креиран за покривање на компензационите трошоци на наследниците на национализираните имоти од претходниот режим). Онаму каде што е можно, сите акции се на директно располагање на стратешкиот полски инвеститор (на пример PBI, PBK-прв обид). Онаму каде што нема Полски стратешки инвеститор можен да ја купи банката во целост, генерално еднаков број на акции се пуштаат во оптек и се продаваат на конзорциумски стратешки инвеститори (Bank Handlowy, PBK - втор обид), со што превентивно се делува на странските институции во стекнувањето на мнозинската контрола на поголемите полски банки во текот на изборната 1997 година.

## СИСТЕМ НА ДЕПОЗИТНО ОСИГУРУВАЊЕ

Пред 1994 година NBP, и покрај тоа што не е правно обврзана да преземе активности, усвојува една од следните политики спрема проблематичните банки, за кои не може да се изнајде ниту еден санатор од приватниот сектор:

- Проблематичните банки кои не биле системски се ликвидираат, а нивните депозити компензирани до 100% во противвредност на полски злоти.
- Системските банки добиваат поддршка во вид на надомест со ниска каматна стапка, како и со земање во сопственост и под контрола на NBP.

### 1. Фонд за осигурување на банките

Овој фонд е основан со Собраниски акт на Гарантниот фонд на банките во 1994 година и креиран со заедничко вложување на Министерството за финансии и NBP со вкупен капитал од 100 милиони PLN. Овој износ се зголемува со задолжителното годишно алоцирање во фондот од комерцијалните банки. Други извори на фондот се: приходи од вложувања од страна на фондот (кои се состојат исклучително од благајнички записи) и доколку е потребно кредити од NBP и директни државни субвенции.

Целта на Фондот е да обезбеди:

- 'a priori' финансиска помош (која е задолжително повратна) заради рекапитализирање на банките или за финансирање на банкарските спојувања/припојувања кои се во интерес на Полскиот банкарски сектор во целина. Поддршката се одобрува по одобрувањето на програмата за реструктурирање што ја поднесува банката која бара помош.

- 'a posteriori' поддршка за депозиторите во банки што пропаднале. Депозитите, било да се во странска валута или злоти се покриени со оваа шема. Меѓутоа, депозитите на банките, осигурителните компании, брокерските куќи, на акционерите и на членовите на Управниот одбор во банка чие пропаѓање е прилично веројатно, се исклучени од оваа шема.

Учеството на банките во трошоците за оваа цел се пресметуваат на следниов начин:

-кај 'a priori' поддршката, банките вршат годишна алокација пресметана како процент од нивната пондерирана актива. Овој процент се поставува од страна на фондот на директори, и тоа максимум 0,4% за сите комерцијални банки, со исклучок на 3 банки во државна сопственост чии ситни депозити се времено во целост гарантирани од страна на државата; учеството кај последните е моментно лимитирано на 0,2% од ризично пондерираната актива. Фондот на директори не смее да ги пречекори овие лимити, но може, во исклучителни случаи, да побара од владата да го зголеми учеството на 0,8% од ризично пондерираната актива.

-кај депозитната протекција 'а постериори', сите банки мора да креираат и одржуваат резерви, кои остануваат во билансот на состојба, но мора да се депонираат кај NBP и не смеат да се користат за некоја друга цел освен за компензирање на депозиторите. Големината на резервите се специфицира секоја година од директорите на Фондот и се пресметува како процент од депозитите. Депозиторите со депозитен износ до 1000 ECU се покриваат 100% во противвредноста во злоти, а 90% за износ до 5000 ECU.

Помалите депозити на трите банки од државниот сектор (PKO BP, Pekao i BGZ) остануваат под целосна гаранција на државата до крајот на 1999 година.

Надзорниот Одбор на Фондот за осигурување на банките се состои од 9 членови кои се наменуваат од страна на претседателот на NBP, Министерот за финансии и Полската банкарска асоцијација.

## ПРУДЕНТНА РЕГУЛАТИВА

Законот за банки од 1997 година содржи прудентна регулатива со која се опфатени големите изложености на банките, акционерските влогови и капиталната адекватност. Регулатива за останатите подрачја постои во вид на правни инструкции циркулирани од Претседателот на NBP. Овие регулативи генерално ги следат насоките од Европската Унија и Базелскиот Комитет. Онаму каде што се јавува разлика Полската регулатива е построга. Иако постои простор за натамошно подобрување, банкарскиот сектор е подобро регулиран во Полска отколку во другите земји од овој регион. Главната слабост се состои во тоа што прудентните лимити се уште не се применуваат на консолидирана основа.

NBP издава упатства за управување со ризиците во врска со деривативите, капиталните вложувања, големите изложености, подготовка за новиот милениум и ИТ системот.

### *1. Адекватност на капиталот*

Банкарскиот Закон од 1997 година го пропишува минимум потребниот процент за капитална адекватност-8%, пресметан како сооднос помеѓу сопствените средства и ризично пондерираната актива. Пондерирањето на ризиците и дефинирањето на капиталот се речиси идентични со утврдените препораки од Базелскиот Комитет и Европската Унија. Од новите банки се бара да го одржуваат овој процент на ниво најмалку од 15% во текот од првата година од работењето и не повеќе од 12% во текот на следните 12 месеци од нивното работење. Банките се обврзани да ја известуваат NBP месечно за нивниот капитален коефициент.

а) дефинирање на сопствениот капитал: Банкарскиот Закон од 1997 година го дели сопствениот капитал на капитални фондови и дополнителни фондови. Дополнителните фондови не смеат да бидат поголеми од 50% од сопствениот капитал на банката.

Капиталните фондови вклучуваат уплатен/регистриран акционерски капитал, акционерска премија и облигаторни резерви.

Дополнителните фондови ги опфаќаат ревалоризационите резерви и субординарниот долг со почетно достасување повеќе од 5 години при што утврдената вредност на тој долг се редуцира 20% годишно во текот на секоја од последните 5 години од неговиот рок и не надминува 50% од капиталните фондови (односно 25% од вкупниот сопствен капитал на банката).

Вложувањата во филијалите со статус на правно лице и поврзаните со нив компании, како и неиздвоените резерви за потенцијални загуби се одземаат од сопствениот капитал.

NBP моментно ги изготвува насоките за извесни билансни позиции (на пример резерви за генерални банкарски ризици, хибриден долг, приоритетни акции) кои меѓународно се прифатени како дел од сопствениот капитал на банките, но тие не се покриени со полскиот Закон за банки.

Регулаторниот износ на минимум акционерски капитал претставува Европската норма од 5 милиони еки. 10 банки кои не го исполнуваат наведениот минимум имаат краен рок да го сторат тоа до крајот на 1998 година.

б) дефинирање на пондерираните ризици: Системот за пресметување на пондерираните ризици на NBP е сличен на системот на Европската Унија, со таа разлика што пондерот за побарувањата од полските банки е многу построг (30% наместо 20%), како и побарувањата од полските локални власти (50% наместо 20%). Се уште не постои систем на пондерирање на пазарните ризици.

## 2. Задолжителна резерва и регулатива за ликвидност

Задолжителната резерва ја утврдува НБР на следниов начин:

- 20% од депозитите по видување во полски злоти;
- 11% од орочените депозити во полски злоти;
- 5% од девизните орочени и по видување депозити.

Банките не се обврзани да издвојуваат задолжителна резерва за депозитите добиени од банки, од Фондот за земјоделско реструктурирање и намалување на долг, како и од Фондот за заштита на околината.

За управување со нивната дневна ликвидносна позиција, банките исто така може да користат повеќе инструменти кои ги нуди НБР и тоа:

-кредити за рефинансирање-на почетокот одобрувани по автоматизам, но со економските промени во Полска важноста на рефинансирањето опаѓа.

-реесконтмирање- банките може да ги реесконтмираат благајничките записи со достасување до 3 месеци. Реесконтната стапка е пониска од стапката за рефинансирање.

-ломбардни кредити-овие кредити се расположливи за период од 12 месеци; големината на одобриениот кредит зависи од формата на расположливото обезбедување, капиталната база на банката, како и рокот на достасување на кредитот што се бара.

Освен претходно наведеното, меѓубанкарскиот пазар претставува битен извор на финансирање на банките. Од банките се бара да поднесат рочна анализа на активата и пасивата до НБР, на квартална основа и да ги следат упатствата на НБР за известување и управување со ликвидноста, како и упатствата за изготвување на ликвидносен кризен план. Меѓутоа конкретни цифрени лимити за ликвидност не постојат.

## 3. Големи изложености

Со Законот за банки од 1997 година, се воведени следните лимити во согласност со насоките на Европската Унија:

-изложеноста кон одделен позајмувач, или група на поврзани позајмувачи не смее да надмине 25% од сопствениот капитал на банката;

- изложеноста кон одделен позајмувач, или група на поврзани позајмувачи може да биде поголема од 10% од сопствениот капитал на банката, само со претходна согласност од НБР (најмногу до 25%);

-изложености кои индивидуално надминуваат 10% од сопствениот капитал, не смеат колективно да надминат 800% од сопствениот капитал на банката;

-од банките се очекува да постават нивни сопствени лимити за географска и индустриска концентрација на кредитната изложеност.

#### 4. Резервации за кредитни загуби

NBP изготви регулатива во 1992 година (дополнета во 1994 година) со која се уредуваат резервациите за кредитни загуби и со која се дели активата на следните категории:

-стандардна- побарувања (со исклучок на побарувањата врз основа на достасани или заостанати кредити) од позајмувачи чија финансиска сила е солидна. Исто така, тука се опфатени и побарувања гарантирани од државата, без оглед на позицијата на позајмувачот.

-супстандардна- побарувања врз основа на достасани, а ненаплатени побарувања, при што станува збор за достасаност не поголема од 1 месец, или побарувања од позајмувач чија финансиска позиција може негативно да влијае врз навремената отплата на кредитот.

-сомнителна- побарувања врз основа на достасани а ненаплатени кредити, при што станува збор за доспеаност не поголема од 3 месеци, или побарувања од позајмувачи чија финансиска позиција е влошена, особено ако тоа влошување го подјаднува нивниот капитал.

-загуба-побарувања кои имаат статус достасани повеќе од 6 месеци, побарувања кои се предмет на правен спор, или побарувања од позајмувачи кои се наоѓаат во ликвидација, или побарувања чија локација е непозната или чија финансиска позиција ја оневозможува отплатата на кредитот.

Банките мора да ја рекласифицираат активата која е достасана а ненаплатена во зависност од бројот на месеците наведени погоре. Тие може да ја рекласифицираат активата и порано поради финансиската позиција на позајмувачот, иако кредитите сеуште не достасале за наплата.

Банките се задолжени да обезбедат покритие и тоа:

- за супстандардната актива-20% резервации
- за сомнителната актива-50% резервации
- за активата со третман на загуба-100% резервации.

Супервизорите може да им дозволат на банките да ги намалат резервациите за одделни кредити заради квалитетниот колатерал на кредитот. Лимитите за намалување на резервациите се утврдуваат во зависност од природата на колатералот.

Банките, исто така, може да утврдуваат генерални резервации за кредитни загуби, или на товар на приходите или преку алокација на добивката. Банките се задолжени да испраќаат до NBP квартални извештаи за негативно класифицираните кредити (како билансни, така и вонбилансни). Меѓутоа, одлуките во врска со даночното оптоварување на резервациите за кредитни загуби, како и за отписите на кредитите ги изготвува Министерството за финансии *ad hoc*. Даночната регулатива дозволува банките да ја товарат добивката само за резервации кои се однесуваат за кредити класифицирани како чиста загуба, кои задоволуваат услови кои индицираат неспособност за покривање на кредитот.



### 5. Лимитирање на ОДП

NBP ги утврдила следните лимити за девизна изложеност кои се во сила од 1993 година:

а) нето валутната отворена позиција на банката (вклучително и вонбилансните позиции) не смее да надмине 15% од сопствениот капитал на банката;

б) збирната отворена позиција на банката, која претставува разлика меѓу сите долго и кратки валутни позиции преведени во полски злоти, не смее да надмине 30% од сопствениот капитал на банката;

в) максималната отворена девизна позиција на банката не смее да биде поголема од 40% од сопствениот капитал на банката.

Банките се обврзани да доставуваат извештаи за збирна отворена девизна позиција како и детали за најголемата девизна изложеност, на секои 10 дена. Банките, исто така, доставуваат до NBP месечни извештаи кои даваат детални податоци за сите видови отворена девизна позиција.

### 6. Ограничување на купувањето на хартии од вредност (Закон за банки 1997 година)

Банките може да држат акции кои се предмет на следните ограничувања:

-одделните вложувања во друго правно лице не смеат да бидат над 15% од сопствениот капитал на банката;

-вкупните вложувања на банката во други правни лица не смеат да бидат над 60% (пред стапувањето во сила на овој Закон 25%) од сопствениот капитал на банката.

Вложувањата во брокерските друштва се исклучени од горенаведените калкулации; сите други вложувања, во финансиски, или нефинансиски правни лица се вклучуваат во горните пресметки.

\* \* \*

## **ЗАКЛУЧОК**

Транзицијата на Полскиот банкарски сектор до ниво на стабилност на OECD се уште не е постигната и завршена. Делумно, како резултат на регионалното фокусирање на многу финансиски институции, постојат многу банки од кои добар дел се се уште со недоволен обем. Затоа, веројатно е продолжување на процесот на консолидација. Намалувањето на лошите кредити повеќе е релативно отколку апсолутно, а квалитетот на активата е се уште под нивото (стандардите) на OECD. Рапидната (иако на ниска основа) експанзија на одобрените кредити, значи дека показателите за квалитетот на активата се претставени во поповолно светло со фактот што повеќе кредити се уште немаат

третман на достасани. Рапидниот пораст на одобрени кредити често создава идни проблеми во квалитетот на активата, посебно во случаи, како што е можно во Полска, каде што економската клима дополнително може да стане помалку ефикасна. Комбинацијата на намалените маргини и растечките трошоци воедно предизвикуваат грижа за идната профитабилност, особено ако се земе предвид зголемената странска конкуренција, кога примената на прудентната регулатива на консолидирана база е повеќе од потребна. Како и да е, Полскиот банкарски сектор, потпомогнат од ефективната супервизија и генерално повољните економски услови, значително се подобрува и е, без сомнение, еден од најсилните во Централна и Источна Европа.

Лидија Марковска

## *Финансиски сисџем на Словенија*

## ***Финансиски систем на Словенија***

### ***ВОВЕД***

Во рамките на поранешна Југославија, за разлика од повеќето други земји во централна и источна Европа, постоеше забрана за владините институции да поседуваат банки. Локалните банки, познати како 'основни банки', се поврзуваа заедно во т.н. 'здружени банки', што им овозможуваше на локалните банки да работат полесно заедно. Постоеше најмалку една здружена банка во секоја република: во Словенија тоа беше Љубљанска банка. Од осамостојувањето на Република Словенија, банкарскиот систем е реорганизиран. Сите комерцијални банки се организирани како акционерски друштва.

### ***Комерцијални банки***

Со 31.12.1997 година, постојат 28 банки овластени за работа во Словенија, со вкупна актива од приближно 252,6 милијарди ДЕМ. Постојат исто така и 6 штедни банки (дискусијата за нив следи подоцна). Освен две сите останати комерцијални банки се во приватна сопственост, а дел од нив се во странска сопственост.: кај четири банки учеството на странскиот капитал е преку 98%, а кај други две банки учеството на странскиот капитал е помало. НЛБ, со филијала во Милано, е единствената банка која има филијала надвор од Словенија.

Пред осамостојувањето на Словенија (пред 1991 година), како и во првите неколку години од нејзината независност, банкарскиот систем е подкапитализиран, неадекватно регулиран, со комплетно доминирање на една банка-Љубљанска банка, која во тоа време зафаќа над 80% од вкупната актива на комерцијалниот банкарски сектор. Проценето е дека 30%-40% од вкупните кредити од банкарскиот сектор се нефункционални (иако не се класифицирани на тој начин во билансите на состојба на банките). Причините за високото ниво на некавалитетна актива се различни (период од 1991 до 1993 година):

- дел од банките имаат обемни, но замрзнати побарувања во останатите делови од поранешна Југославија;
- банките најчесто им позајмуваат на своите акционери без вршење на подлабока кредитна анализа;
- банките понекогаш биле предмет на политичка пресија за позајмување на одделни лица.

Со исклучок на доминантната банкарска група, банките се со тенденција на мал обем, регионално концентрирани и со тесна база на клиенти. От тогаш (од осамостојувањето на Словенија до крајот на 1993 година), позицијата на Љубљанска банка е тенденциозно ослабната, а нејзиното пазарно учество во различните форми на банкарски трансакции е доведена под 40%. Клучна улога за ова подмладување на банкарскиот сектор одигра Агенцијата за санација на банки (во периодот од 1991 до 1993 година).

Моментно, сите банки ја имаат потребната минимална капитална адекватност (капитал/ризишно пондерирана актива) од 8%-пропишана од Базелскиот Комитет. Банка на Словенија има, исто така, изготвено обемна регулатива и супервизорска рамка со која е овозможено следење и контролирање на банкарскиот сектор. Овластените органи и некои од поголемите банки се

подеднакво заинтересирани за процесот на екстензивно консолидирање на банкарскиот сектор, кој опфаќа многу банки за земја со популација од 2 милиона жители. Една од причините за постоењето на голем број мали банки е поттикнувањето на индустриските и комерцијалните фирми повеќе да се потпираат врз банкарски кредити и други форми на финансирање отколку да очекуваат финансирање од Владата, или друг вид финансиска помош, како што се случува во поголемиот дел од земјите во Источна Европа. Многу од овие банки се основани и контролирани од индустриски компании со работничко управување, при што пред се се очекувало од нив да обезбедат услуга, а не да работат за профит, со одобрување кредити и давање финансиски услуги. Дел од консолидациите се веќе настанати од почетокот на осамостојувањето на Словенија. Во 1994 година, втората и третата по големина банка-Кредитна банка Марибор и ЛБ Комерцијална банка, Нова Горица, се споија и формираа нова банка-Нова Кредитна банка Марибор.

Битна нова фаза во процесот на консолидација настапува во 1997 година, кога дел од поголемите банки започнуваат да формираат банкарски групи. Банкарските групи се дефинирани во Законот за банки и штедилници како - група каде што една банка директно, или индиректно учествува во капиталот на друга банка со најмалку 40% учество, или доколку една банка директно, или индиректно контролира друга банка. Во случајот на Нова Љубљанска банка (НЛБ), банката изврши конвертирање на приоритетните акции кои таа веќе ги поседува, кај петте мали банки - ќерки-, во 40% обични акции со право на глас. НЛБ се надева дека, со текот на времето, ќе го преземе и остатокот од акциите во овие банки.

Со 30.09.1997 година, 4 банкарски групи се формирани:

Табела број 1

Банкарски група	Банки со асоцијативно членство во банкарската група**	Вкупна актива*	% од вкупна актива на ниво на банкарски сектор
НЛБ		702,189	35,8
	Банка Велење		
	Корошка банка		
	Помурска банка		
	ЛБ-Банка Домжале		
	ЛБ-Банка Засавје		
СКБ	УБК Универзална банка	248,175	12,7
Банка Копер	М Банка	135,315	6,9
Банка Цеље	Хмезад Банка	113,560	5,8
<b>Вкупно</b>		<b>1,199,239</b>	<b>61,2</b>

\*Цифрите се во милиони толари со 30.09.1997 (93 сл.толари=1 ДЕМ)

\*\*Сите овие банки имаат посебна дозвола за работа

Веројатно е со текот на времето, секоја од овие 4 банкарски групи да стане многу покомпактна, а со целосното преземањето на сопственоста на банките со асоцијативно членство во банкарската група, ќе се изврши посакуваната концентрација на банкарскиот сектор од страна на банкарските авторитети.

Постојат 4 нивоа на лицензирање на банки, што им овозможува на банките вршење на различни видови банкарски активности. Видот на дозволата што ќе се добие зависи од износот на капиталот со кој располага банката. Минимум потребен капитал за вршење на определен вид банкарски работи во ограничен регион, е 680 милиони толари (7,3 милиони ДЕМ). Овие ограничувања

се релативизираат постепено така што за добивање на неограничена банкарска дозвола, се потребни 4,080 милиони толари (43,87 милиони ДЕМ). Дозвола за неограничена банкарска активност досега добиле 15 банки, од кои 4 се поранешни членки на Љубљанската група на банки со асоцијативно членство во групата (означени со ѕвездичка во табелата што следува).

*Банки со неограничена комерцијална банкарска дозвола со 30.09.1997 година со неограничена комерцијална банкарска дозвола со 30.09.1997 година неограничена комерцијална банкарска дозвола со 30.09.1997 година*

**Табела број 2**

(цифрите се во милиони толари)-(93 Сл.тол.=1ДЕМ)

Банка	Вкупна актива	% од вкупна актива
Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана (НЛБ)	549,286	28.0
СКБ Банка д.д. Љубљана (СКБ)	235,146	12.0
Нова Кредитна Банка д.д. Марибор	221,308	11.3
Банка Копер д.д. Копер*	120,647	6.1
Банка Цеље д.д. Цеље*	102,689	5.2
Абанка д.д. Љубљана	97,425	5.0
Горењска банка д.д. Крањ*	86,789	4.4
Долењска банка д.д. Ново Место*	57,680	2.9
Банк Аустрија д.д. Љубљана	50,176	2.6
Банка ВИПА д.д. Нова Горица	42,284	2.2
Крекова банка д.д. Марибор	36,740	1.9
СЗК Банка д.д. Љубљана	26,401	1.3
Пробанка д.д. Марибор	26,830	1.4
Banka Creditanstalt д.д. Љубљана	29,708	1.5
Volksbank-Људска банка д.д. Цеље	16,284	0.8
<b>Вкупно</b>	<b>1,699,393</b>	<b>86.6%</b>

\*Поранешни членки од Љубљанската група на асоцијативни банки

Процедурата за лицензирање е администрирана од секторот за лицензирање во рамките на дирекцијата за банкарска супервизија, а одлуката за давање дозвола се донесува од страна на Одборот на гувернери на Банка на Словенија. Во барањето дозвола, банката мора да го опише видот на деловни активности кои сака да ги врши и да поднесе програма на активности за следните две години, со која се предочува начинот на остварување на зацртаните активности. Банката, исто така, мора да обезбеди детализирана информација за нејзините извори на парични средства, како и за нејзините акционери.

Од 28 лиценцирани банки, само 15 имаат дозвола за вршење на сите комерцијални банкарски активности, а од нив само 7 добиле дополнителна дозвола за вршење на сите инвестициони банкарски активности. Банките наведени во претходната табела како асоцијативни банки на големата банкарска група имаат посебна, иако само делумна, дозвола за работа.

### *Штедни банки*

Со состојба на 31.12.1997 година, постојат 6 штедни банки. Тие се регулирани со Законот за банки и штедни банки. До пред 1996 година постоеја повеќе штедни банки, но нивниот број се намали како резултат на тоа што дел од нив не успеваат да го достигнат потребниот минимум капитал, кој во Август 1993 е поставен на ниво од 10% од минимум потребниот капитал за комерцијалните банки (68 милиони SIT, односно 966 илјади DEM), и едноставно се затвораат. Во текот на последниот квартал од 1997 година, уште една штедна банка-Hranilnica

in pos. Tilia д.о.о. Ново Место, наведени во следната табела, е ставена во ликвидација со оглед на недоволноста на нејзиниот капитал. Сите депозити се отплатени.

**Табела број 3**

<b>Штедни банки</b>	<b>Вкупна актива (во милиони толари) со 31.12.1996 година 91 сл.толар =1ДЕМ</b>
Хранилница Лон д.д. Крањ	1,852
Хранилница ин пос. КГП Колевске д.д.	690
Мариборска хранилница ин пос. д.о.о.	712
ЛЛТ хранилница ин посојилница д.д. МС	301
Делавска хранилница д.о.о. Љубљана	1,116
Хранилница ин пос. Тилиа д.о.о. Ново Место	277
Истрска хранилница ин пос. д.о.о. Љубљана	114
<b>Вкупно</b>	<b>5,062</b>

Со 31.12.1997 година, постојат 70 штедно кредитни здруженија кои работат во Словенија, но нивното комбинирано пазарно учество е помало од 2%. Овие штедно кредитни здруженија се разликуваат од останатите штедни банки, со тоа што тие се основани како земјоделски или трговски здруженија и тековно се регулирани со Законот за штедно кредитни здруженија. За разлика од штедните банки, штедно кредитните здруженија не се контролираат од Дирекцијата за банкарска супервизија и тие не можат да бидат основани како друштва со ограничена одговорност. Тоа значи дека нивните акционери се заеднички, целосно и сериозно одговорни за работењето на здруженијата. Тие имаат заеднички статус, а за нивните депозити индиректно гарантира државата. Со новиот закон за банки е предвидено овие штедно кредитни здруженија да го загубат нивниот специјален статус и да бидат третираани на ист начин како и другите штедни банки. Постои големо земјоделско лоби во Словенија, кое се спротиставува на овој чекор, така што е можно тие да продолжат да постојат под посебна легислатива, иако тоа е во спротивност на духот на релевантните правци на Европската Унија.

#### *Странски банки во Словенија*

Не постои посебна регулатива за основање на странски банки, освен тоа што до овој момент странска банка може првенствено да основа филијала со статус на правно лице (супсидиер) во Словенија, или обична филијала. Со новиот Закон за банки е предвидена регулатива за странските банки со што Словенија се повеќе пазарно се отвора во согласност со насоките на Европската Унија. Секоја банка во Словенија која е мнозински поседувана од странски акционер е словенско правно лице, се третира на ист начин како и сите останати словенски банки и е предмет на истата регулатива и инспекција што е валидна и за останатите банки. Банка на Словенија од странските акционери не бара гаранции или конфирмирани писма. Според член 246 од Законот за трговски друштва, директорот на Словенско трговско друштво мора да има словенска националност. Што се однесува до Управниот Одбор -мнозинството негови членови задолжително треба да бидат Словенци. Моментно, постојат 4 банки во Словенија со 100% странска сопственост:

- Bank Austria д.д. (со 31.12.1996 година -2,3% учество во вкупната актива на ниво на банкарски сектор);
- Banka Creditanstalt д.д. (1,6% учество);
- Banka Societe Generale д.д. (0,5% учество);
- Volksbank-Људска Банка (0,9% учество) (во Австриска сопственост).

Свои претставништва во Словенија имаат следниве странски банки:

- Hungarian Foreign Trade Bank, Љубљана;
- Cassa di Risparmio di Trieste-Banca SpA, Копер;
- Cassa di risparmio di Udine e Pordone SpA, Нова Горица;
- Die Kartner Sparkasse AG, Љубљана;
- Osterreichische Volksbanken-AG, Љубљана
- EBRD, Љубљана.

Други кредитни институции

Моментно во Словенија постојат неколку други видови кредитни институции:

**Хипотекарни институции** не постојат како посебни лица. Регистрација на хипотеки се врши од судот за правда, така што нема некои понови движења во оваа област, освен тоа што регистарот на хипотеки се чува на компјутер.

**Институција за кредитни картички** е основана од група на банки, а целиот концепт за нивно користење станува се поактуелен. Формирана е уште една институција за кредитни картички, која набргу се приклучува кон првата со поврзување на нивните мрежи. Банкарските картички кои се користат при продажба се повеќе стануваат актуелни.

**Финансиски друштва** постојат и работат или како независни или како банкарски супсидиер. Тие се регулирани со Законот за трговски друштва, кој стапи во сила во 1993 година. Моментно, Банка на Словенија нема овластување за супервизија на финансиските друштва, дури и кога се тие тесно поврзани со банките, но со новиот Закон за банки се предвидува ова да биде променето. Со него ќе се потенцира загриженоста на Банка на Словенија дека овие друштва може да бидат употребени за држење на лоша актива и превентивно би се влијаело врз консолидирањето на лошата актива на сметките на банката. Од новиот закон се очекува да постави лимити во врска со изложеноста кон позајмувач (кој *de facto* претставува група на поврзани позајмувачи).

Исто така, постои Поштенска банка, која е комерцијална банка регулирана со Законот за банки и штедни банки. Таа има 3 служби и го раководи жиро системот. Таа работи преку мрежата на Поштата.

## **АГЕНЦИЈА ЗА САНАЦИЈА НА БАНКА**

Според Законот за предсанација, санација, стечај и ликвидација на банките и штедилниците, кој стапи во сила во јуни 1991 година, гувернерот на Банка на Словенија е овластен да наметне процедура за предсанација за секоја банка која исполнува извесни критериуми. Овие критериуми претрпуваат измена во 1993 година со амандман на Законот од 1991 година. Гувернерот може да побара од банката да преземе предсанациони мерки во следниве случаи:



- кога банката не е ликвидна;
- кога банката не е во можност да одржува ниво на капитална адекватност од 70% од пропишаната со Законот;
- кога банката не исполнува повеќе од 20% од условите за нејзино лиценцирање во претходните 6 месеци; и
- кога банката не е усогласена со други законски барања за нејзино работење и мерки од монетарната политика.

Банка на Словенија може да побара од банката да преземе мерки за санација, доколку коефициентот на банката за капитална адекватност е под 50% од задолжителното ниво (т.е. нејзиниот капитален коефициент е под 4%). Во моментот кога една банка се става под санација неа ја превзема Агенцијата за санација на банки.

Агенцијата за санација на банки е основана со легислативата од 1991 година, (подоцна со амандман дополнета во 1993 година). Таа е независна од Банка на Словенија. На Агенцијата и е дадена целосна слобода во однос на секоја банка што ја презема таа. Таа може да го суспендира менаџментот, да врши замена на правата на сопствениците, да иницира отпис на лошите побарувања во однос на капиталот, да презема загуби, да рекапитализира, спојува или приватизира банка. Во практиката, чести случаи се тековните загуби да се отпишуваат за сметка на капиталот, нефункционалната актива да биде заменета за обврзници од Агенцијата за санација или обврзници од Република Словенија (гарантирани од Република Словенија), Агенцијата да инјектира минимум потребен капитал и сопственоста на банката да премине во Агенцијата за санација на банки.

Три банки се преземени од Агенцијата за санција на банките. Прва и најголема преземена банка е Љубљанска банка, во јануари, 1993 година. Втората е Кредитна банка Марибор, во Март 1993 година и третата е ЛБ Комерцијална банка Нова Горица, во февруари 1994 година. Последните две (Кредитна банка Марибор и ЛБ Комерцијална банка Нова Горица се споија во една банка-Кредитна банка Марибор. Капиталот вложен во овие банки не е доволен за брзо реставрирање на банките, а различните видови на обврзници (непреносливи и со почетно достасување од 30 години) предизвикуваат сериозно рочно несопфаѓање. Во октомври 1995 година, рочноста на овие обврзници е диверсификувана, така што дел од нив првично достасуваат во 1998 година. Тие воедно се претвораат во преносливи хартии од вредност со кои може да се тргува со едновремено менување на структурата на нивните каматни стапки.

Во јули 1994 година е донесен уште еден закон чија главна цел е отстранување на извесни активни и пасивни билансни позиции од банките кои се во санација-поврзани со поранешна Југославија. Како последица на претходното, формирани се две нови институции - Нова Љубљанска банка д.д. и Нова Кредитна банка Марибор д.д., во чии биланси фигурира најголемиот дел од функционалната актива од претходните институции.

И двете банки се заздравени, така што со 31.12.1995 година, тие се комплетно усогласени со регулативата на Банка на Словенија. И двете банки се обременети со портфолио од обврзници за реструктурирање, така што ликвидноста кај овие банки се уште е малку проблематична. Кредитна банка Марибор и Нова Љубљанска банка се очекува да бидат приватизирани во следните неколку години, но и двете се над 90% во државна сопственост.

Процесот на санација формално е заклучен во двете банки на 16.07.1997 година. Затворањето на Агенцијата е предвидено во текот на 1998 година.

## **ФИНАНСИСКИ ПАЗАРИ**

Љубљанската берза на капитал е основана во 1989 година, со нова Љубљанска банка како една од нејзините основачи. Се до 1996 година активностите на берзата се наоѓаат во почетна фаза, со само 12 компании кои котираат на берзата и 6 други со кои се тргува преку шалтер. (Случајно СКБ Банка е најголемата компанија која котира на берзата). Неколку од ново-приватизираните компании примаат берзански листи за првпат во 1996 година, со што се презентираат западните инвеститори и нивните први можности за стекнување акции во словенските компании.

Со 31.12.1996 година, вкупната капитализација на акции тргувани на берзата е 2,0 билиони ДЕМ, а пазарот забележа просечен дневен промет во текот на годината од 3,4 милиони ДЕМ. Постојат 64 компании наведени збирно, од кои 25 се приклучија во 1996 година. Според тековната легислатива на банка и е забрането да тргува директно на берзата доколку таа е сопственик на брокерско друштво, бидејќи во тој случај нејзините дилерски активности ги извршува токму тоа брокерско друштво-нејзина филијала со статус на правно лице -субсидиер (таа може да тргува директно, доколку обезбеди дозвола и не поседува брокерско друштво- филијала со статус на правно лице-субсидиер). Пазарната Агенција за хартии од вредност издава дозвола за тргување со хартии од вредност, согласно Закон за хартии од вредност.

## **ОСИГУРИТЕЛНИ ПРОДУКТИ ВО БАНКАРСКИОТ СЕКТОР**

Моментно не постои формална поврзаност помеѓу банките и осигурителните компании во Словенија. На банките не им е дозволено да воведат нивни сопствени производи за осигурување, и покрај тоа што тие може да работат како агент за некоја осигурителна компанија и да ги продаваат производите на таа компанија. Нова Љубљанска банка има склучен договор со една осигурителна компанија да работи како нејзин агент. Кога банката работи како агент на овој начин, таа има обврска да го запознае купувачот на производот дека таа единствено е агент за осигурување. Производите за животно осигурување во Словенија се се уште значително рудиментарни. Министерството за финансии врши супервизија на осигурителната индустрија.

## **ПРОГРАМА ЗА ПРИВАТИЗАЦИЈА**

Приватизацијата официјално започна во јуни 1993 година, со поминување (усвојувањето) на амандманите на Законот за Приватизација од ноември 1992. Компаниите имаа обврска да решат за формата на нивното приватизирање и до крајот на 1994 година да поднесат план за приватизација до Агенцијата за приватизација и реструктурирање. Општествено поседуваниот капитал кај 1594 компании, на износ од 850 милијарди сл.толари/12 милијарди ДЕМ, беше наменет за приватизација. Во октомври 1996 година се издадени ваучери на словенските жители на износ од 567 милијарди сл.толари/6,2 милијарди ДЕМ. Околу 10% од нив, никогаш не се употребени, 30% се директно инвестирани во акции на компаниите, а останатите 60% се вложени во инвестициони компании. Крајниот рок за инвестирање на ваучерите е 30 Јуни 1997 година, за кој период над 1000

компаниите се комплетно приватизирани, а други 350 се се уште во процес на приватизирање.

Спротивставувањето на приватизацијата е големо од страна на вработените во државните органи, од страна на трговските унии, како и од страна на владината коалиција. Причината за претходното лежи во атрактивноста на системот во општествена сопственост, кој претходно постоеше, кога фирмите беа самоуправувани од работниците, како и од избраните совети на директори. Тоа беше поттик за силната опозиција да ги продава фирмите на аутсајдери, и тоа или на странци или на Словенци кои никогаш не биле вработени во претпријатијата со општествена сопственост. Како и да е, ултимативно беше решено дека програмата за приватизација е битна како средство за утврдување на легална сопственост над државните претпријатија и како средство за зголемување на буџетот на Владата. Според директивите дадени од Агенцијата за приватизација и реструктурирање, до 20% од акциите на компанијата беа дистрибуирани на работниците без никакво оптоварување, при тоа, 20% беа утврдени за аукција за приватизираните инвестициони фондови, 20% беа алоцирани во државниот пензиски фонд и Фондот за развој без никакви оптоварувања и останатите 40% беа наменети за продажба на работниците, преку јавен тендер или преку аукција. Постоеја иницијативи, вклучително дисконти и олеснителни услови за плаќање кои оеа во прилог при исплатувањето од страна на работниците. Приватни инвестициони фондови беа основани како последица на програмата за приватизација, поголемиот дел од нив управувани од филијалите со статус на правно лице-субсидиери за управување со паричните средства на најголемите словенечки банки. Со приватизирањето на компаниите и извршената иницијална алокација на акциите, овие инвестициони фондови можат да го откупат целиот акционерски капитал на една фирма, без лимитирање, како што било случај со некои други фирми во регионот, и тоа на пример максимално до 20%. На фондовите им е дозволено да купуваат акции од вработените, државниот пензиски фонд и останатите акционери, како дополнување на утврдените 20% за нив.

## **ИНВЕСТИЦИОНИ ФОНДОВИ**

Инвестиционите фондови основани како последица на програмата за приватизација, како што беше погоре подвлечено, не успеваат во задоволувањето на потребите на обичниот граѓанин, како што се очекуваше од нив во почетокот. Индивидуите со приемот на ваучерите за приватизација можат да ги користат истите за купување на акции директно во компанијата, или да ги положат во инвестициониот фонд, раководен од менаџер на инвестициониот фонд. Во повеќе случаи, овие компании за управување со парични средства се филијали со статус на правно лице-субсидиери на банките. За жал, се покажа дека еден типичен инвестиционен фонд ќе биде невозможно да ги инвестира сите ваучери положени кај него, поради недостиг од расположлив капитал. Кусокот од капитал, кој произлегува од бавното движење на приватизацијата, влошена поради ниските нивоа на ликвидност на издадените акции, значи дека акциите од инвестиционите фондови имаат ниска вредност за мнозинството жители. Сите инвестициони фондови се посебни правни лица и се заемно поседувани од здружени акционери. Станува збор за жители чии што сопствени ваучери се разменуваат за акции. Иако парите обично произлегуваат од приход од дивиденда, што е надвор од рамките на меѓународно прифатената добра практика, вредноста на фондот, и от тука вредноста на неговите акции, се утврдува со индексација, а не во зависност од пазарната вредност на акциите, од

кои поголемиот дел е тешко да се процени. Менаџерите на фондот заработуваат провизија на два начина:

- преку примање на годишна провизија, врз основа на вредноста на фондот (обично околу 3% од кои дел оди во готовина, а дел ќе претставува зголемена сопственост на паричните средства во сопствената актива),
- провизија (обично околу 5%) за конверзија на ваучерите во акции.

Предвидено е овие конверзии да се случуваат по аукција на акциите, но подолг временски период такви конверзии не се случиле.

Агенцијата за тргување со хартии од вредност е одговорна за контрола на индустријата на инвестициони фондови. Раководителот на оваа Агенција го наменува Владата, а два пати годишно задолжително се известува парламентот за работата на Агенцијата.

## **СИСТЕМ НА ДЕПОЗИТНО ОСИГУРУВАЊЕ**

Словенија моментно развива депозитна гарантна шема на линија со насоките од Европската Унија. Според тековниот Закон за банки и штедни банки сите депозити на банките мора да се осигурат во Агенцијата за осигурување на депозити до износ поставен од Министерството за финансии. Законот за Агенцијата за гарантирање на депозити кои се држат во банките и штедните банки, кој сеуште е во подготовка, ќе ја отслика скицата на шемата за формално осигурување на депозитите. Со оглед на фактот што претходнонаведеното се уште не е утврдено, Банка на Словенија е овластена да делува како гарант за депозитите во случај на стечај на банката.

Банка на Словенија им дозволува на штедните банки да ги осигурат нивните депозити на еден од следниве три начини:

- да ги осигурат сите депозити во осигурителна компанија;
- можат да се здобијат со банкарска гаранција; или
- може да склучат договор со други штедни банки, каде што заеднички ќе ги гарантираат 70% од сите депозити кои се чуваат кај нив, додека останатите 30% задолжително треба да се осигурат, или во осигурителна компанија, или во банка.

### *Понови проблеми во банкарскиот сектор*

Комерцијална банка Триглав пропадна во јули 1996 година и беше ставена во ликвидација. Пропаѓањето настана кога контролата на банкарското портфолио утврди огромни дополнителни резервации, како резултат на што банката морала да искаже огромна загуба. Банката била зависна во најголем дел од нејзините неколку поголеми депозитори кои промптно ги повлекле нивните пари, кога ситуацијата станала транспарентна дека набргу банката ќе пропадне. Банката формално објавува стечај во декември 1996 година. Со државна гаранција се покриени сите депозитори-физички лица и тие веќе се исплатени. Останатите депозитори се уште не ги добиле нивните пари, што во најголема мера зависи од она што ќе биде реализирано од преостаната актива. Процедурите за стечај се се уште во подем.

## ПРУДЕНТНА РЕГУЛАТИВА

Почнувајќи од 1991 година Банка на Словенија е одговорна за утврдување на прудентни насоки за сите словенски банки. Во нејзината улога како супервизор на банкарскиот систем, Банка на Словенија е задолжена да овозможи прудентно работење на банките и одржување на нивниот капитал на доволно ниво во однос на квалитетот на нивната актива и пасива. Банка на Словенија, исто така, ја следи дневната ликвидност на одделните банки (и обезбедува вишок на ликвидност по потреба). Регулативата што моментно е во сила е креирана на почетокот на осамостојувањето на Република Словенија и иако во голема мера моделирана според регулативата која е во сила во Западна Европа во тој период, таа сепак е делумно под влијание на банкарскиот сектор кој се наоѓа на почетна фаза од својот развој, како и под влијание на потребата од заштита на различните финансиски институции од странските конкуренти, во услови кога економијата се наоѓа во фаза на транзиција, а националната валута е нова. Потпишувањето на Спогодбата за пристапување кон Европската Унија сега предизвикува дополнително поттикнување за промена на нацрт регулативната рамка, која е веќе во напредната фаза. От тука и последните промени во Законот за банки се во духот на хармонизирање со законот за банки на Европската Унија.

### *1. Капитална адекватност*

Со Законот за банки и штедни банки е утврден минимум потребниот капитал од 680 милиони толари (7,3 милиони ДЕМ), за добивање на делумна дозвола за работа на банката, како и минимум потребен капитал од 4,080 милиони толари (43,87 милиони ДЕМ) за добивање дозвола за вршење на сите видови банкарско работење. Според член 26 од овој Закон, банкарскиот капитал мора да биде најмалку 8% од вкупната билансна и вонбилансна пондерирана актива.

Во 1993 година, од страна на Банка на Словенија, е објавен Декрет за методот на пресметка на адекватноста на капиталот на банките и штедилници. Декретот ги содржи следните дефиниции за капиталот и методот на пресметка на вкупната пондерирана актива на банката:

#### а) дефинирање на вкупниот капитал

Во согласност со генерално усвоените меѓународни принципи, Банка на Словенија го дели капиталот на два дела: основен и дополнителен капитал. За разлика од многу други земји, Банка на Словенија не оди натаму во подлабоки поделби на капиталот. Вкупниот капитал на банката се состои од двата вида на капитал, намален за:

- директните и индиректните капитални вложувања;
- кредити и други вложувања со карактеристики на вложување во банка, или во штедна банка;
- вложувања во правни лица кои се наоѓаат во целосна или мнозинска сопственост на банката (т.е. сопствени акции на банката).

Капиталот, исто така, се намалува за износот на побарувањата и потенцијалните обврски спрема правните лица поседувани од вработени во банката без првостепен колатерал, за износот на побарувањата и потенцијалните

обврски обезбедени со акции од друга банка, како и за износот на побарувањата и потенцијалните обврски гарантирани со хибридни и должнички инструменти во износ не поголем од износот на капиталот опишан во Tier 2-(капитал од ранг 2). Tier 2-капиталот единствено се вклучува во вкупниот капитал само доколку неговиот износ не го надминува Tier 1 капиталот (капитал од прв ранг), што значи дека Tier 2 капиталот не може да биде поголем од 50% од вкупниот капитал на банката.

Основниот капитал (Tier 1) се состои од:

- банкарскиот основачки капитал стекнат со продажба на обични и некумулативни приоритетни акции;
- банкарските резерви, вклучително и ревалоризационите резерви пренесени во резервен фонд, кои не произлегуваат од ревалоризација на основните средства и капиталните вложувања;
- задржана добивка, конфирмирана од генералното собрание на банката, која се книжи на успешните сметки, кои не се обременети со некои идни обврски, или загуби;
- тековна добивка, која банката, според нејзиниот годишен извештај, планира да ја издвои во резервен фонд или да ја прокнижи како задржана добивка, дисконтирана за 50%;
- ревалоризациони резерви кои не произлегуваат од ревалоризација на основните средства и капиталните вложувања.

Основниот капитал (Tier 1) се намалува за:

- непокриените банкарски загуби;
- откупени обични и некумулативни приоритетни акции на банката;
- побарувања и потенцијални обврски обезбедени со обични и некумулативни приоритетни акции на банката;
- нематеријална актива;
- тековни загуби (се земаат во предвид само при периодична пресметка)

Дополнителниот капитал (Tier 2) се состои од:

- генерални резервации за потенцијални загуби- до 1,25% од вкупната пондерирана актива;
- основачки капитал и банкарски резервен фонд кои произлегуваат од ревалоризација на основните средства и капиталните вложувања (од 01.01.1994 година), дисконтирани за 50%
- фондови стекнати преку хибридни инструменти;
- фондови стекнати преку долговни инструменти;
- ревалоризациони резерви кои произлегуваат од ревалоризација на основните средства и капиталните вложувања дисконтирани за 50% (се земаат предвид само при периодична пресметка)

Дополнителниот капитал (Tier 2) се намалува за:

- откупените кумулативни приоритетни банкарски акции
- побарувања и потенцијални обврски обезбедени со банкарските кумулативни приоритетни акции.

Хибридниите инструменти кои може да се вклучат во Tier 2 капиталот, мора да задоволуваат извесни критериуми, од кои најбитни се оние кои треба да бидат без колатерал и уплатени, а во случај на стечај или ликвидација на банката нивната отплата е подредена на сите останати должнички инструменти. Тие мора да бидат со повеќе од 5 години достасаност од моментот на нивното издавање и не смеат да се откупат пред нивното достасување.

Должничките инструменти вклучени во Tier 2 капиталот треба да бидат, како во случајот со хибридниите инструменти, без колатерал и уплатени, а во случај на стечај или ликвидација на банката, нивната отплата е подредена на сите други должнички инструменти. Тие, исто така, мора да бидат со повеќе од 5 години достасаност од моментот на нивното издавање и не смеат да се откупат пред нивното достасување. И покрај тоа што тие мора да бидат расположливи за покривање на банкарски загуби во случај на стечај или ликвидација на банката, во текот на редовното работење на банката тие не смеат да се користат за покривање на загуби.

#### б) Дефинирање на ризично пондерирана актива

Билансната актива се класифицира во 5 групи со ризичен пондер од 0%, 10%, 20%, 50% и 100%. Со неколку мали исклучоци, овие пондери се во согласност со пропишаните коефициенти за солвентност од Европската Унија. Исклучоците се состојат во тоа што Банка на Словенија има категорија од 10% која не е посебно наведена во регулативата на Европската Унија. Во оваа категорија спаѓаат странска ефективна, тековни сметки во странство, чекови издадени од првокласни странски и домашни банки, девизни депозити по видување и краткорочни девизни побарувања по видување од банки во рамките на една банкарска група. Другиот исклучок е дека со декрет на Банка на Словенија се потенцира разликата помеѓу побарувањата од Република Словенија кои имаат резидуална достасаност поголема од 1 година-за кои е утврден пондер од 20%, и побарувањата со резидуална достасаност помала од 1 година-за кои е утврден пондер од 0%. Регулативата на Европската Унија не прави таква дистинкција, утврдувајќи 0% пондер за сите побарувања во домашна валута од централните владини органи. Во тој поглед, регулативата на Банка на Словенија е покonzервативна.

## **2. Диверсификација на ризик**

### **Одобрување кредити**

Според Законот за банки и штедни банки, под голема изложеност се подразбира секој кредит, друго побарување или гаранција одобрен на поединечен кредитокорисник што надминува 15% од капиталот на банката.

Вкупниот износ на сите кредити, други побарувања и гаранции на поодделен кредитокорисник, не смее да надмине 25% од капиталот на банката. Со цел да се пресмета вкупната изложеност спрема еден клиент, нужно е вклучување на секој кредит или дел од кредит, побарување и/или гаранции кои се целосно осигурени со депозит, хартии од вредност или гаранција од Република Словенија или хартии од вредност од Банка на Словенија.

Вкупниот износ на сите големи кредити не смее да го надмине капиталот на банката. Ова е конзервативно согласно меѓународните стандарди.

## ***Вложувања***

Според Законот за банки и штедни банки, банкарските вложувањата во земјиште, згради, работна опрема и капитални вложувања во банки и небанкарски организации не смеат да надминат 60% од капиталот на банката. Банкарските вложувања во капиталот на одделни небанкарски организации не смеат да надминат 15% од капиталот на банката и тоа само со дозвола на Банка на Словенија. Понатаму, вложувањата во згради, земјиште и капиталните вложувања во небанкарски организации кои ги стекнала банката во замена на заостанат долг немаат третман на вложувања за целите на оваа регулатива се додека не измине период од 3 години од нивното чување во банката.

Од банката се бара да креира резерви за заштита од потенцијални загуби кои произлегуваат од 'ризичните' вложувања и кореспондентните вонбилансни ставки, како и за отворената девизна позиција на банката.

### ***3. Резервации за кредитни загуби***

Од Банка на Словенија е издаден декрет за износот и начинот на утврдување на резервации за потенцијални загуби на банките и штедните банки, со кој е утврдена регулативата која се однесува на посебните и генералните резервации за потенцијални загуби кои банката е задолжена да ги утврди. Големината на резервацијата е фиксен процент од вредноста на активата, а користениот процент варира во зависност од класифицирањето на активата со ранг од А до Е.

Главни карактеристики на секоја градациона група се следниве:

Група А вклучува:

- изложеност спрема Република Словенија и Банка на Словенија;
- изложености спрема должници кои ги намираат обврските на време или, по исклучок, со задоцнета отплата од максимум 30 дена;
- изложености каде што банката не очекува потешкотии со отплаќањето заради солидната финансиска позиција на должникот;
- изложености покриени со првокласен колатерал (со исклучок кога дури ни првокласниот колатерал не може да ја подигне класификацијата на кредитот повеќе од еден степен над утврдениот кредитен квалитет на институцијата)

Група В вклучува:

- изложености каде што финансиската позиција на клиентите е слаба, но сепак не постојат индиции за сериозно оштетување, а банката проценила дека идниот кеш-флоу ќе биде доволен за отплата на обврските;
- изложености каде што одлуката за кредитирање не е во согласност со проектираниот кеш-флоу, или каде што користењето и ефектите од кредитот не се јасни.

Група С вклучува:

- позајмувачи кои очигледно немаат доволно капитал;
- позајмувачи кои очигледно немаат доволно обртен капитал;
- паднати гаранции или други паднати инструменти за обезбедување;



- некомплетна документација и неадекватна информација за изложеноста, колатералот или изворот на отплата.

Група D вклучува:

- позајмувачи кои се неликвидни и несолвентни;
- позајмувачи чии тековни извори се недоволни за задоволување на нивните долгови;
- позајмувачи кои се наоѓаат во процес на реструктурирање;
- позајмувачи со поднесена молба за стечај и одобрена од Судот;
- позајмувачи кои се во стечај, но каде што банката очекува покривање на дел од нејзината изложеност;
- позајмувачи каде што изложеноста е правно оспорена (оспорено побарување)

Група E вклучува:

- објавени случаи на стечај или ликвидација;
- позајмувачи кои се несолвенти, немаат доволен обртен капитал/кеш-флоу и чиј долг е необезбеден;

Генералните резервации претставуваат обезбедување од можни идни загуби. Банка на Словенија бара од банките да издвојуваат генерални резервации од 1% за сите ризици со највисока кредитна класификација 'A', со исклучок на побарувањата од република Словенија или Банка на Словенија. Банките чиј показател за капитална адекватност надминува повеќе од 20% од пропишаното ниво, немаат обврска за усогласување со оваа регулатива. Во практиката, банките го надминуваат пропишаното ниво на капитал, но и покрај тоа (иако не се во тој случај обврзани), издвојуваат генерални резервации.

Посебните резервации се наменети за покривање на потенцијални загуби од сите ризици класифицирани под ризична категорија 'A'. Минимум резервации неопходни за изложености класифицирани во ризична категорија 'B' се 10%, 25% за изложености класифицирани во ризична категорија 'C', 50% за изложености класифицирани во ризична категорија 'D' и 100% резервации за изложености класифицирани во ризична категорија 'E'. Резервации за кредитни загуби се издвојуваат по одземањето на вредноста на колатералот од изложеноста.

#### **4. Ограничување на отворената девизна позиција**

Во јуни 1997 година, Банка на Словенија воведува правила со кои се утврдува максимум рестрикција за отворената девизна позиција на банките. Отворената позиција се пресметува како разлика помеѓу вкупната номинална актива и вкупната номинална пасива, која не може да биде поголема од 20% од капиталот на банката. Активните и пасивните билансни позиции со девизна клаузула не се вклучуваат во пресметките за отворена девизна позиција.

Активните и пасивните билансни позиции со девизна клаузула се деноминирани во словенечки толари, а каматата и отплаќањето на овие позиции се утврдуваат според важечкиот девизен курс во моментот на достасаното плаќање односно во моментот на достасаната отплата. Плаќањата и отплатите се вршат во словенечки толари, и от тука и покрај тоа што на банките им е дозволено да се штитат од движењето на девизните курсеви, банкарските

клиенти може негативно да бидат погодени во случај на депресирање на словенечкиот толар. Фактички не станува збор за никаква девизна трансакција.

## **5. Ликвидности**

Банка на Словенија е одговорна за одржување на стабилноста на домашната валута и генералната ликвидност при измирувањето на плаќањата во рамките на земјата и странство. Како дел од нејзината супервизорска функција, Банка на Словенија прима месечни извештаи за ликвидносните проекции од сите банки. Банка на Словенија има утврдена високо ниво на задолжителна ликвидносна резерва, како потврда на високото ниво на неликвидна актива во Словенија. Ликвидноста на банкарскиот систем е помалку проблематична од порано, а Банка на Словенија известува дека со 31.01.1997 година, сите банки имаат првокласна актива поголема од пасива со ист рок на доспевање. Ова е во огромен контраст со состојбата само пред 7 месеци, кога 11 банки не ја исполнуваат оваа обврска.

## **СМЕТКОВОДСТВЕНА РАМКА**

Словенските сметководствени стандарди за генерално деловно работење се креирани и потврдени од Институтот на ревизори. Сметководствената рамка за банките е поспецијализирана и е дизајнирана и потврдена од Банка на Словенија. Од сите банки се бара објавување на нивните сметки согласно словенските сметководствени стандарди, меѓутоа поголемиот дел од поголемите банки, ги објавуваат нивните сметки во согласност со меѓународните сметководствени стандарди, кои им користат во нивното меѓународно деловно работење. Сите банкарски и други финансиски групации мора да изготвуваат консолидирани сметки, во кои задолжително треба да се вклучат сите нивни филијали со статус на правни лица- (супсидиери).

\* \* \*

## **ЗАКЛУЧОК**

Банкарскиот пазар на Словенија е релативно мал поради малата популација на земјата. Тој тековно се судрува со помалку проблеми, во споредба со проблемите во останатиот банкарски сектор во регионот, делумно поради поставеноста на економијата на прилично цврста основа. Моментно работат повеќе банки, а банкарскиот сектор е зрел за консолидирање. Креирањето на банкарските групи кое настана во текот на изминатата година е првата фаза во бранот на можни спојувања кои уште повеќе ја зголемуваат разликата помеѓу најкрупните банки и останатите банки. Банкарскиот сектор има особено регионален карактер, со само неколку банки кои делуваат надвор од локалните рамки, и само мал број на банки со филијали надвор од Словенија.

И покрај фактот што земјата има повеќе банки отколку што е потребно, конкуренцијата се уште не е доволно силна како што е тоа случај со земјите од Централна и Источна Европа. Постои мала пенетрација на пазарот од страна на странските банки. Во следните неколку години се очекува продолжување на развојот на банкарскиот сектор, при што се позначајна улога ќе добива

развињањето на софистицирани финансиски пазари во Словенија, преку воведување нови банкарски производи, како и преку зголемување на кооперацијата со финансиските пазари.

Лидија Марковска

*Банкарски систем на Федеративна  
Република Германија*

## **Банкарски сисџем на Федеративна Република Германија**

Во последните неколку декади, банкарскиот сектор на Федеративна Република Германија е еден од најдинамичните сектори во германската економијата, кој овозможува економски раст и вработување. Имено, бруто домашниот производ на Федеративна Република Германија во периодот меѓу 1960 и 1995 година се зголеми за дванаесет пати (Табела бр.1).

Табела бр.1

Развој на банкарскиот сектор и вкупната економија на Германија

Година	Бруто домашен производ (БДП) во милијарди ДЕМ*	Обем на работа на банките во милијарди ДЕМ**	Број на вработени (во илјади)	
			Во вкупната економија	Во банкарскиот сектор***
1960	285	253	26,247	250
1970	676	818	26,668	429
1980	1,486	2,351	27,059	544
1990	2,449	5,244	37,300	697
1995	3,446	7,539	34,910	760

\* До 1990 година се однесува само на Западна Германија

\*\* Од 1990 година вклучително и Источна Германија

\*\*\* Без Поштенската банка и Бундесбанката

За време на 80-тите, повеќето банки во Федеративна Република Германија го проширија обемот на своите активности, така што концептот на “универзално банкарство”, беше воведен кон крајот на декадата. Германската банкарска индустрија е првата која го воведо концептот на “универзално банкарство”, чија цел беше понуда на сите видови банкарски услуги на клиентот на едно место. Во таа смисла, специфична карактеристика на банкарскиот систем на Федеративна Република Германија во споредба со останатите индустриски земји е доминантната позиција на универзалните банки. Многу комерцијални банки започнаа да ја прошируваат лепезата на своите активности преку понуда на комплетен пакет не само на банкарски услуги, туку и на финансиски услуги како што е животното осигурување. Банките ја извршуваа оваа цел на разни начини: преку припојување, спојување, формирање на акционерски друштва. Со ваквиот концепт, сите кредитни институции (комерцијалните, штедните, регионалните банки и кредитните здруженија) може да делуваат како “универзални банки”, како и да бидат инволвирани во брокерство, инвестиционо банкарство и банкарство “на мало”. Сепак, во секојдневната практика, имајќи ја предвид комплексноста на модерното банкарство, само поголемите банки имаат таков капацитет за да можат да ги понудат сите банкарски услуги. Во поново време банките во Германија се повеќе сконцентрирани кон електронско банкарство, управување со активата, инвестиционо банкарство, финансиско планирање и софтверски продукти.

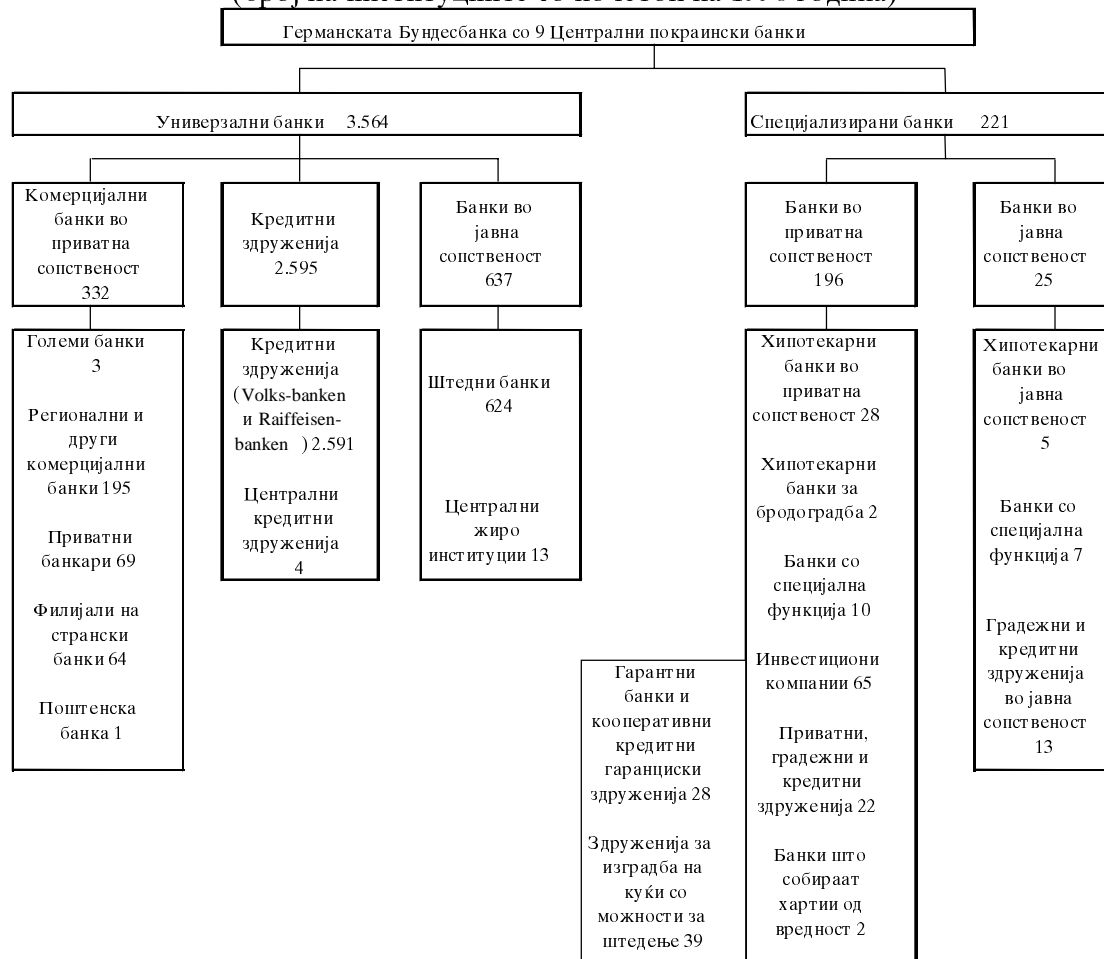
Во Федеративна Република Германија постојат повеќе од 3500 кредитни институции и тие може да се поделат според нивната активност: на универзални и специјализирани банки, додека според нивната правна форма: на банки во приватна и банки во јавна сопственост.

Притоа, класифицирањето на банките според различните деловни цели, што како критериум за класификација се користеше во минатото, веќе не се употребува. Така, само банките во приватна сопственост ја објавуваат својата определба кон комерцијални и профитни активности, додека кредитните здруженија ја гледаат својата општа функција во обезбедувањето поддршка на нивните членови. Штедните банки се придржуваат кон својата “јавна задача” за стимулирање на штедењето и понудување на приватните и корпоративните клиенти со конкурентни банкарски услуги низ целата земја. Денес, активностите на кредитните институции на пазарот се повеќе конвергираат, како резултат на силната конкуренција помеѓу нив, така што е се потешко да се направи било каква диференцијација помеѓу основните функции на индивидуалните банкарски групи. Во понатамошниот текст поделбата ќе биде извршена од аспект на видот на активностите кои ги извршуваат поодделните банкарски групи.

Во почетокот од 1996 година, банкарскиот систем на Федеративна Република Германија го сочинуваа 3.564 универзални банки и 221 специјализирани банки. Од 3.564 универзални банки, 332 се комерцијални банки во приватна сопственост, 2595 се кредитни здруженија и 637 се банки во јавна сопственост, додека од 221 специјализирани банки, 196 се банки во приватна сопственост, а 25 се банки во јавна сопственост. (Табела бр.2).

Табела бр.2

**Банкарскиот систем на Федеративна Република Германија  
(број на институциите со почеток на 1996 година)**



## **1.1. Универзални банки**

### **1.1.1. Комерцијални банки во приватна сопственост**

Индивидуалните финансиски институции кои се класифицирани во групата на комерцијални банки во приватна сопственост се разликуваат во повеќе аспекти, а особено во поглед на нивната големина, структура, област на делување и главни цели на работење. Независно од нивната големина и структура, најважна заедничка карактеристика на комерцијалните банки во приватна сопственост (*privat Geschäftsbanken*) е доминацијата на краткорочното кредитирање, иако долгорочното кредитирање во последно време сè повеќе добива значење. Покрај краткорочното кредитирање, како основна функција на комерцијалните банки во приватна сопственост, тие ги извршуваат и сите други видови на банкарски активности, како што се: одобрување кредити, прибирање на депозити, купување и продавање на хартии од вредност на берзата за хартии од вредност за сметка на своите клиенти и за своја сметка, превземање на улога на гарант на пазарот на капитал, и сл. Овие банки посветуваат особно внимание на работењето со хартии од вредност, инвестициониот консалтинг и управувањето со активата. Така, околу 75% од сите хартии од вредност се во рацете на банките во приватна сопственост.

На почетокот на 1996 година, секторот на комерцијални банки во приватна сопственост го сочинуваа 332 универзални банки со над 7.000 филијали и преку 200.000 вработени. Овој сектор ги вклучува трите големи банки (*Deutsche Bank AG*, *Dresdner Bank AG* и *Commerzbank AG*), 195 регионални и други комерцијални банки, 69 приватни банкарски, 64 филијали на странски банки и 1 Поштенска банка. Нивната определба како банки од приватен сектор е единствено детерминирана од нивната правна форма. Банките во приватна сопственост (*private-law banks*) во Федеративна Република Германија се организирани како акционерски друштва (*AG* или *Aktiengesellschaft*)<sup>1</sup>, ограничено партнерство со еден или повеќе генерални партнери (*KgaA*)<sup>2</sup> или друштво со ограничена одговорност (*GmbH*)<sup>3</sup>.

#### **➤ Големи банки**

*Deutsche Bank AG*, *Dresdner Bank AG* и *Commerzbank AG*, се трите најголеми германски банки, чие потекло датира уште од времето на создавање на

<sup>1</sup> Акционерското друштво (јавна компанија со ограничена одговорност) е најчеста правна форма на здружување прифатена од страна на трите големи банки, како и повеќето регионални банки. Акциите од акционерското друштво најчесто, но не неминовно се излистани на берзата, и одговорноста на акционерите е лимитирана според индивидуалното поседување на акции. Посебна карактеристика на акционерските друштва е поделбата на менаџментот во два дела: надзорен одбор – *Aufsichtsrat* (*supervisory board*) кој го избира и контролира вториот дел од менаџментот – *Vorstand* (*board of management*) кој ги прегледува извештаите и сметките и ги презентира на акционерите на годишното собрание. *Vorstand* е одговорен за секојдневно водење на банката.

<sup>2</sup> *Kommanditgesellschaft auf Aktien* (*KgaA*), е командитно друштво каде партнерството е лимитирано според акциите и има елементи и на акционерско друштво и на партнерство. Ова правно лице има законски права и обврски кои се разликуваат од неговите партнери. Одговорноста на акционерите е лимитирана според вредноста на нивното вложување во компанијата. Притоа, мора да има барем еден партнер кој има неограничена одговорност и кој мора да биде менаџер.

<sup>3</sup> Друштво со ограничена одговорност е поедноставна правна форма на здружување од акционерското друштво. Како и кај акционерските друштва, одговорноста на акционерите е ограничена според поодделните капитални вложувања. Минималниот капитал е 50.000 ДЕМ за компании, додека минимум задолжителен капитал за банка е 5 милиони ЕКУ. Надзорен одбор е потребен само ако компанијата има повеќе од 500 вработени, при што вработените мора да бидат претставени на одборот. Оваа правна форма има помалку формалности од акционерското друштво.

Германскиот Рајх во 1871 година. Нивната доминантна улога во банкарскиот систем на Федеративна Република Германија не е целосно рефлектирана преку учеството на нивните биланси на состојба како процент од вкупната актива на банкарскиот систем, кој изнесува 10%, односно речиси 20%, доколку се додадат и билансите на нивните хипотекарни банки и други филијали - правни лица. Нивната особена важност во финансискиот систем на Федеративна Република Германија се огледа преку нивните значајни капитални вложувања во главните корпоративни компании, како и преку местата во надзорните одбори. Истовремено, значајната улога на овие три приватни гиганти се потврдува и преку постојаното зголемување на учеството на странските пазари. Во однос на гарантниот капитал, трите големи банки се рангираат меѓу најголемите во светот.

Сите три големи банки се акционерски друштва чиј акционерски капитал е широко распространет во Германија и во странство. Тие се типично универзални банки кои ги извршуваат сите видови на банкарски активности. Широкиот спектар на активности на овие банки е поддржан преку развиена мрежа на филијали низ земјата, чиј број е над 3.500 вклучувајќи ги и филијалите - правни лица. Групата на трите големи банки соработува со сите сектори на економијата, при што вкупниот број на комитенти изнесува околу 20 милиони. Нивната широка меѓународна активност се базира врз развиените меѓународни оддели во земјата, како и врз распространетата мрежа на филијали - правни лица, странски филијали и претставништва во светски рамки. (Табела бр. 3)

Табела бр. 3

Големите три банки (консолидирани бројки со почеток на 1996 година)

Банка	Вкупна актива (милијарди ДЕМ)	Капитал (милијарди ДЕМ)	Број на вработени	Број на канцеларии	Акционери *
Deutsche Bank	722*	39,9*	74,119	2,494	286,000
Dresdner Bank	484	23,3	46,890	1,629	200,000
Commerzbank	404	21,2	29,615	1,060	190,000

\* Согласно МСС

\*\* Согласно Базелските меѓународни стандарди

### ➤ Регионални и други комерцијални банки

Групата од 187 (со состојба на крајот на 1997 година) регионални банки и други комерцијални банки (со исклучок на трите големи банки) ги опфаќа сите банки во правна форма на акционерско друштво, командитно друштво - лимитирано партнерство со еден или повеќе главни партнери или друштво со ограничена одговорност. Најголемите банки во оваа група извршуваат активности од типот на универзалните банки и на ниеден начин не се лимитирани на некој определен регион. Неколку од овие банки - особено Bayerische Vereinsbank AG (BV), и Bayerische Hypotheken und Wechsel – Bank AG (Hypo Bank) имаат големо меѓународно значење, така што освен во Германија, имаат распространета мрежа на филијали и во странство. Како резултат на спојувањето на Bayerische Vereinsbank AG и Bayerische Hypotheken und Wechsel – Bank AG во текот на 1998 година, новата банка Hypo - Vereinsbank AG, го зазема второто место во однос на вкупната актива, веднаш по Deutsche Bank AG, но пред Dresdner Bank AG и Commerzbank AG (Табела бр. 4).



Табела бр. 4

Двете големи регионални банки од Баварија  
(консолидирани бројки со почеток на 1996 година)

Банка	Вкупна актива (милијарди ДЕМ)	Капитал (милијарди ДЕМ)	Број на вработени	Број на канцеларии
Bayerische Vereinsbank	356,5	10,3	22,188	788
Bayerische Hypothesen und Wechselbank	298,6	14,3	18,982	633

➤ *Приватни банки*

Приватните банки (Privatbankiers) се германска банкарска групација со долгогодишна традиција од минатото. Околу 20 од 70 приватни банкарски куќи, кои се сè уште активни, се основани уште во 18 век и порано. Оваа група ги опфаќа сите банки кои функционираат во правна форма на единствено сопствеништво (која веќе не постои како законско решение при основање на нова банка) или партнерство - ортаклук и тоа општо партнерство (OHG) или лимитирано партнерство (KG). Генералното, односно општото партнерство е асоцијација на два и повеќе партнери, кои имаат заеднички и поодделни неограничени обврски спрема кредиторите на банката. Лимитираното партнерство е почеста форма на здружување за приватните банки. Ова партнерство е со најмалку еден генерален неограничен партнер и еден или повеќе ограничени партнери, при што обврските на лимитираните партнери се во корелација со нивните капитални учества. Воедно, лимитираните партнери не може да учествуваат во управувањето, освен ако тоа не е поинаку предвидено во партнерскиот договор. Иако повеќето приватни банки се лимитирани партнерства, повеќето од нив имаат партнери кои се други банки или големи корпорации, како и богати приватни индивидуи.

Приватните банки ја концентрираат својата активност во специјализирани области, како финансирање на надворешната трговија или инвестиционо банкарство, запишување на хартии од вредност и истражување. Тие не се активни во извршувањето на банкарство на мало, бидејќи нивните активности се насочени кон корпоративните клиенти и услужувањето на потребите на богатите клиенти, преку инвестирање во хартии од вредност, инвестиционен консалтинг и управување со активата. Многу од нив имаат мала мрежа на филијали, односно повеќето воопшто немаат мрежа на филијали. Во последните 40 години има драстично намалување на бројот на приватните банки, така што од 245 во доцните 50 - ти, нивниот број денес се сведува на 69.

➤ *Поштенската банка*

Поштенската банка историски била дел на Федералниот поштенски систем. До 1990-та, Поштенската банка била специјализирана за стандардизирани финансиски услуги, особено во доменот на плаќањата и прибирање на штедни депозити и некаматонски депозитни пари. Во 1995 година, Поштенската банка добива статус на акционерско друштво. Во следните неколку години, Поштенската банка треба да прерасне во комерцијална банка што ќе ги

обезбедува сите видови услуги преку мрежа на над 20.000 поштенски канцеларии и над 17.000 вработени.

### ➤ *Филијали на странски банки*

Филијалите на странски банки влегуваат во групата на комерцијални банки во приватна сопственост. Во моментот, над 300 банки од над 50 земји се застапени на германскиот финансиски пазар во форма на филијали - правни лица, филијали без својство на правни лица и претставништва. Во последните 20 години, бројот на странските банки, како и обемот на активности извршувани од нивна страна се повеќе се зголемува. Атрактивноста за странските филијали произлегува од економска сила на Федеративна Република Германија во рамките на Европската Унија, како и можноста банките кои потекнуваат од земјите каде што банкарството на мало и инвестиционото банкарство се одделени, да се занимаваат со универзално банкарство. Странските банки настојуваат да се усовршат во увозно-извозните активности, иако не постои ограничување во видот на банкарските активности со кои филијалите - правни лица на странски банки можат да се занимаваат во Федеративна Република Германија. (Табела бр.5).

Табела бр. 5  
 Бројот и обемот на работа на странските банки  
 во милијарди ДЕМ

Крај на година	Филијали на странски банки		Институции во доминантна сопственост од странски банки		Вкупно странски банки	
	Број*	Обем на работа	Број*	Обем на работа	Број*	Обем на работа
1971	29	15,4	12	3,1	41	18,5
1985	63	81,4	42	58,4	105	139,8
1990	60	76,3	79	129,1	139	205,4
1995	69	107,9	88	218,8	157	326,7

\*Првата или главна канцеларија во Германија, без дополнителните канцеларии.

### 1.1.2. *Банки во јавна соопственост*

Специфичност на банкарскиот систем на Федеративна Република Германија е постоењето на банки во јавна сопственост, кај кои како гарант се јавуваат покраините односно општините и градовите на чија територија работат тие. Главно, тоа се штедни банки и покраинските централни жиро институции преку кои се извршува голем дел од платниот промет.

Оваа група на банки од јавниот сектор ја сочинуваат 624 штедни банки (Sparkassen)<sup>4</sup> и 13 покраински централни жиро институции (Landesbanken - Girozentralen). Нивната важност во последните 50 години значајно се зголемува, така што денес обемот на нивната активност изнесува речиси половина од обемот на активности на сите комерцијални банки.

<sup>4</sup> Со крајот на 1997 година, бројот на штедните банки е намален на 598.

## ➤ Штедни банки

Штедните банки (Sparkassen) се јавни финансиски институции во сопственост на државата или локалните власти. Меѓутоа, сопственичката структура може да се разликува помеѓу поодделните штедни банки, при што сите не се во директна сопственост на државата или локалните власти. Така, постојат шест таканаречени слободни штедни банки, меѓу кои најголемата е Hamburgische Sparkasse.

Во минатото, штедните банки се занимавале само со собирање на депозити, кои главно ги насочувале за доделување на станбени кредити на населението и за инвестициони кредити во комуналната инфраструктура. Согласно Законот, штедните банки мора да ги ограничат своите активности на географската област на која ѝ припаѓаат, со цел да се заштитат од совпаѓање на услугите и финансиските производи. Нивната компетитивност главно се темели врз личните познавања со нивните локални клиенти, покрај развиената мрежа на филијали и суб-филијали. Како и останатите кредитни институции, штедните банки во последните години се под притисок да ги напуштат нивните традиционални активности. Така, за разлика од минатото денес штедните банки сè повеќе имаат карактеристики на комерцијални банки, кои ги извршуваат сите видови на банкарски активности: прибирање на сите видови на депозити, одобрување на сите видови на кредити - домашни и странски, други финансиски услуги вклучувајќи ги трансферот на плаќања, наплата на меници, хартии од вредност и меѓународно финансирање. Но, и покрај воведувањето на новите видови услуги, традиционалните активности остануваат и понатаму нивна главна функција. Активностите со странските плаќања и хартиите од вредност се помалку важни за штедните банки, и покрај тоа што во последните неколку години централните жиро институции се повеќе се инволвирани во овие активности. Заедно со централните жиро институции, штедните банки формираат голем жирален систем за безготовински плаќања. Штедните банки имаат широка мрежа од над 19.300 филијали.

Во последно време, како резултат на инвестирањата во неопходните современи банкарски технологии, штедните банки се судруваат со големи трошоци кои влијаат кон намалување на нивните профитни маргини. Притоа, со цел да ја зачуваат долгогодишната репутацијата како банки со широка лепеза на услуги, тие се принудени да ги намалуваат трошоците преку намалување на бројот на вработените или затворање на филијалите. Истовремено, им се заканува конкуренцијата од страна на трите големи банки кои сè повеќе навлегуваат во банкарството на мало, при што со сите современи средства и мобилни продажни тимови дистрибуираат софистицирани штедни производи. Според Standard & Poor's, на помалите штедните банки им преостанува да започнат процес на меѓусебна кооперација и консолидација, додека поголемите штедни институции ќе треба да се заангажираат да ги задржат своите клиенти без такви мерки. (Табела бр.6)

Табела бр.6

## Развојот на штедните банки (Sparkassen)

Крај на година	Број на банки	Број на филијали во земјата	Обем на работа (милијарди ДЕМ)
1957	871	8,192	34,0
1970	832	14,903	187,6
1980	599	16,890	518,9
1990	769	19,036	1080,8
1995	624	19,071	1512,9

➤ *Централните жиро институции*

Покраинските централни жиро институции (Landesbanken-Girozentralen) (13) имаат функција на централни банки за штедните банки од респективните региони, како и на општински банки на конкретната држава. Во повеќе случаи се во сопственост на федералната држава или регионалната штедна банка, при што истите се гарант за нивните обврски. На крајот на 1997 година, вкупната актива на овие банки изнесува 1.662 милијарди ДЕМ, што одговара на 18,4% пазарно учество. Централните жиро институции дејствуваат како клиринг кука на штедните банки, ги обезбедуваат со сите жирални услуги, ги чуваат ликвидните резерви на штедните банки, извршуваат некои услуги како што се плаќања во странство (за кои штедните банки немаат дозвола), операциите со хартии од вредност, обезбедуваат совети и техничка помош во инвестициониот менаџмент, лизингот, факторингот и обработката на податоци. Покрај постојаните функции, централните жиро институции од 1960 година се повеќе се присутни кај корпоративните бизнис активности и меѓународните операции. Истовремено, тие работат како хипотекарни банки, рефинансирајќи ги активностите (како и приватните хипотекарни банки) преку емисија на пазарот на капитал. На тој начин, некои од нив се трансформираат во сериозни конкуренти на големите комерцијални банки, преземајќи се поголемо пазарно учество од традиционалната територија на нивните ривали од приватниот сектор. Државна супервизија над централните жиро институции се извршува од страна на министерството за финансии на односната држава. (Табела бр.7)

Табела бр.7

## Развојот на централните жиро институции (Landesbanken-Girocentralen)

Крај на година	Број на банки	Број на филијали во земјата	Обем на работа (милијарди ДЕМ)
1957	14	191	23,1
1970	12	353	127,2
1980	12	313	382,5
1990	12	311	761,8
1995	13	433	1370,4

**1.1.3. Кредитни здруженија**

Во Федеративна Република Германија, секторот на кредитни здруженија датира уште пред 125 години, како резултат на идејата за “помош преку самостојна помош“ која се базира врз принципите на сопствена одговорност и

заедничка обврска. Акциите се сопственост на нивните членови кои се приватни индивидуи, депозитори и кредитори на конкретната банка. Бројот на акции по индивидуи е лимитиран, со цел да се обезбеди распространето сопствеништво. Четирите централни кредитни регионални здруженија главно се во сопственост на локалните кредитни здруженија во тие региони, како и во сопственост на други кредитни институции или кредитни холдинг компании.

Иако во минатото, кредитните здруженија им нуделе услуги само на своите членови, денес работат како универзални банки и нудат секаков вид на банкарски услуги и се во директна конкуренција со комерцијалните и штедните банки. Притоа, најмногу се сконцентрирани на прибирање на штедни влогови (по видување и орочени), на краткорочно и среднорочно кредитирање на своите членови, додека учеството на долгорочните кредити постојано се зголемува. Членството на кредитните здруженија во минатото најчесто го сочинувале занаетчии, трговци и фармери. Денес членството од над 13 милиони го сочинуваат главно вработени од средната класа.

Во почетокот на 1996 година, во Федеративна Република Германија работела 2.595 кредитни здруженија (Kreditgenossenschaften)<sup>5</sup>, од кои 2.591 се кредитни здруженија, а 4 се централни кредитни здруженија. Историски, задружниот банкарски систем во Федеративна Република Германија е тристепен систем: прво ниво - Deutsche Genossenschaftsbank AG (DG Bank), централна клиринг банка за целиот задружен систем, второ ниво - три регионални централни кредитни здруженија, и трето ниво - кредитните здруженија. На крајот на 1995 година, вкупната актива на целокупниот систем на кредитни здруженија изнесуваше 1.133 милијарди ДЕМ. Кредитните здруженија во урбаните средини работат како Volksbanken, додека во руралните подрачја како Raiffeisenbanken. Некои од нив се многу мали рурални кредитни здруженија, чиј број во последните години постојано се намалува како резултат на континуираниот процес на спојување. Секторот на кредитните здруженија е управуван од страна на Deutsche Genossenschaftsbank (DG Bank) - централна банка за целиот задружен систем, која е под јавниот закон, со статуторен мандат да го промовира развојот на германските кредитни здруженија. Како универзална и меѓународно активна комерцијална банка со право на емитување хартии од вредност, DG Bank може да се занимава со сите видови банкарски активности.

Поврзаноста меѓу кредитните здруженија и централните кредитни здруженија е врз принцип на филијали со својство на правни лица. Согласно интерните упатства, кредитните здруженија треба да пласираат еден дел од депозитите кај нивното централно кредитно здружение. Централното кредитно здружение, треба еден дел од своите депозити да ги чува кај DG Bank. Воедно, од кредитните здруженија се очекува сите меѓубанкарски активности да ги извршуваат преку своето централно кредитно здружение.

Клирингот на плаќања помеѓу кредитните здруженија се извршува преку регионалните централни кредитни здруженија, чии функции се слични со оние на централните жиро институции од секторот на банки во јавна сопственост. Тие обезбедуваат финансиски продукти и услуги кои кредитните здруженија не се во можност да ги обезбедат, како што се корпоративни финансии, инвестиционо банкарство, активности со хартии од вредност и девизни трансакции, како и управување со ликвидноста на локалните кредитни здруженија, обезбедување на извори на средства, управување со трансферот на плаќања и плаќањата на

---

<sup>5</sup> Со крајот на 1997 година, бројот на кредитните задруги е намален на 2.417.

трансакциите со хартии од вредност. Како резултат на неколку спојувања и преземања во последните неколку години, бројот на регионалните централни кредитни здруженија се намали на 4 (вклучувајќи ја DG Bank). (Табела бр. 8 и бр.9).

Табела бр.8

**Развојот на кредитните здруженија**

Крај на година	Број на банки	Број на филијали во земјата	Обем на работа (милијарди ДЕМ)
1957	11,795	2,305	8,7
1970	7,095	11,280	61,9
1980	4,225	15,453	284,0
1990	3,380	17,402	591,9
1995	2,591	17,205	882,1

Табела бр.9

**Развојот на централните кредитни здруженија**

Крај на година	Број на банки	Број на филијали во земјата	Обем на работа (милијарди ДЕМ)
1957	19	89	4,6
1970	13	105	31,4
1980	10	39	100,7
1990	4	33	216,7
1995	4	43	263,6

## **1.2. Специјализирани банки**

Во Германскиот банкарски систем, покрај комерцијалните банки, кои се универзални во своето работење, постојат и бројни специјализирани банки. Специјализираните банки играат важна улога според нивната функција во целокупната економија, како и според големината на нивното учество во обемот на активности на сите германски банки. Во почетокот на 1996 година, од вкупно 221 специјализирани банки во Германија, 196 биле банки во приватна сопственост, а 25 биле банки во јавна сопственост.

### **➤ Хипотекарни банки во приватна сопственост**

Хипотекарните банки во приватна сопственост се најважни специјализирани банки (private Hypothekenbanken). Тие се специјализирани за кредитирање на изградба на недвижности врз основа на залог на имот, како и за кредитирање на јавниот сектор. Приватните хипотекарни банки одобруваат долгорочни кредити за изградба и реновирање на куќи и станови обезбедени со хипотека од прв ред, како и за финансирање на индустриски и земјоделски инвестициони проекти. Втора главна активност на приватните хипотекарни банки која сè повеќе добива значење и ги надминува по обем кредитите за изградба е кредитирањето на јавниот сектор (Федералната Влада, покраините, општините и други јавни правни лица). Покрај одобрувањето на хипотекарни кредити и кредитирањето на јавниот сектор, хипотекарните банки се занимаваат

и со прибирање депозити, како и со купување и продавање на обврзници и меници кои котираат на пазарот на капитал за своја сметка, како и за сметка на клиентите. Од вкупно 30 приватни хипотекарни банки, две хипотекарни банки се специјализирани за изградба на бродови, односно за среднорочно и долгорочно финансирање на изградбата на бродовите.

Хипотекарните банки ги прибираат потребните средства за финансирање на кредитирањето главно преку пласирање на хипотекарните обврзници (Pfandbriefe) и општински обврзници (öffentliche Pfandbriefe) на пазарот на капитал. Хипотекарните кредити и кредитите одобрени на јавните власти, заеднички формираат посебен фонд кој обезбедува специјална заштита за сопствениците на обврзници. Повеќето од хипотекарните банки се во доминантна сопственост на поголемите комерцијални банки.

➤ ***Хипотекарни банки во јавна сопственост***

Како и приватните хипотекарни банки, 5-те хипотекарни банки во јавна сопственост (öffentlich-rechtliche Grundkreditanstalten) се специјализирани за одобрување на кредити за купување и изградба на недвижности (куќи и станovi), долгорочно кредитирање на земјоделски и индустриски проекти обезбедени со хипотека од прв ред, како и кредитирање на јавните власти.

➤ ***Приватни и јавни станбени и кредитни здруженија (Bausparkassen)***

Повеќе од 30 приватни и јавни станбени здруженија се занимаваат со финансирање на изградбата на сопствени куќи и станovi, во согласност со принципите на заедничко штедење. Членовите на здружението депонираат парични средства на одредено време и по истекот на рокот депозитот им се враќа, при што им се одобрува кредит.

➤ ***Гарантни банки и кооперативни кредитни гаранциски асоцијации***

Постојат 28 гарантни банки (Burgschaftsbanken), кои ги инкорпорираат и кооперативните кредитни гаранциски асоцијации (Kreditgarantiegemeinschaften). Гарантните банки се организации за самостојна помош на мали и средни претпријатија. Главна функција на овие институции е да ја надоместат неповолната финансиска конјуктура за малите и средните претпријатија, која произлегува од ограничените финансиски средства управувани од страна на овие претпријатија. За таа цел, кредитно гаранциските асоцијации обезбедуваат обврзници со надоместок во име на претпријатијата од индустријата и трговијата, кои се сметаат како добро обезбедување од страна на банките кредитори.

➤ ***Банки што собираат хартии од вредност***

Овие институции (2) се одговорни за ефикасно извршување на трансакциите на банките во врска со хартиите од вредност. За таа цел, прибираат различни видови хартии од вредност во име на банката членка и го извршуваат клирингот во врска со вредносните хартии (пренос на хартии од вредност без физички трансфер на сертификатите).

➤ ***Банки со специјална функција***

Во Германија има околу 20 институции со специјална функција, кои се специјализирани за финансирање на извозот, финансирање на земјоделството,

градежништвото, кредитирање на малите и средните претпријатија. Повеќето од нив се банки во јавна сопственост, организирани според јавниот закон. Во оваа група спаѓаат развојните агенции, чија главна цел е унапредување и поддржување на економскиот развој на општините во Германија, како и на германската економија во целина. Како и банките во јавна сопственост (Landesbanken), тие се предмет на јавниот закон и нивни гарант е државата на која ѝ припаѓаат. Од нив специјално внимание заслужуваат – Deutsche Siedlungs – und Landesrentenbank (DSL) и Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). DSL – ги финансира проектите од јавниот и приватниот сектор во Федеративна Република Германија и странство, одобрува кредити за приватна изградба, се занимава со корпоративните финансии, рефинансирање на банките и градежните здруженија и др. KfW како главна развојна агенција била основана за финансирање на реконструкцијата на Федеративна Република Германија по војната. Денес е специјализирана за финансирање на извозот, како и на домашните инвестиции во структурно слабите и економски неразвиените региони, кредитирање на земјите во развој во име на Федеративна Република Германија, финансирање на средните претпријатија, градежништвото и технологијата.

Другите развојни агенции се сконцентрирани кон поддржување на програмите за развој на јавните работи, унапредување на градбата на општествените станови, поддржување на малите и средните индустрии, земјоделството и другите сектори на индустријата. Исто така, тие го финансираат кредитирањето на странските купувачи на германска стока, производството на храна, развојот на инфраструктурата, истражувањата во областа на трговијата и индустријата и сл.

## **2. Фондови за осигурување депозити**

Сите финансиски институции во Федеративна Република Германија кои управуваат со депозити припаѓаат на еден од фондовите за осигурување депозити формирани на доброволна база од страна на банкарските асоцијации. Фондовите за осигурување депозити се инкорпорирани кај три главни категории на банки: комерцијални банки, штедни банки и кредитни здруженија. Притоа, примарна цел на фондот за комерцијалните банки е заштита на депозиторите, додека фондовите за штедните банки и кредитните здруженија се формирани за заштита на банките (членки на фондот) од несолвентност.

**Комерцијални банки во приватна сопственост:** Федералната Асоцијација на комерцијалните банки во Федеративна Република Германија (BdV) има фонд за компензација на небанкарските депозитори. Сите приватни комерцијални банки се членови на BdV и тие сите во него партиципираат. Банките се обврзани секоја година да уплатат во фондот сума на пари еднаква на 0,03% од нивните вкупни обврски спрема кредитори прикажани со последна состојба во билансот. Во случај на ризичен настан за некоја од банките членки на фондот, секој небанкарски депозитор ќе биде целосно обештетен до износ еднаков на 30% од капиталот на проблематичната банка според последните објавени податоци. Фондот за заштита на депозити ги опфаќа депозитите во Германија, како и депозитите кај филијалите во странство, без разлика дали се однесуваат на резиденти или нерезиденти, деноминирани во било која валута.

**Централни жиро институции и штедни банки:** За овие банки е карактеристично што како гарант се јавуваат покраините односно општините и градовите на чија територија тие работат. Покрај ваквиот систем за заштита на депозиторите, тие имаат формирано фонд за заштита на кредиторите, како и за



обезбедување на постојана солвентност на банката. Фондот за осигурување депозити на штедните банки и фондот за осигурување на депозити на централните жиро институции се меѓусебно поврзани. Кај фондот за штедните банки се вложува се додека средствата не достигнат ниво од 0,15% од вкупниот износ на небанкарски кредити за цел банкарски систем. Банката заложува дополнителни 0,15% во форма на гаранции кои би биле на располагање во случај на потреба. Фондот за осигурување на депозитори кај штедните банки покрај што обезбедува заштита на кредиторите ја обезбедува и солвентноста на банката. Фондот за осигурување на депозити кај централните жиро институции се разликува по тоа што поголемо внимание посветува на заштитата на депозиторите. Овој фонд е формиран подоцна во однос на фондот за штедните банки, и поради тоа спаѓа во редот на фондовите за другите видови на банки. Централните жиро институции годишно вложуваат 0,05% од износот на небанкарски депозити со дополнителни 0,05% во вид на гаранции, се додека не се достигне ниво од 1% од износот на небанкарски депозити.

**Кредитни здруженија:** Од 01.01.1989 година, сите кредитни здруженија членки на Федералната Асоцијација за кредитните здруженија (BVR), се обврзани да учествуваат во фондот за осигурување на депозити формиран од страна на асоцијацијата. Според законот на асоцијацијата од 1930 година, во случај на ликвидација, обврските на кредитното здружение ќе бидат покриени од страна на останатите членови (кредитни здруженија) на фондот. Фондот се финансира од придонесите на сите членови во висина на небанкарските кредити. Кога станува збор за централните кредитни здруженија фондот се финансира во висина на нивните депозити од здруженијата членки на асоцијацијата или во висина на небанкарските кредити, во зависност што е повисоко. Во случај некој член од фондот да западне во потешкотии, сите обврски ќе бидат платени во целост. BVR покрај заштита на депозиторите обезбедува и продолжување на работата на кредитното здружение. Во Германија досега немало случај на несолвентност на кредитно здружение.

Нора Манова

## *Банкарски систем на Швајцарија*

## **Банкарски сисџем на Швајцарија**

Швајцарија има високо развиен банкарски систем, кој го сочинуваат околу 392 банкарски институции, од кои повеќе од 150 се филијали - правни лица или филијали на странски банки (состојба со почеток на 1998 година). Од 1990 година, бројот на банките на пазарот континуирано се намалува како резултат на конкуренцијата и рационализацијата. Процесот на спојување и припојување ја подобри и зацврсти позицијата на останатите банки. Истовремено, се повеќе се развива трендот кон специјализација на банките и напуштање на традиционалниот универзален банкарски систем.

Значајна разлика меѓу банкарскиот систем на Швајцарија и банкарскиот систем на другите континентални европски земји е отсуството на национализирана кредитна институција. Имено, како последица на федерализмот не постои банкарска институција во сопственост на Швајцарската Конфедерација (федералната влада). Најсличен пример на банките во државна сопственост како во другите земји се кантонските банки. Останатите банки се во приватна, или заедничка сопственост.

Согласно Законот за банки во Швајцарија, минималниот износ на паричен облик на капитал изнесува 10 милиони SFR (швајцарски франци) или 12,2 милиони ДЕМ. Меѓутоа, во пракса Федералната банкарска комисија има дискреционо право тековно да го детерминира потребниот капитал од случај до случај, што резултира со значајно повисоко ниво на потребна капитализираност од утврдената со Законот. Имено, најчесто е потребно да се уплати значајно поголем износ на капитал со цел воспоставување на кредибилитет, постигнување на адекватност на капиталот и покривање на ризиците.

Банкарскиот систем на Швајцарија е составен од следните видови банки. (Табела бр.1).

Табела  
бр.1

**Пазарно учество на банките во вкупниот банкарски систем на Швајцарија  
(состојба на почеток од 1998 година)**

	Број на институции	Вкупна актива (%)	Странска актива (%)	Број на вработени (%)
Големи банки	3	63	82	53
Кантонски банки	24	15	2	15
Регионални и штедни банки	117	4	0	4
Кредитни здруженија	1/892	3	0	3
Комерцијални банки	18	4	2	5
Банки за хартии од вредност	53	2	3	4
Мали кредитни банки	4	0	0	1
Други банки во швајцарска сопственост	5	0	0	0
Филијали - правни лица на странски банки	134	7	9	12
Филијали на странски банки (без својство на правни лица)	16	1	2	1
Приватни банкари	17	1	0	2
<b>ВКУПНО (Број/милијарди SFR)</b>	<b>392</b>	<b>1,782</b>	<b>902</b>	<b>120,000</b>

## **Големи банки**

Три најголеми банки во Швајцарија се – Swiss Bank Corporation, Union Bank of Switzerland<sup>6</sup> и Credit Suisse Group (поранешна Swiss Credit Bank), и истите имаат доминантно место во банкарската заедница. Тие не се активни само во Швајцарија, туку и во сите главни финансиски центри во светот. Четврта банка во оваа категорија е Swiss Volksbank, која сè до 1992 година беше филијала со статус на правно лице во целосна сопственост на Credit Suisse. Согласно правниот статус, големите банки се акционерски друштва или друштва со ограничена одговорност.

Активностите на овие банки се универзални, како што се прибирање депозити, одобрување кредити, извршување на девизни работи и работи со скапоцени метали (особено со злато), управување со портфолиото на своите клиенти, доверителски активности, преземање на улога на гарант, и сл. Исто така, тие дејствуваат како инвестициони банки, како брокери на Швајцарската берза за хартии од вредност, управуваат со емисијата на обврзници (во SFR и EURO), како и со доверителските сметки. Активна улога имаат и во меѓународниот меѓубанкарски пазар.

На крајот на декември 1995 година, вкупната актива на големите банки изнесува 730,6 милијарди SFR или 892,9 милијарди ДЕМ, при што нивните поодделни учества се следните: Union Bank of Switzerland – 287,5 милијарди SFR (351,4 милијарди ДЕМ) или 39,4%, Swiss Bank Corporation – 242,1 милијарди SFR (295,9 милијарди ДЕМ) или 33,1%, Credit Suisse Group – 163,7 милијарди SFR (200 милијарди ДЕМ) или 22,4% и Swiss Volksbank – 37,3 милијарди SFR (45,6 милијарди ДЕМ) или 5,1%.

## **Кантонски банки**

Кантонските банки, како специфични институции, се карактеристични за Швајцарија. Тие потекнуваат уште од средината на минатиот век. На крајот на декември 1995 година, во Швајцарија имало вкупно 25 кантонски банки, кои главно делуваат во областа на прибирање депозити, издавање хипотекарни кредити и обврзници без хипотека<sup>7</sup>. Исто така, нивна основна сфера на активност е одобрување кредити за земјоделството и за мали бизниси. Нивните средства во минатото главно се користеле за финансирање на локалните комерцијални и приватни потреби, како и за одобрување кредити на јавните власти. Имено, нивна основна цел била да ги поддржуваат и дополнуваат активностите на приватните банки од нивните кантони. По доцните 80-ти нивните активности сè повеќе диверзифицираат, во насока на давање услуги како што се: управување со актива, одобрување потрошувачки кредити, финансирање на извозот и лизинг, како и промовирање на локалната економија преку овозможување кредити со ниски каматни стапки.

Кантонските банки имаат значајно учество во домашното кредитирање (32%) и штедење, како и во одобрувањето на хипотекарни кредити во земјата. Тие, исто така, играат важна улога во подготовките на инвестиционите работи,

<sup>6</sup> На 29.06. 1998 година, настана спојување помеѓу Swiss Bank Corporation и Union Bank of Switzerland во една банка - UBS.

<sup>7</sup> Обврзница обезбедена со општиот кредибилитет на емитентот (заложница).

особено за јавниот сектор. Притоа, тие го задржаа нивниот регионален карактер и покрај некои обиди во последно време за проширување на меѓународно банкарство врз база на финансирање на извозот и заеднички вложувања.

Речиси сите кантонски банки се основани од страна на државата и традиционално нивните обврски се гарантирани од страна на кантонот. Максимизирањето на профитот не е нивна примарна цел, иако од нив се бара да се профитабилни. Притоа, како институции во државна сопственост тие се во голем обем ослободени од плаќање данок. Падот на цените на недвижнините и порастот на нефункционалните кредити предизвикаа бројни финансиски потешкотии кај овие банки во последните години, кои резултираа со консолидација и припојување кон други банкарски институции.

Кантонските банки значајно варираат по големина, при што износот на вкупниот биланс на состојба се движи од 1 милијарда SFR или 1,2 милијарди ДЕМ до над 54 милијарди SFR или 66 милијарди ДЕМ. Во однос на големината на билансот на состојба кантонските банки се втора група по големина во банкарскиот сектор на Швајцарија, веднаш по големите банки.

### **Регионални и штедни банки**

Повеќето регионални и штедни банки се основани во 19 век со цел да се задоволат потребите на средната класа (земјоделци, занаетчии и други мали претпријатија), чие економско значење рапидно растело.

Групата на регионални и штедни банки главно е сочинета од приватни хипотекарни и штедни банки и комерцијални банки кои работат на регионална основа. Хипотекарните банки генерално се дефинирани како субјекти кај кои 60% од вкупната актива им припаѓа на хипотекарните кредити. Во повеќето случаи хипотекарните банки функционираат како штедни институции кои го поттикнуваат штедењето во локалните заедници. Регионалните и штедните банки во однос на кантонските банки се разликуваат по нивниот правен статус. Имено, повеќето од нив се друштва со ограничена одговорност или задруги. Во однос на големите банки се разликуваат по нивните ограничени области на делување и малиот обем на активности.

Од 1990 година до 1995 година, бројот на овие банки е намален од 204 на 127. Во истиот период, вкупната актива се намалила од 93,6 милијарди SFR (114,4 милијарди ДЕМ) на 72,3 милијарди SFR (88,4 милијарди ДЕМ). Во почетокот на 1998 година, во Швајцарија има 117 регионални и штедни банки, чија вкупна актива изнесува 4% од вкупната актива на банкарскиот систем, додека бројот на вработените во оваа група претставува 4% од вкупниот број на вработени во банкарскиот сектор на Швајцарија.

### **Кредитни здруженија**

Кредитните здруженија (околу 1000) се групирани во единствена асоцијација позната под името – Swiss Federation of Raiffeisenkassen. Индивидуално се организирани во форма на здруженија во мали, пред сè рурални или полурурални заедници, распространети низ цела Швајцарија.

Основна функција на овие финансиски институции е прибирањето на заштедата од локалните заедници и одобрување кредити на нивните членови, обично во форма на обезбедени хипотекарни кредити. Како корисници најчесто

се јавуваат вработени од средната класа, мали и средни бизнисмени и локалната власт. Исклучок на правилото се авансите на руралните локални власти и другите јавни власти, како и на здруженијата со заедничка и индивидуална одговорност. Форми на обезбедување на кредитите се: пазарни хартии од вредност, гаранции од трети лица, залог на жива стока, хипотека на станови и недвижен имот. На кредитните здруженија им е забрането да примаат индустриска опрема или хотели како обезбедување, ниту пак можат да одобруваат кредити со затворање на некои побарувања, со исклучок на авансите за сигурни субвенции од федеративните или кантонските влади.

На почетокот на 1998 година, вкупната актива на овие финансиски институции учествува со 3% во вкупната актива на сите швајцарски банкарски институции. Овие институции бројат над 600.000 членови или просечно по 600 членови по кредитно здружение, работат со 1,3 милиони поврзани клиенти, имаат 8% учество во вкупните хипотекарни кредити од банки и 10,4% од штедните влогови. Од вкупниот број на вработени во банкарскиот сектор во Швајцарија, кредитните здруженија заземаат учество од 3%.

Од 1990 година, во оваа група на финансиски институции е извршена консолидација. Така, вкупниот број на индивидуални институции се намали од 1.228 на 1.000. На почетокот на 1998 година во Швајцарија има вкупно 892 кредитни здруженија и една главна асоцијација - Swiss Federation of Raiffeisenkassen.

### **Приватни банки**

Приватните банки се најстара форма на банки во Швајцарија, кои сè уште имаат важна позиција во банкарската заедница, иако претставуваат само дел од кредитниот пазар. Тие најчесто работат во форма на партнерство и затоа се целосно задолжени со вкупниот обем на приватни средства на нивните кредитори. Приватната банка мора да има неограничена одговорност за својот дел од сопственост и може да има форма на инокосен сопственик или на лимитирано или неограничено партнерство, при што секогаш мора да има барем еден партнер со неограничена одговорност. Името, или имињата на лицата со неограничена одговорност мора да биде вклучено во името на банката што е причина приватните банки во Швајцарија да бидат персонифицирани како приватни банкари. Ако приватната банка не прибира депозити, тогаш тие формално не се предмет на лимитирањата за адекватност за капитал, вкупна задолженост на еден кредитобарател и објавување на годишниот финансиски резултат согласно прудентната регулатива од Законот за банки. Меѓутоа, тие треба да доставуваат податоци до Швајцарската Народна банка. Во практика, Банкарската комисија ефективно врши контрола за адекватност на капиталот кај приватните банки како и кај останатите банки.

Овие институции традиционално работеле со приватни комитенти во областа на управување со активата и портфолиото, додека во поново време се активни и со други комерцијални банкарски активности. Денес, приватните банки имаат важна улога во активностите со странство, особено со берзанските и операциите со хартии од вредност. Исто така, тргуваат на пазарот со акции и пласираат обврзници, особено евро обврзници. Главно се сконцентрирани во Женева, Базел и Цирих, и повеќето од нив работат со селектирана и богата клиентела, која ја услужуваат со декади наназад, со услуги од типот на управување со нивното портфолио и инвестиционен консалтинг.

Како резултат на процесот на припојување и преземање, бројот на

приватните банки се намали од 47 во 1969 година, на 17 на почетокот од 1998 година. Учетството на вкупната актива на приватните банки во агрегираната актива на сите банкарски институции во Швајцарија е минимално и изнесува само 1%. Оваа банкарска група, ангажира 2% од вкупниот број на вработени во вкупниот банкарски систем. Пазарното учество на приватните банки во вкупните доверителски фондови управувани од сите банкарски институции е зголемено од 3% во 1982 на 6% во 1992 година.

### **Странски банки**

Банките во Швајцарија, каде што доминира странскиот капитал или се под ефективна странска контрола во смисла на мнозинство на гласови се сметаат за странски банки<sup>8</sup>. Оваа категорија ги вклучува филијалите - правни лица на странски банки, како и независните банки каде што доминира странскиот капитал. Странските банки може да бидат организирани како филијали - правни лица (контролирани банки од странство) и филијали на странски банки. Предностите и недостатоците на двете форми на организација произлегуваат од следните фактори: одредбите за данок на добивка, вкупните даночни трошоци, потребата за локален директор за филијалата - правно лице на странска банка, ефектот од различните минимални потреби за доставување податоци од страна на филијалите на странски банки.

Главни причини поради кои странските банки работат во Швајцарија, се:

- Обезбедување на странски банкарски услуги за нивните домашни клиенти;
- Присуство во еден од најважните и најстабилните финансиски центри во светот;
- Придобивање зделки од швајцарски компании кои работат во нивната земја (на пример, кредити на странски филијали - правни лица од Швајцарски компании кои работат во нивната земја);
- Обезбедување учество на пазарите на капитал;
- Обезбедување услуги како управување на портфолиото за нерезидентите од нивните земји и за лица од други националности;
- Користење на предноста на ниски камати и такси кои преовладуваат во Швајцарија за позајмените средства, со цел нивен репласман во странство.

Во почетокот на 1998 година во Швајцарија имаше вкупно 134 странски банки кои работат како филијали - правни лица на странски банки и 16 филијали на странски банки. Првите имаат учество од 7% во вкупната актива, додека вкупната актива на филијалите зазема учество од 1%.

---

<sup>8</sup>Странска контрола се смета дека постои кога странците имаат повеќе од половина од акционерскиот капитал со право на гласање, или кога го поседуваат контролниот пакет на акции. Странците се правни лица, или партнерства со регистрирани канцеларии во странство или кои се контролирани од нерезиденти дури и да имаат регистрирана канцеларија во Швајцарија. Според оваа дефиниција, швајцарските банки може да бидат контролирани од странски лица кои се перманентни резиденти во Швајцарија.

## **Други банки**

Другите банки се активни во извршувањето на разни видови банкарски услуги, особено во специјалните форми на финансирање на надворешната трговија - лизинг, факторинг, фортфејтинг. Исто така, тука се вклучени и фирмите специјализирани за берзански и трансакции со хартии од вредност, брокерство и администрација на доверителските фондови. Повеќето од овие специјализирани субјекти се филијали - правни лица или афилијации на големите банки. Најчесто се лоцирани во поголемите градови како Женева, Лугано, Цирих и Базел.

## **Финансиски компании**

Главни карактеристики по кои се разликуваат финансиските компании од банките се:

- Имаат поедноствен вид на актива од аспект на активностите, при што се сконцентрирани на корпоративните финансии и партиципацијата во јавните работи;
- Структурата на нивната пасива (нивните обврски) е похомогена (финансирање во рамките на групата, долгови кон други банки и др.);
- Немаат банкарски шалтери пристапни за јавноста.

Покрај наведените разлики меѓу банките и финансиските компании, постојат и многу други елементи по кои се разликуваат, како што се: доставувањето на податоци до овластените интитуции, кредитните и ликвидносни лимити, како и капиталните лимити. Притоа, која од двете интитуции е поадекватна легална форма на организација, зависи од видот на активностите кои ги извршуваат. Така, ако компанијата планира да прибира депозити, да работи на примарниот пазар за хартии од вредност или планира да биде активна во финансирање на широк обем на клиенти од разни извори на средства, неминовно е комплетно доставување на податоци согласно Законот за банки и потребно е компанијата да основа банка. Ако планира да дејствува како лимитирана куќа - банка, да управува со портфолиото на своите клиенти, да работи на секундарниот пазар на хартии од вредност, тогаш финансиската компанија како легална форма ги овозможува тие активности.

## **Компании за хартии од вредност**

Со предложениот закон за имплементација на Федералниот Закон за Берзи и тргување со хартии од вредност, финансиските компании и другите субјекти или индивидуи кои делувале како дилери со хартии од вредност, во иднина ќе имаат потреба за лиценца од Федералната Банкарска Комисија. Согласно Федералниот Закон за Берзи и Тргување со хартии од вредност од 24.03.1994 година, во следниот преоден период компаниите (кои по дефиниција се компании за хартии од вредност) ќе бидат предмет на слични ограничувања како и банките. Ограничувањата се однесуваат на: потребен минимум акционерски капитал, диверзификација на ризикот и сметководствени стандарди. Дилерите со хартии од вредност согласно Законот се физички лица, корпорации или партнерства, кои на професионална база купуваат и продаваат хартии од вредност за нивна сметка со цел да ги препродадат за краток рок, или за сметка



на трети лица да тргуваат со нив на секундарниот пазар, нудат хартии од вредност на јавноста на примарниот пазар, или самостојно креираат деривативи и ги нудат на јавноста. Потребниот минимум на капитал е 1,5 милиони SFR, односно 1,8 милиони ДЕМ.

### **Платен промет на мало**

Поштенските власти во соработка со Народната банка на Швајцарија обезбедуваат ефективен систем на циркулација на парите во Швајцарија. Независно од банкарскиот жиро систем раководен од Народната банка на Швајцарија, ефикасен поштенски чековен систем се извршува од страна на поштенските власти. Во однос на обемот, поштенскиот чековен систем е главен механизам за трансфер на парите во земјата. Сите граѓани во Швајцарија преферираат да ги плаќаат сметките преку овој систем, а исто така и добавувачите, при наплата на фактурите, го применуваат поштенскиот систем на плаќање. Повеќето банки држат сметка кај поштенскиот систем и извршуваат плаќања преку нив во име на своите клиенти. Поштенските власти неодамна започнаа со плаќање на камата на сите сметки по конкурентни пазарни стапки.

Употребата на личниот банкарски чек во Швајцарија не е толку присутна како кај некои други европски земји, иако тој станува се повеќе применлив, и сите големи банки издаваат Eurocheques, со покритие од слип - картичка Eurocheques.

Употребата на кредитните картички е интензивна. Eurokard/Masterkard, Viza, Amex и Diners Club имаат најголемо пазарно учество. Значењето на технологијата за продажба, банкоматите и другите електронски форми за трансфер на средства забрзано расте.

### ***Фонд за осигурување депозити***

Во Швајцарија во моментот законски не постои фонд за осигурување депозити. Единствена законска заштита на депозиторите е предвидена со Законот за штедни влогови. Според Федералниот закон за банки и штедни банки (член 15), во случај на банкротство на банка, штедните влогови на секој депозитор се осигурани во “трета класа” на приоритет до износ од 5.000 SFR, односно 6.111 ДЕМ. Штедните влогови над тој износ се осигурани за дополнителни 5.000 SFR во “четврта класа” на приоритет. Условите предвидени со член 15 не се применуваат за штедните влогови за кои кантонот има преземно одговорност.

Врз база на политички притисок, банките самостојно формираа форма на фонд за осигурување депозити кој работи преку Swiss Bankers' Association. Според оваа шема, која стапи на сила на 01.05.1984 година, индивидуалните штедни влогови и тековни сметки кај банките во Швајцарија се осигурани до износ од 30.000 SFR или 36.665 ДЕМ, поделно од “ad hoc” повлечените средства на банките членки. Банките членки не треба иницијално да вложуваат, при што во случај на банкротство на банка нејзиниот придонес во фондот ќе зависи од големината на билансот на состојба и од учеството на штедните влогови во вкупните депозити.

Нора Манова

## *Банкарски систем на Австрија*

## ***Банкарскиот систем на Австрија***

Банкарскиот систем на Австрија ги доживува најголемите промени во последните неколку децении. Се формираат нови институции, а старите познати имиња исчезнуваат. Најголемите промени се случува во 1997 година со преземањето на Creditanstalt од страна на Bank Austria и продажбата на Girocredit, поранешниот деловен партнер на Bank Austria на Erste Bank. Друга значајна промена во банкарскиот систем на Австрија е селекцијата од страна на владата на новите сопственици на Поштенската Штедна Банка на Австрија (Oesterreichische Postsparkasse), PSK.

Структурата на банкарскиот систем на Австрија се карактеризира со поголем број на мали банки, мал број на средни банки и отсуство на банки од меѓународен ранг со исклучок на групацијата Bank Austria/ Creditanstalt. Австрија е една од земјите која има преголем број на финансиски институции во Европа: на 31.12.1997 година, покрај популацијата од само 7.8 милиони, банкарскиот систем на Австрија се состои од 995 независни банки со вкупно 4691 филијала, не заемајќи ги предвид филијалите на PSK. Банките во Австрија се соочуваат со истите притисоци за консолидација како и банките во другите банкарски системи. Положбата на Австрија е таква што таа има блиски економски врски со Западна Европа но во исто време тие врски се комбинирани со силни економски врски со Централна и Источна Европа. Австриските банки посебно имаат силно влијание во земјите во транзиција од Централна и Источна Европа каде што во последните неколку години влијанието на австриските банки доживува голема експанзија.

Во текот на последните две децении, разликите помеѓу секторите (штедни банки, комерцијални ко-оперативи, земјоделски ко-оперативи и.т.н) стануваат се помали. Овие процеси пред сè се резултат на конкурентските притисоци кои ги принудуваат банките да понудат една широка лепеза на банкарски услуги, претворајќи го банкарскиот систем на Австрија во типичен универзален банкарски систем.

Банкарскиот систем на Австрија е регулиран на федерално ниво, но одредени типови на банки се регулирани на провинционално и комунално ниво. Две главни институции, кои го контролираат банкарскиот систем, се Федералното Министерство за Финансии (Bundesministerium für Finanzen) и Австриската Централна Банка (Oesterreichische Nationalbank OeNB).

Правната рамка на банкарскиот систем е воспоставена во 1979 година со Законот за Банки кој доживеа одредени промени со амандманите во јуни 1986 година. Овој Закон беше променет со новиот Закон за Банки од 1993 година (како дел од Finanzmarkt Anpassungsgesetz, односно Законот за Консолидиран Финансиски Пазар) кој беше донесен со цел да ја усогласи банкарската регулатива на Австрија со директивата на Европската Унија, во подготовките за влегувањето на Австрија во Европската Економска Зона (ЕЕА). Австрија се приклучи кон ЕЕА во јануари 1994 година, а стана членка на Европската Унија во јануари 1995 година.

Државната сопственост на банките, е традиционално важно прашање во банкарскиот систем на Австрија. Приватната сопственост во минатите години била повеќе исклучок отколку правило. Од почетокот на втората половина на

деведесеттите, директното влијание на државната сопственост и влијанието на владата врз банкарскиот систем во Австрија се намалува. Bank Austria го презеде Creditanstalt, а државата го продаде својот дел во Bank Austria и во исто време бара нов сопственик за Postal Savings Bank (PSK). Се преземаат и понатамошни чекори за приватизација на регионалните хипотекарни банки. Исто така има промени и во правната структура и припојувањата во штедните и кооперативните банкарски сектори. За разлика од Англо-саксонската пазарно-базирана финансиска структура, австрискиот банкарски систем има значајна улога во формирањето на австриските компании, кои во голема мера се зависни од банкарските кредити, што всушност е и карактеристика на земјите од континентална Европа. Основна карактеристика на банкарски-базираниот финансиски систем е што има голема улога во концентрирањето на корпоративната сопственост. Управувачката контрола кај австриските компании се спроведува преку управни одбори кои вклучуваат претставници на главните акционери меѓу кои често се и банките. Учеството на странските акционери во големите австриски банки е феномен кој се појавува од неодамна и кој настапи кратко по вклучувањето на Австрија во Европската Економска Зона и во Европската Унија. Најголемиот дел од странските банки кои работат во Австрија се со седиште главно во земјите на Европската Унија (најмногу Германија, потоа Франција и Италија). Вклучувајќи ги и филијалите и четириесетте претставништва, околу 125 странски банки се присутни на финансискиот пазар во Австрија. Странските банки во своето работење даваат акцент на меѓународните и меѓубанкарските операции и нивниот удел во прибирањето на штедните депозити и работата со хартиите од вредност е многу мал, но сепак тие играат клучна улога во кредитирањето на големите нефинансиски правни субјекти.

### **Структура на банкарскиот пазар во Австрија**

**Број на банки и филијали по категорији на банки**

**Табела бр.1**

	1992 година		1997 година	
	Банки	Филијали со статус на правно лице	Банки	Филијали со статус на правно лице
Комерцијални и приватни банки <sup>9</sup>	54	723	63	780
Штедни банки	91	149	9	156
Регионални хипотекарни банки <sup>10</sup>	10	1709	683	1750
Земјоделски кооперативи здруженија	771	1709	683	1750
Комерцијални и кредитни здруженија	84	482	74	478
Градежни и кредитни здруженија	4	36	5	36
Банкарски институции со посебна намена <sup>11</sup>	90	34	88	26
Вкупно	1104	4667	995	4691

**Извор: Месечен извештај на Националната Банка на Австрија.**

<sup>9</sup> Ја вклучува и Австриската контролна Банка

<sup>10</sup> Го вклучува Централниот Емисионен Институт (Pfandbriefstelle)

<sup>11</sup> Ја вклучува Австриската Поштенска Штедна Банка, но не ги зема во предвид филијалите преку кои ги спроведува своите активности

Австрискиот банкарски систем е поделен на пет сектори според правниот статус. Централната банка прави разлика помеѓу седум сектори: комерцијални банки (Aktienbanken und Bankier), штедни банки (Sparkassen), провинцијални хипотекарни банки (Landeshypotekenbanken), земјоделски кооперативи здруженија (Raiffeisnbanken), комерцијални кооперативи (Volksbanken), градежни и кредитни асоцијации (Bausparkassen) и институции со посебни намени (Sonderbanken). Табелата бр. 1 покажува дека и покрај процесите на спојување и припојување во рамките на австриската банкарска индустрија во текот на последните неколку години, апсолутниот број на филијалите со статус на правни лица е зголемен. Во бројките се вклучени и филијали на австриските банки надвор од Австрија.

Категоризацијата на банките во различни сектори е уште потешка во последните неколку години со спојувањата и припојувањата на банки од различни сектори. На пример, во 1997 групацијата формирана од Bank Austria и Creditanstalt претставува најголемата комбинирана комерцијана и штедна банка; Erste Bank доби статус на нова централна банка на штедниот банкарски сектор. Според најновите измени во регулативата, банката основач може да припаѓа на еден банкарски сектор, но во исто време може да има и акции во различни типови на банки.

Следната табела ја покажува големината и пазарниот удел на најзначајните банкарски категории во Австрија:

**Пазарно учество според вкупната актива, депозити и кредити**

*Декември 1997 година*

**Табела бр.2**

	Вкупна актива <sup>12</sup> во милиони DEM	%	Вкупно депозит и во милион и DEM	%	Вкупно кредити во милион и DEM	%
Комерцијални и приватни банки	244,200	28.5	92,872	26.2	95,614	25.5
Штедни банки	264,057	30.8	110,729	31.2	114,214	30.1
Регионални хипотекарни банки	321,500	5.4	13,043	3.7	33,786	8.9
Земјоделски кооперативи	45,929	20.3	86,000	24.2	78,000	20.5
Комерцијални и кредитни кооперативи	37,286	4.3	20,457	5.8	20,957	5.5
Градежни и кредитни здруженија	32,000	3.7	29,529	8.3	24,629	6.5
Банкарски институции со посебна намена	59,772	7.0	2,315	0.6	12,557	3.3
Вкупно	857,114	100	354,943	100	379,757	100

**Извор: Месечен извештај на Националната Банка на Австрија**

Двете најголеми банкарски групации, Bank Austria Group и Erste Bank беа формирани со спојувања и припојувања во 1997 год. Тие сега доминираат на австрискиот пазар, респективно со пазарни делови од околу 25% и 12% од средствата на банкарскиот сектор на Австрија и се поинтензивно го прошируваат своето влијание врз околните пазари на Централна и Источна Европа.

<sup>12</sup> Во вкупната актива не се вклучени редисконтираните обврзници

## ***Комерцијални банки***

Историски, комерцијалните банки во Австрија се карактеристични по своите блиски врски со индустриските и другите нефинансиски претпријатија преку нивното кредитирање, сопственички удел и консултантски активности. Тие се први банки кои извршувале целосни банкарски услуги, во областа на надворешно-трговското работење за своите клиенти, а општо е познато дека банките играат многу важна улога во меѓународниот платен промет. Понекогаш овие банки се сметаат за единствени банки во вистинската смисла на зборот и како резултат на тоа се прави разлика помеѓу нив и правните ентитети како што се штедните банки кои од историски аспект нудат лимитирани банкарски олеснувања.

Aktiengesellschaft или AG е најчестата правна форма прифатена од страна на комерцијалните банки. Она што е посебно карактеристично за AG, независно од тоа дали се работи за банка или некоја друга деловна активност, е дека менаџментот е поделен на два дела. Aufsichtsrat (надзорен борд) кој го избира и ја надгледува работата на менаџментот Vorstand (борд на менаџери) кој е одговорен за секојдневното водење на работата. Менаџментот ги контролира и проучува сметководствените извештаи и ги презентира истите на акционерите на нивното годишно собрание.

Најголемата комерцијална банка во Австрија после Bank Austria Group и Erste Bank е Bank für Arbeit und Wirtschaft (BAWAG), која е основана во 1922 под името Arbeiterbank AG со цел да ги задоволи растечките потреби за финансиски услуги и движењата во Трговската Унија на Австрија, движењата на потрошувачките кооперативи кои ги претставуваат нивните главни акционери и корисници на нивните услуги.

Почнувајќи од доцните педесетти години странските банки значајно го зајакнаа нивното присуство во Австрија во форма на експозитури или филијали. Нивните деловни активности се фокусирани врз одобрување и аранжирање на кредити со посебен акцент врз кредитите деноминирани во странски валути; трансакциите со Централна и Источна Европа и другите мултинационални трансакции се доста значајни. Овие банки се финансираат меѓусебно особено на меѓубанкарскиот пазар каде обичните комитенти играат занемарлива улога.

## ***Штедни банки (Sparkassen)***

Со севкупен пазарен дел од речиси една третина од вкупните депозити и кредити на крајот на 1997 година, секторот на штедните банки е најголем во банкарскиот сектор во Австрија. BAWAG и Erste Bank технички спаѓаат во оваа категорија, иако нивните активности се пошироки од оние на локалните штедни банки. Покрај мегаломанските спојувања опишани претходно во текстот во штедниот банкарски сектор во тек е окрупнување на помалиот дел на спектрумот на банки со припојување на голем број на локални штедни банки. На крајот на 1988 во Австрија имало 129 штедни банки чии број до крајот на 1997 година е сведен на 70.

На крајот на февруари 1998, секторот се состои од 70 независни штедни банки. Сите банки во секторот на штедни банки се членови на Здружението на штедните банки (Savings bank Association). Главната улога на ова здружение е да преговара за сметка на штедните банки, со здруженијата на работниците и да ги

претставува штедните банки во преговорите со владините или регулативните власти и медиумите.

Штедните банки историски биле предмет на географски ограничувања во нивното работење, тоа допринесло за развој на сектор на штедните банки за кој се карактеристични голем број на мали, локални штедни банки. Со донесувањето на Законот за банки од 1979 (Banking Act), Парламентот на Австрија во исто време вовеле и нов Закон за штедните банки (Savings Bank Act). Овој Закон ги покрива прашањата кои се однесуваат на штедните банки кои не се регулирани со поширокиот Закон за банки. Основна цел на Законот за штедните банки е овие банки да добијат ист статус како и останатите банкарски институции. Со други зборови, бројните ограничувања врз работењето на штедните банки кои произлегувале од поранешната регулатива во голема мера биле отстранети и на секторот на штедни банки му е овозможено целосно да се отвори кон комерцијални банкарски активности задржувајќи ја притоа својата традиционална улога во развивањето на штедењето на населението.

Законот за штедните банки традиционално прави разлика помеѓу штедните банки формирани од страна на локалните власти (Gemeindesparkassen) и оние основани од страна на штедните здруженија (Vereinsparkassen). Примарната разлика помеѓу овие два вида на штедни банки е фактот дека комитентите на штедните банки основани од локалните власти (Gemeindesparkasse) имаат муниципален гарант и се под влијание и контролира на градот каде што се лоцирани. Законот претпоставува дека штедните банки немаат сопственици или акционери. Со Амандманот на Законот за банки од 1986 година е дозволено штедните банки да станат компании со ограничена одговорност со цел да го зголемат капиталот што од своја страна овозможило создавање на посебни штедни банкарски компании (Anteilsverwaltungssparkasse). Штедните банки исто така можат да се вклучат во групата на Aktiengesellschaft AG. Во случајот на штедните банки основани од локалните власти (Gemeindesparkassen) кои ја смениле нивната правна форма во AG, локалните власти или општината која ја основала штедната банка гарантира за нејзините обврски во случај на несолвентност на банката. Онаму каде што штедните банки се формирани од страна на повеќе општини, тие ги сносат обврски заедно, доколку настапи несолвентност на штедната банка.

Како што спомнавме, Vereinsparkasse се штедни банки кои се основани од штедните здруженија (Sparkassenverein). Штедни банки и поврзаните штедни здруженија се нераздвоиво поврзани бидејќи асоцијацијата е основач на штедните банки; нивното постоење е предуслов за постоењето на штедните банки. Штедното здружение, и за време на започнувањето и откако банката е основана, може да се состои од индивидуи кои обично претставуваат различни локални економски и социјални интереси. Примарната должност на членовите основачи е да обезбедат доволно капитал за формирање на штедна банка. Капиталот уплатен кај штедната банка не може да биде повлечен.

Како што е предложено со Амандманот на Законот за штедните банки, на штедните банки им се дава можност да се трансформираат од Anteilsverwaltungssparkasse во приватни фондации (Privatstiftung). Причина за оваа предложена промена е што поимот Anteilsverwaltungssparkasse кој е меѓународно непознат. Во случајот на штедните банки кои се основани од страна на локалните власти (Gemeindesparkasse) при нивното трансформирање во приватните фондации, општината останува одговорна за обврските кои банката ги презела

пред трансформацијата. Овој Амандман е се уште во фаза на разгледување и времето на неговото воведување сеуште не е точно познато.

### ***Провинцијални хипотекарни банки (Landeshypothekenbanken)***

Постојат осум провинцијални хипотекарни банки во Австрија. Според Законот за банки, хипотекарната банка може да го модифицира својот статус и да се трансформира во Aktiengesellschaft (AG). Сите хипотекарни банки, освен Landes-Hypothekenbank Tirol, ја искористиле оваа можност. Со пререгистрирањето во AG, на хипотекарните банки не само што им се дава можност за пристап на пазарот на капитал, туку им се дава можност да преземат или да бидат преземени од други банки и да имаат стратешки партнери.

Главните активности на хипотекарните банки се хипотекарните кредити и кредитите одобрени на регионалните или локалните власти. Сега провинцијалните хипотекарни банки се регионални банки кои нудат повеќе различни услуги, но се специјализирани за кредити на резиденти и кредити на јавниот сектор, како и за кредитирање на малите и средните претпријатија.

Основната задача на хипотекарните банки е да одобруваат хипотекарни кредити за недвижности и да емитуваат обврзници обезбедени со хипотекарни кредити. Важен дел во работењето на овие банки се повеќе е емисијата на обврзници на јавниот сектор, обезбедени со кредитирање на јавните институции, независно дали се регионални, провинцијални или општински. Хипотекарните банки не се повеќе банки само со специјална намена и со тоа што започнале да прибираат депозити и да одобруваат краткорочни кредити го следат генералниот тренд во Австрија кон универзализацијата на банкарството.

Pfandbriefstelle се независни јавни банки. Осумте хипотекарни банки гарантираат за нејзините обврски. Основната задача на Pfandbriefstelle е да работат како заеднички емисиони институции за своите членови. Нивната улога станува сè поголема кога хипотекарните банки забрзано се прошируваат емитувајќи обврзници за своја сметка. Овие обврзници имаат gilt-edged статус и нивните така прибрани фондови се наменети за долгорочно хипотекарно кредитирање како и за кредитирање на јавниот сектор. Pfandbriefstelle исто така применуваат системи за кредитирање и други трансакции кои се од интерес на нивните членови.

### ***Кооперативен сектор***

Кооперативното движење во Австрија е од посебно значење по своето влијание и по својата големина. Пред неколку години движењето се состоеше од три банкарски организации и мала пазарна групација, Konsum Osterreich. Една од банкарските организации, Konsumgenossenschaften (потрошувачка кооператива), се спои со BAWAG и во 1996 година, Konsum Osterreich беше ликвидирани. Останатите две организации во кооперативното движење се Raiffeisen или земјоделските кооперативи и Volksbanken или комерцијалните кооперативи, чие што функционирање е регулирано со Законот за Банки од 1979 година.



### ***Земјоделски и кредитни здруженија (Raiffeisen)***

Raiffeisen кооперативното движење се состои од 1755 индивидуални кооперативи со повеќе од два милиона членови, кои ги покриваат сите видови на рурални активности. Raiffeisen банкарскиот сектор е најекстензивен и најразвиен од сите Raiffeise кооперативни здруженија.

Raiffeisen кооперативниот банкарски систем се состои од три организации, овие организации се предводени од страна на Raiffeisen Zentralbank (RZB), која има улога на централна банка за Raiffeisen здруженијата. RZB е исто така комерцијална банка и е трета по големина банка во Австрија ако како критериум за споредба се земе вкупната актива. Оваа институција го претставува секторот како на националниот така и на меѓународниот пазар и се грижи за интересите на секторот vis-a-vis јавните институции. Главен акцент во работата RZB става врз домашните комерцијални активности, инвестициите и деловните активности со странство. Овие области на работење со себе повлекуваат и дополнителни консалтинг услуги. Во последните неколку години RZB ги проширила своите активности во новите пазари на Централна и Источна Европа.

Вториот дел од Raiffeisen здруженијата се состои од девет провинционални банки, кои работат како финансиски центри за своите локални членови и ги надополнуваат услугите на кои ги даваат локалните кооперативни банки. Над 80% од акционерскиот капитал на RZB е во сопственост на провинционалните кооперативни банки

Последниот дел од Raiffeisen здруженијата ги сочинуваат 688 локални банки (Raiffeisenkassen) кои имаат околу 1700 филијали. Нивната функција повеќе не е ограничена на задоволувањето на потребите на локалните кооперативи, како што било тоа во раниот период од развојот на движењето, нивната улога денес се проширува на обезбедување на еден поголем обем на банкарски активности за целата локална заедница.

### ***Комерцијални и кредитни здруженија (Volksbanken)***

Комерцијалните и кредитните здруженија (Volksbanken) формираат дел од кооперативното движење организирано под Schulze-Delitzsh системот, кој е започнат во Германија во 19-тиот век. Штедните и кредитните здруженија биле основани од страна на мали и средни комерцијални и индустриски концерни со цел да обезбедат економска независност.

Во овој сектор како и во други повеќе сегментни сектори, членовите од Законот кои го регулираат здружението Volksbanken биле предмет на амандмани со цел да се усогласат со условите дадени во Законот за банки од 1979 година. Во овој контекст треба да се спомене обврската дека мора да бидат назначени двајца менаџери за спроведување на банкарските операции што претставувало голем проблем кој довел до спојувања и припојувања помеѓу некои од помалите банки иако, во просек, Volksbanken се поголеми од локалните Raiffeisen банки.

Националната Банка на Австрија во групацијата Volksbanken вклучува 72 комерцијални и кредитни кооперативи (Volksbanken), централната институција е Osterreichische Volksbanken AG (OeVAG), а Gewerbefinanzierungs AG е компанија која делумно е во сопственост на OeVAG и Volksbanken, а делумно и на индустриските кооперативи. Оваа компанија работи како финансиски погон за емитување на

обврзници, кои заеднички или делумно се гарантирани од страна на нивните акционери. Приносите од таквите обврзници се користат делумно за рефинансирање на долгорочните кредити одобрени од страна на OeVAG и комерцијалните и кредитните кооперативи (Volksbanken).

OeVAG ја добиле својата лиценца во 1922 год. од страна на Федералното Министерство за Финансии, поставувајќи се како централна парична и кредитна институција на Schulze-Delitzsch кредитните ко-оперативи. Како централна институција на секторот на комерцијални банки, OeVAG е овластена да ги спроведува сите видови на банкарско работење во земјата и во странство со исклучок на банкарските операции кои се однесуваат на хипотекарните и комуналните обврзници. Главните акционери на OeVAG се Volksbanken кои поседуваат 58% од вкупниот број на акции, Deutsche Genossenschaftsbank со 25% учество, German insurance group, Victoria Versicherung со 7% учество и Raiffeisen Zentralbank со 3.4% од вкупниот број на акции.

### ***Градежни и кредитни здруженија (Bausparkassen)***

Градежните и кредитни здруженија се регулирани со Законот за Градежните и Кредитните Здруженија од 1993 година и Законот за банки од 1993 година. Со овие закони Федералното Министерство за Финансии е поставено како единствен супервизор кој ја следи работата на овие институции.

Градежните и кредитните здруженија (Bausparkassen) се организации кои прибираат депозити од штедачите со посебна намена, субсеквентно одобруваат кредити за купување, изградба на станови, за подобрување на домувањето или други аранжмани за домување или за откуп на плаќања направени за таа цел. Кредитите се одобруваат единствено на штедачите во Градежните и кредитните здруженија (Bausparkassen). Здруженијата реално не обезбедуваат друг вид на услуги.

Постојат пет градежни и кредитни здруженија (Bausparkassen) во Австрија, од кои три работат како Bausparkasse за поодделните банкарски сектори: Bausparkasse der Osterreichischen Sparkassen за штедниот сектор, Raiffeisen Bausparkasse за Raiffeisen ко-оперативите и Allgemeine Bausparkasse der Volksbanken за комерцијалните кооперативи. Последните сами по себе претставуваат ко-оперативи. Провинцијалните хипотекарни банки имаат воспоставено свои хипотекарни градежни и кредитни здруженија (Нуро Bausparkasse).

### ***Банкарски институции со специјална намена***

Австриската Национална Банка вклучува 88 различни институции во рамките на оваа категорија на институции. Овие банки одобруваат кредити за одредени намени или за одреден вид на клиенти. Тие вклучуваат институции кои се специјализирани за долгорочно финансирање на инвестициони проекти, факторинг компании, институции кои промовираат извоз на мали и средни претпријатија, индустриски развој од страна на локалните власти и најразлични видови на инвестициони фондови. Веројатно најважна институција во оваа категорија е Австриската Поштенска Штедна Банка (Osterreichische Postsparkasse AG – PSK) која на крајот од 1997 година имаше вкупна актива од DEM 38,815 милиони. Работењето на банката е уредено со Законот за Поштенска Штедна Банка донесен во 1969 година и неговите амандмани. Исто така, работењето на

оваа банка е предмет и на Законот за Банки. Со Законот од 1969 година оваа банка како корпоративно тело, односно правен ентитет е одделена од Федералното Министерство за Финансии. Особено важна е улогата на банката како државен банкар на Австрија. Моментално сопственик на капиталот на банката, Postholding PTBG, е Република Австрија. Државата во моментот бара нови акционери кои ќе влезат во институцијата, но преферибилно е истите да бидат од Австрија.

Исклучена од оваа категорија, но вредна за споменување поодделно, е една институција со уникатна улога, Oesterreichische Kontrollbank (OeKB) која од страна на централната банка е класифицирана како комерцијална банка.

Оваа банка е основана во 1946 година. OeKB ниту прибира депозити од населението ниту се вклучува во кредитирање или други комерцијални банкарски активности. Оваа банка не работи на профитна основа. Најголем дел од работењето се состои во обезбедување на извозни гаранции и извозно финансирање на стопанските субјекти. Банката исто така е активна и во други области, односно таа е клиринг агенција за Виенската Берза и работи како централна клириншка и трезорска банка за хартии од вредност за Австрија. Контролната банка на Австрија (OeKB) е една од најголемите банки во Австрија со актива од 36,500 милиони ATS и исто така претставува еден од главните емитенти на долгорочни хартии од вредност со фиксен курс на меѓународните пазари на капитал. Таа е во сопственост (директно или индиректно) и на други кредитни институции во Австрија. Со спојувањето на Bank Austria (која е сопственик на 35% од капиталот на OeKB) со Creditanstalt (кој беше сопственик на 25% од капиталот на OeKB) од BAG се бараше да го намали своето учество на нивото кое претходно го имала кај Bank Austria и GiroCredit заедно (односно 43%). BAG веќе има продадено 8% од капиталот во оваа банка на Erste Bank (која сега има 18% од акционерскиот капитал), 1% продала на Schoeller-bank (која сега поседува 8%) и преостаните 8% се продадени на Westdeutsche Landesbank.

### ***Положба на дейо̀зѝориѝе***

Пред донесувањето на амандманите на Законот за банки од 1986 година, системите за осигурување на депозитите се користеле само за редовните (обични) штедни депозити во австриски шилинзи, односно не се правело резервирање за штедните депозити од банки или за други (не-штедни) депозити. Различните алтернативни системи биле оперативни зависни од определен банкарски сектор или здружение (за секое банкарско здружение е утврден посебен систем) на која и припаѓа банката; вклучувајќи ги договорите од кои произлегуваат заеднички обврски, гарантите или осигурителните организации.

Одделот 31 од изменетиот Закон за банки од 1986 година (и Одделот 93 од Законот за банки од 1993) даваат услови за униформна заштита на депозитите во рамките на постојните банкарски здруженија. Секој сектор од банкарскиот систем на Австрија мора да обезбеди посебен систем за заштита (гарантирање) на депозитите. Депозитите на компаниите и на банките не се покриени со овие системи. Доколку банката не е членка на релевантен систем за осигурување на депозити таа ја губи својата лиценца да прибира депозити. Системите за заштита на депозитите мора да бидат основани како гарантни организации (Haftungsgesellschaft). Со овие системи, на секоја индивидуа и се гарантира дека без непотребно одолжување ќе ѝ се исплатат депозитите максимум до 37,140 DEM, што е во рамките на Директивата на Европската Унија. Депозитите на правните ентитети се осигурени до 90% од овој износ. Депозитите кои не

надминуваат 3,714 ATS се исплаќаат преференцијално во однос на големите депозити. Од овие системи се бара да извршат исплата на депозити на релевантните депозитори доколку се стопирани платните налози на банката, или е објавен нејзин стечај.

Придонесот на системите за осигурување на депозитите е што обврските на банките се лимитирани со обврските за резерви (Hafttrucklage) прикажани во нивниот последен биланс на состојба. Доколку системите за осигурување на депозитите на поделните банкарски здруженија не можат да обезбедат исплата на заштитените депозити, системите за осигурување на другите здруженија се обврзани да помогнат во исплатата. Доколку сите системи за осигурување на депозитите не бидат во можност да ги исплатат заштитените депозити, треба да бидат емитувани обврзници (гарантирани од страна на државата) од страна на шемата за осигурување на депозитите за да се покрие износот кој останува неисплатен.

Давков Игор

## *Финансиски сисџем на Франџија*

## **Финансиски систем на Франција**

Последните дваесет години се окарактеризирани со значајни реформи во банкарскиот систем на Франција. Прв сегмент од овие реформи претставува Законот за банки донесен во 1984 година кој овозможи хомогенизација на кредитните институции и хармонизација на кредитните практики. Законот и реакциите на истиот ја зголемија конкуренцијата во рамките на финансиските пазари. Регулативата на Европската Унија овозможи создавање на единствен пазар за банкарски услуги и ги отвори вратите за конкуренција низ сите земји членки на Унијата, создавајќи потреба француската финансиска заедница да се адаптира на тие промени што од своја страна предизвика позначајни промени во банкарскиот систем на Франција. Сите овие промени повлекоа во деведесеттите да пропаднат неколку банки, што од своја страна ја потврди потребата од поригорозна банкарска супервизија. Последните неколку години се карактеризираат со окрупнување на финансискиот сектор, што резултираше со бран на спојувања и припојувања; иако поголем број мали банки исчезнаа, сепак сеуште е актуелна потребата за реконструирање на секторот.

Од 19-тиот век па сè до 1984 година, потребите од новите финансиски услуги најчесто беа задоволувани со создавање на нови финансиски институции.. Мултилатералноста и хетерогеноста на законите до 1984 година го направи неможно спроведувањето на целосна банкарска политика и контролата на финансиските институции. Законот кој беше донесен на 24.01.1984 година овозможи фундаментално реструктуирање на категориите во кои се класифицирани финансиските институции. Сега постојат шест категории на кредитни институции:

- Банки;
- Заеднички или кооперативни банки;
- Штедни друштва;
- Градски кредитни друштва;
- Финансиски компании;
- Специјализирани финансиски институции;

Покрај овие шест категории, постојат и значен број на Банкарски холдинг компании, филијали кои се ексклузивно, или во најголема мера кредитни институции или инвестициони компании. Овие финансиски институции се предмет на член 51 од Законот за банки донесен во 1984 година и истиот предвидува почитување на значаен број на правила кои се креирани за заштита на депозиторите, ликвидноста и солвентноста на кредитните институции како и усогласувањето на фондовите во нивната финансиска структура. За контролата над финансиските институциите е задолжена и неа ја спроведува Централната Банка.

На крајот на 1996 година имало 1,382 овластени кредитни институции во Франција и 25 овластени кредитни институции во Кралството Монако, каде што се применува Законот за банки на Франција.

Меѓу овие 1,407 институции, 589 имаат целосно банкарско овластување и како резултат на тоа можат да ги извршуваат сите видови на банкарски и

финансиски операции. Овие институции се поделени во четири групи: Банки, Кооперативни банки, Штедни банки и Градски кредитни друштва.

Останатите 818 кредитни институции имаат ограничени овластувања и можат да прибираат само одредени категории на фондови или да обезбедуваат одредени видови на услуги и одобруваат одредени видови на кредити (лизинг, потрошувачки кредити итн). Од овие 818 кредитни институции, 787 се овластени како Финансиски компании, од кои 141 се Компании кои се занимаваат со вложувања во хартии од вредност (Securities Houses). Останатите 31 кредитна институција се Специјализирани финансиски институции кои имаат посебен правен статус и изворно преземаат (извршуваат) операции за сметка на државата.

Од вкупниот пазарен дел кој го зафаќаат кредитните институции, категоријата на Банки вклучувајќи ги “Големите Три” (Societe Generale, Banque Nationale de Paris i Credit Lyonnais) доминира на банкарскиот кредитен пазар со 43.5%, во вкупните депозити со 49.4% од кредитниот потенцијал и 57.8% во вкупниот капитал на банките на крајот на 1996 година.

Член 1 од Законот за банки од 1984 година ги дефинира кредитните институции: “Кредитните институции се правни лица кои спроведуваат банкарски операции како нивно редовно работење. Банкарските операции се состојат од примање на фондови, кредитни операции и обезбедување на управувачки платежни средства на комитентите”.

1. **Банки** Законот за банки од 1984 година вовеле единствен критериум за погодноста на категориите на банки регистрирани со Законот за банки, а тоа е можноста овие институции да прибираат депозити со рок пократок од две години. Банките регистрирани со Законот за банки се генерално приватни банки кои имаат статус на правни лица со ограничена одговорност.
2. **Кредитни здруженија** Овие финансиски институции имаат статус на кооперативни друштва и се во сопственост на нивните комитенти-членови и се регулирани со Законот за Кооперативни друштва од 1974 година; сите вакви банки се координирани од страна на нивното централно тело чии овластувања се дефинирани со членовите 20 и 21 од Законот за банки во Франција. Особно се бара централните тела “да ја гарантираат ликвидноста и солвентноста на институциите кои се во нивни рамки”. Кредитните здруженија можат да прибираат депозити по видување и краткорочни депозити. Тие начелно ги спроведуваат сите банкарски активности, но во рамки на точно определени географски области.

Credit Agricole (CA): Основата на овој групен систем се состои од локални здруженија (Caisses Locales), кои се кооперативни друштва и работат стриктно на локално ниво. Локалните здруженија прибираат депозити од нивните членови и истите ги пренесуваат во нивите регионални банки (Caisses Regionales). Во моментот постојат 56 регионални банки. Тие обезбедуваат целокупни банкарски услуги и исто така функционираат како канал преку кој државата го кредитира земјоделството. Регионалните банки се контролирани од страна на Caisse Nationale de Credit Agricole, што претставува нивно централно тело и во кое тие се главни акционери со 91% учество во акционерскиот капитал. Во 1988 год. со припојувањето на Banque Indosuez, Credit Agricole CA станала најголема банкарска групација во Европа, гледано од аспект на вкупната актива.

Groupe Banques Populaires : 31-та Banques Populaires, кои по своите карактеристики и припаѓаат на групата на кредитни здруженија, обезбедуваат финансиски услуги на мали и средни претпријатија и занаетчиски работилници; тие го држат монополот на кредитниот пазар на кој како корисник на кредити се јавува занаетчискиот сектор. Тие во моментот обезбедуваат целокупни банкарски активности и консеквентно придобиле значаен број на комитенти. Нивните активности се координирани и контролирани од страна на Chambre Syndicale des Banques Populaires, кое има улога на нивно централно тело, тоа управува со Joint Guarantee Fund. Caisse Centrale des Banques Populaires има улога на централна финансиска институција во рамките на групацијата.

Credit Cooperatif: Credit Cooperatif е кооперативна(задружна) банкарска групација која на своите членови им нуди повеќе видови на штедни и банкарски услуги. Исто така, пласира кредити во кооперативите, градежничките и потрошувачките сектори, занаетчиските кооперативи и кооперативите во областите на здравството, туризмот, образованието и професионалната обука. Caisse Centrale de Credit Cooperatif-CCCC (тело кое ги претставува овие институции) е централно тело на целокупната мрежа.

Credit Maritime Mutuel ѝ припаѓа на групацијата Credit Cooperatif. Неговите дванаесет Caisses Regionales работат како банкари во индустријата за риба и во поврзаните индустрии разместени во крајбрежните области. Тие заеднички сочинуваат централен банкарски ентитет познат како Societe Centrale de Credit Maritime Mutuel.

Credit Mutuel: Credit Mutuel е поделен на локални и регионални здруженија кои работат како банкари во приватниот сектор, занаетчискиот сектор и во секторот на малите претпријатија.

Локалните заеднички кредитни здруженија се обврзани да припаѓаат на една од 23-те регионални федерации кои се членки на Confederation Nationale du Credit Mutuel (CNCM) кое има улога на централно тело на групацијата и е одговорно за ликвидноста и солвентноста на Credit Mutuel.

**3. Credit Immobilier de France** е група на финансиски институции која е создадена со законот од 15.05.1991 година. Оваа група вклучува 103 Societes Anonymes de Credit Immobilier-SACI (финансиски компании за финансирање на домувањето), 23 Финансиски компании создадени во јуни 1993 год, Caisse Centrale de Credit Immobilier de France (3CIF) и Chambre Syndicale de Credit Immobilier.

Финансиските компании за финансирање на домувањето со ограничена одговорност пласираат државно субвенционирани кредити за недвижности за комитенти кои имаат ниски приходи. 3CIF е банка која е во сопственост на сите финансиски институции во рамките на оваа група, таа управува со фондовите и прибира средства на финансиските пазари за финансирање на активностите на своите членови.

Chambre Syndicale е централно тело на Credit Immobilier групацијата на финансиски институции и го надгледува нејзиното функционирање; ја гарантира ликвидноста и солвентноста како на секој член на групацијата така и на целокупната групација на финансиски институции. Во овој контекст, Chambre Syndicale е одговорна за администрирање на заедничкиот гарантен фонд со минимум определен капитал во висина од 150 милиони DEM.



#### **4. Штедни банки**

Caisses d'Epargne et de Prevoyance (CEPs) создадени со законот од 05.06.1835 година, биле трансформирани со законот од јули 1983 година во групација на финансиски институции со три нивоа: локално, регионално и национално. На регионално ниво : преку бројни спојувања CEP групата на финансиски институции вклучила повеќе од 300 друштва (на крајот на 1988) од кои 34 биле поголеми ентитети.

На национално ниво, Законот за банки од јули 1991 доведе до создавање на две национални финансиски компании Societe Centrale de Tresorerie i Societe Centrale pour l'Emission et le Credit кои заедно играат улога на централна банка за мрежата на финансиски институции. Овие два ентитета се споиле и ја создале Caisse Centrale des Caisses d'Epargne. Паралелно со Законот за банки донесен во јули 1983 (дополнет во јануари 1994 год), Centre National des Caisses d'Epargne et de Prevoyance (CENCEP), е репрезентативно тело на CEP. CENCEP не е кредитна институција туку една форма на "Групирање на Економски Интереси", со капитал од кој 65% е на CEP и 35% на Caisse des Depots et Consignations (CDC).

CEP се непрофитни кредитни институции; нивната капитална база е составена од "социјален фонд" во вкупен износ од 1,950 милјарди DEM и овие средства немаат свој титулар. Француската држава во моментот настојува да преземе најголем дел од овие фондови.

Обемот на активностите на CEP е сè поблиску до оној на "Банките" (регистралирани согласно Законот за банки) како и на оние активности кои ги спроведуваат "Заедничките или Кооперативни Банки".

#### **5. Финансиски Компаниии**

Заедничките карактеристики на сите Societes Financieres (Финансиски Компаниии) е дека не им е дозволено да прибираат депозити од јавноста за период кој е пократок од две години (со одредени исклучоци специфицирани во Законот за банки). Клаузулата 18 од Законот за банки донесен во 1984 година предвидува две групи , група "А" и група "В" на Финансиски Компаниии.

Законот од 16.06.1992 година ја прошири дефиницијата на Финансиските Компаниии со цел во оваа група да се вклучуваат компании чија што основна активност е да управуваат со портфолија на хартии од вредност за сметка на клиентите. Со Законот од 02.07.1997 (член 97-IV) се утврдува дека Друштвата кои што работат со хартии од вредност трба да решат до 01.01.2000 дали сакаат да останат кредитни институции или да станат инвестициони компании.

<i>Група А</i>	<i>Број на финансиски институции</i>
Финансиски компании кои спроведуваат банкарски операции согласно законските прописи применливи за нив	
Societes de caution mutaline (инвестициони гарантни компании)	32
Societes de credit differe (кредитни компании)	0
Societes anonymes de credit immobilier- SACI (финансиски компании за финансирање на домувањето)	126
Societes de credit d'ourte-mer (меѓународни финансиски компании)	5
Societes de financement des telecommunications (финансиски компании од областа на финансирањето)	2
SOFERGIE (компани за финансирање на енергетските компании со економски мерки)	21
SICOMI (финансиски компании кои се занимаваат со финансирање на недвижности во индустријата)	0
Autres societes financieres	2
<b>Вкупно група А</b>	<b>188</b>

<i>Група Б</i>	
Финансиски компании кои спроведуваат банкарски операции согласно нивните законски овластувања	
Consumer Finance	
Societes de credit a la consommation (потрошувачки кредитни компании)	58
Societes de location avec option d'achat	25
Company Finance	
Societes de credit bail mobilier (компани за лизинг на опрема)	71
Societes d'affacturage et assimiles (факторинг компании)	19
Autres societes de credit d'equiptment (други компании за финансирање на набавки на опрема)	57
Societes de financement des besoins des besoins de tresorerie des entreprises	28
Societes de financement diverses (други финансиски компании)	41
Real Estate Finance	
Societes de credit-bail immobilier (лизинг компании)	111
Societes de financement immobilier (финансиски компании)	48
<b>Вкупно група Б</b>	<b>458</b>
Друштва за тргување со хартии од вредност	141
<b>Вкупно</b>	<b>787</b>

Најголемиот дел од Финансиските компании се под супервизорски надзор на Association Francaise des Societes Financieres. Некои од Финансиските компании се контролирани и од страна на други супервизорски тела.

## **6. Специјализирани Финансиски Институции**

Специјализираните Финансиски Институции (SFI) се дефинирани во член 18 од Законот за банки од 1984 година како кредитни институции на кои

државата им доделила постојана задача да му служат на јавниот интерес. Тие не можат да извршуваат други банкарски операции кои не се поврзани со оваа задача.

Societes de Developpement Regional: SDR (Регионални Развојни Компанији) се основани со Декрет во 1955 година и извршуваат функција на регионални трговски банки. Тие се компании со ограничени овластувања. Нивните акционери вклучуваат, меѓу другото, национални и регионални банки, регионални јавни тела и индивидуални инвеститори.

Основната активност на SDR е да презема повремено пакети на акции во регионалните компании до максимум од 35% од капиталот на тие компании и 25% од нејзиниот сопствен капитал. SDR преземаат одредени ризици во поглед на поддржувањето на локалната индустрија и како резултат на тоа придонесуваат за зголемување на вработувањето во регионите во кои делуваат. Овие компании го остваруваат финансирањето или со емисија на обврзници, или преку инектирање на капитал од страна на акционерите.

### **СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ**

Во милијарди ДЕМ  
31/12/96

	Вкупна актива	Вкупно кредити
Credit Local de France	150.6	109.3
Caisse Francaise de Developement (Централен Фонд за Економска Помош)	32.80	21.6
Credit d'Equipement des Petits et Moyennes Enterprises:СЕРМЕ (Компании за финансирање на набавка на опрема)	25.50	20.77
Comtoir des Enterprenerus (Деловни фондови)	12.66	10.85
Credit Foncier de France (Финанасиски институции за финансирање на недвижности)	101.21	76.79
Credit National (Национални Кредитни Институции)	85.74	47.8
Marche a Terme des Instruments Financiers MATIF (Пазар за финансиски фјучерси)	2.20	0
Societes des Bourses Francaises (Берзантски здруженија)	1.75	0
Societe de Credit pour le Developement des Departments d'Outre-Mer:SOREDOM (Кредитна компанија за развој на прекуокенаските региони)	1.22	0.21
Societe Francaise de Garantie des Financements des PME: SOFARIS (Француски Фонд за Осигурување на Капиталот за мали и средни претпријатија)	1.58	0

### **Осигуришени компании**

Осигурителните компании се предмет на супервизорски надзор од страна на Дирекцијата за осигурување (која е во рамките на Министерството за Стопанство и Министерството за Финансии) и се под посебна регулатива специфична за индустријата на која ѝ припаѓаат. Финансиските институции во Франција формираат посебен институционален сектор, кој се разликува од нефинансиските институции. Една третина од приходите врз основа на премии

произлегуваат од дејностите како што се осигурување на живот и акумулацијата на капитал.

На крајот на 1987 во Франција имало 557 осигурителни компании кои директно биле предмет на регулирање од страна на Францускиот Осигурителен Код и биле основани како јавни компании со ограничена одговорност (Societes Anonymes) кои припаѓаат на јавниот сектор или мешовити компании, кои работат на францускиот пазар, 441 од нив вршат општо осигурување, 116 спроведуваат осигурување на живот и деловни активности од областа на акумулацијата на капиталот, а 20 компании ексклузивно можат да вршат работи од областа на реосигурувањето.

Покрај големиот број на компании со незначајна големина, постојат неколку групи на компании кои се од меѓународен ранг и кои доминираат на домашниот пазар согласно нивната големина: на 10 компанији отпаѓа 52% од вкупното работење во областа на општото осигурување и 20 компании на кои отпаѓа околу 86% од вкупното работење во областа на животното осигурување. Водечки осигурителни групи во Франција, вклучувајќи ги и национализираните компании, се Union des Assurances de Paris, Assurances Generales de France, Groupe des Assurances Nationales и компании од приватниот сектор како што се Axa-Midi, Victorie и др.

И покрај предноста на задолжителните обврски (даноците и придонесите за социјално осигурување) во финансирањето на пензиските фондови и системите на социјално осигурување, осигурителната индустрија игра значајна улога во управувањето со заштедите. Овластени со Оддел 11 од Законот за банки да ги спроведуваат сите видови на банкарски операции, осигурителните компании профитирале во голема мера од сè поголемата побарувачка за продуктите од областите на животно осигурување и продукти од областа на осигурувањето на акумулацијата на капиталот, од почетокот на '80-те години тие развиваат еден поголем диверзифициран обем на финансиски продукти, вообичаено комбинирани со најразлични даночни олеснувања. Овие продукти им конкурираат или ги дополнуваат штедните продукти кои се нудат од страна на банките. Посебно внимание се дава на сертификатите за акумулација на капитал (хартии од вредност кои достасуваат во рок од 7 до 30 години) за чија емисија и пласман се овластени компаниите кои се занимаваат со животно осигурување. Вкупни износ на запишани сертификати од оваа категорија расте многу бргу. Така на крајот на 1997 тие изнесувале 21.9 милјарди FRF.

Управувањето со голема маса на капитал, генериран со соодветна поделба на ризикот, е предмет на регулаторни рестрикции во однос на структурата на нивните инвестиции, осигурителната индустрија е активен институционален инвеститор на пазарите на капитал. Портфолијата на хартии од вредност на осигурителните компании претставуваат повеќе од 75% од вкупните инвестиции, односно 165 милјарди DEM од вкупно 215 милјарди DEM на крајот на 1987 година. На осигурителниот сектор му отпаѓаат 19.2% од капитализацијата на пазарот на обврзници и 15.2% од капитализацијата на пазарот на акции.

### ***Финансиски пазари***

Следејќи ги реформите воведени во 1985 година, краткорочниот пазар на пари е поделен на два дела: меѓубанкарски пазар и пазар на пари.

Меѓубанкарскиот пазар на кој имаат пристап само кредитните институции, е место каде што се одвиваат операциите на рефинансирање помеѓу институциите кои имаат вишоци и оние институции кои имаат недостаток на ликвидни средства. Banque de France може да интервенира на овој пазар за да го израмни системот преку понуда на ликвидни средства или повлекување на ликвидност за краток период (24 или 48 часа).

Во сите случаи, операциите кои се извршуваат на меѓубанкарскиот пазар се евидентираат во билансите на Banque de France што го прави овој пазар, пазар на пари на централната банка.

Каматните стапки кои се формираат на краткорочниот пазар на пари влијаат врз оние по кои Banque de France ги спроведува своите официјални операции.

Пазарот на пари е отворен за сите економски агенти, како финансиски така и нефинансиски, по пат на ополномоштени холдинзи на преносливи хартии од вредност со краток рок на достасување до 10 дена. Овие хартии од вредност се емитуваат од страна на банките (депозитни сертификти), од страна на другите кредитни институции (меници на финансиски институции и меници на финансиски компании), од страна на компании (комерцијални хартии од вредност) и од страна на државата (благајнички записи). Овие хартии од вредност не котираат на пазарот на хартии од вредност, но со нив се тргува over the counter на регулираните пазари. Тие замениле извесен дел од орочените депозити овозможувајќи им на нивните сопственици да обезбедат дополнителна ликвидност побрзо и поедноставно преку нивно продавање. Исклучок претставуваат благајничките записи, кои често се емитуваат по барање на инвеститорите за да ги покријат обврските кои достасуваат.

Долгорочниот пазар на пари исто така, е поделен на два дела: пазар на хартии од вредност и пазар на хипотеки.

Пазарот на хартии од вредност (или пазарот на капитал) во последната декада бележи силен по раст кој се должи на неколку погодни фактори. Во овој период имало голема побарувачка на капитал за финансирање на дефицитот на државниот буџет (Владата се јавувала како најголем емитент на обврзници). Второ, позитивното и целосното зголемување на каматните стапки ја стимулирала побарувачката за обврзници, додека зголемените профити на поголем дел од компаниите во последните години го олеснија пласманот на акционерскиот капитал. На крајот, даночните ослободувања ги поттикнале како правните ентитети, така и физичките лица да вложуваат во портфолија на хартии од вредност.

Пазарот на хипотеки, кои се под супервизорски надзор и е организиран од страна на Credit Foncier de France, е создаден во 1996 година. Основната цел на овој пазар е да ја продолжи достасаноста и да ја намали цената на финансирањето преку тргување со хипотекарните побарувања под одредени услови дадени од страна на кредиторите. Обемот на рефинансирање кој се остварува преку овој пазар се намалува од 1970 година и неговата улога е маргинална.

Кредитните институции можат да продаваат побарувања, посебно станбени кредити, под техниката позната како securitization, која неодамна беше воспоставена во Франција.

Важно е да се нотира растечката улога на хартиите од вредност (инструменти на пазарот на пари и пазарните хартии од вредност) од нефинансиските агенти преку преземање на колективни инвестиции во трансферабилни хартии од вредност. Овие организации моментално играат клучна улога во развојот на пазарот на пари и пазарот на капитал (особено пазарот на обврзници). Преземањата на колективни инвестиции во трансферабилни хартии од вредност ги надминува традиционалните институционални инвеститори (осигурителни компании и пензиски фондови) и на нив се должи остриот растеж на операциите на реоткуп, кои нудат принос кој е блиску до пазарните стапки при остварување на високо ниво на ликвидност.

Модернизацијата на финансиските пазари е спроведена со цел делумно да се привлечат инвеститорите преку понуда на голем обем на инструменти кои ги покриваат сите доспеаности од краткорочни до долгорочни и преку обезбедување на задоволително ниво на ликвидност низ секуларниот пазар делумно да се олесни трансмисијата на краткорочните каматни стапки во долгорочни.

### ***Положба на дејоѕијориие***

Сите Француски кредитни институции мора да се усогласат со правилата публикувани од страна на CRBF во Јули 1995 во контекст на примената на Директивата на Европската Унија која се однесува на обврската сите Европски кредитни институции да имаат системи за осигурување на депозити, кои се во можност да гарантираат минимум 20,000 euro надомест на депозиторите. Во случај на пропаѓање на банката, конформноста на системите за осигурување на депозитите на сите кредитни институции во Франција со барањата на Европската Унија се одобрени од страна на Централната банка во јули 1997 година. Инвестиционите компании треба да ги применат системите за гарантирање на инвестициите пред 01/01/1998 година. Во моментот не постојат системи за осигурување на Градските (муниципални) кредитни институции.

Една од најважните одредби во Францускиот закон за заштита на депозиторите е содржана во член 52. Според овој член:

При појава на услови, во кои е загрозната сигурноста на депозитите согласно ситуацијата на кредитната институција, Гувернерот на Банката на Франција има овластување да ги повика акционерите и членовите на институциите да обезбедат потребна поддршка.

Гувернерот на Банката на Франција може да обезбеди помош за сите кредитни институции како група во поглед на преземање на мерки потребни за заштита на депозиторите и третите страни, за да се обезбеди функционирање на банкарскиот систем и заштита на угледот на финансиските центри.

Целта на овој член е да го спречи колапсот на банките и тој да биде ставен во сила односно применет кога ќе настанат предуслови за пропаѓање на одредена банка.

Треба да се нотира дека, додека Гувернерот може јавно да спроведува притисок врз акционерите, но сепак не постои правен притисок врз нив за обезбедување на дополнителни фондови.

Вториот дел од член 52 не специфицира монетарни лимити кои се однесуваат на степенот на поддршка до кој Банката на Франција ќе бара кредитните институции да ги обезбедат. Потенцијалните извори на поддршка се бројни, бидејќи членот 52 придонесува за кооперација на сите кредитни институции.

### ***Гаранции на депозитите***

Овој систем беше воведен со Статутот од 14 јануари 1980 год. Примената на овој систем, управуван од страна на Association Francaise des Banques се разликува од системите создадени за кооперативните системи, кои се под супервизорски надзор на *organes centraux*. Главната разлика во системите за гарантирање на депозитите е дека тие се користат после пропаѓање на банките (иако, во исклучителни случаи, се применуваат и како превентива). Системот настојува да ги заштити депозитите директно, во рамките на одредени лимити. Постојат следните правила:

**Компензација на депозитите:** Системот ги надоместува депозитите во франци до DEM 120,000 по депозитор. Исклучени се анонимните депозити, депозитите на државата, меѓубанкарските депозити и депозитите од останатите финансиски институции.

**Банки вклучени во системот:** Системот се применува на банките кои се членки на Association Francaise des Banques и на филијалите на странските банки кои работат во Франција доколку банката основач не е регистрирана во Европската Унија. Филијалите на Француските банки во странство се исклучени.

**Придонеси на банките:** Овој систем не е базиран врз систем на регуларни премии во фонд туку врз систем на професионална солидарност. Association Francaise des Banques има право да бара од сите 406 свои членови да партиципираат во сервисирањето обврските по депозитите.

Нивото на партиципација за секоја банка е детерминирано од два фактора: 1) износот на депозити и кредити во франци (варијабилен дел од придонесот); 2) членството на банките во големите банкарски групации (консолидираните филијали не се обврзани да уплаќаат премии како додаток на премиите на основачот)

Вкупните годишни премии на сите членки на Association Francaise des Banques е 0.03% од вкупните депозити, но не може да надмине 150 милиони DEM. Во случаи кога износот на изгубените депозити е поголем од 150 милиони DEM, системот овозможува Association Francaise des Banques да бара од банките членки да го надоместат тој износ.

### ***Интервенции за сметка на кредитните институции***

Кооперативни банки, заедно со Штедните банки и Credit Immobilier de France ги заштитуваат своите депозитори преку а priori механизми кои обезбедуваат опстанок на овие кредитни институции и како резултат на тоа и заштита на заштедите на депозитите. Ова е оправдано со фактот дека таквите банкарски групации се координирани од страна на централни тела, чии овластувања се дефинирани во членовите 20 и 21 од Законот за банки на

Франција; Според овој Закон, централните тела мора да гарантираат за ликвидноста и солвентноста на сите институции афилирани кон нив. Како резултат на тоа, депозиторите во овие институции се индиректно заштитени. Овие заштитни системи се покажале како ефикасни и не се познати случаи на банкротства кај овие категории на банки. Овој принцип е признат од страна на European Commission како валиден систем за осигурување на депозитите

### ***Системи за осигурување на депозитите кај Заедничките или Кооперативни банки***

#### ***а) Groupe Banques Populaires***

Заедничките Гарантни Фондови на системот (Fonds Collectif de Garantie) се достапни за да ѝ помогнат на Chambre Syndicale des banques Populaires (централно тело) за исполнување на обврските за гаранција на ликвидноста и солвентноста на сите институции во рамките на групацијата. За сите Banques Populaires, годишните премии кон фондот се задолжителни;

#### ***б) Credit Agricole***

Credit Agricole не уплаќаат премии на регуларна основа во внатрешните фондови за осигурување, но имаат потпишано гаранции до висината на вредноста на нивниот акционерски капитал (ТИЕР 1 капитал) да го поддржуваат CNCA во неговата улога дефинирана со Законот за банки од 1984 и да гарантираат за солвентноста и ликвидноста на Credit Agricole спрема трети странки.

#### ***в) Credit Mutuel i Credit Mutuel Agricole et Rural***

Confederation Nationale de Credit Mutuel (CNCM) е одговорна за супервизорски надзор на овие ентитети, со текот на годините ова тело ја презело и улога на осигурител на депозитите и гарант за членовите кои се лично одговорни за нивните обврски кон друштвото. Со цел да им се помогне на друштвата кои се соочуваат со потешкотии, биле подготвени соодветни регионални и национални процедури.

На регионално ниво: Постојат најразлични солидарни механизми. На пример, Caisses locales de Credit Mutuel кои создаваат профит можат да уплаќаат премии на нивната регионална федерација, овие средства се користат за да им се помогне на другите друштва кои се соочуваат со одредени потешкотии.

На национално ниво: Секое друштво уплаќа премии во износ од 2% од своите вкупни депозити во националниот фонд на солидарноста управуван од страна на CNCM. Како дополнителна прудентна мерка, друштвата можат да прибираат депозити во вкупен износ кој не е поголем дваесет пати од нивниот сопствен капитал

#### ***д) Credit Cooperatif***

СССС, во својата улога како централно тело на Credit Cooperatif групата, гарантира за солвентноста и ликвидноста на сите свои филијали. Со цел да се усогласат со Директивата на Европската Унија за системите за осигурување на депозитите, формалните гаранции помеѓу членовите на групацијата се исто така



применети во 1995. До моментот не е применет Гарантен Фонд кај овие институции.

### ***Осигуришелни системи кај Штедниите банки***

Овие друштва се непрофитни кредитни институции регулирани со приватното право. Со Законот од 01.07.1983, Штедните банки можат не само да примаат депозити, туку и да извршуваат банкарски операции за сметка на поединци и корпорации надвор од индустриските и комерцијалните дејности како основни дејности. Постојат три вида на осигурување на депозитите од страна на осигурителните фондови.

- Државата, преку резервен фонд управуван од Caisse des Depots et Consignations (CDC), гарантира депозити во Livret A и 85% од депозитите во LEP (Livret d'Epargne Populaire)
- Депозити во CODEVI (индустриски инвестициони сметки) гарантирани од страна на CDC
- Депозити во Livret B, CEP, CEL, PEL како и 50% од депозитите во CODEVI се гарантирани од страна на фондот (Fonds Commun de Reserve et de Garantie-FCRG) воспоставен и урзуван од страна на CENCEP. Неговиот почетен капитал е 600 милиони DEM и е обезбеден од страна на CDC. Намената на фондот е да даде осигурување на банките во кризни ситуации кога членовите на овие институции нема да бидат во можност самите да ги разрешат проблемите.

Давков Игор

## *Финансиски систем на Италија*

## **Финансиски сисџем на Италија**

### **ВОВЕД**

Организационата структура на банките претрпува значајна реорганизација како со новиот Закон за банки од 1993 година, така и со Владињот План за приватизација. Со пречистениот текст од овој закон се отфрлаат разликите помеѓу банките за краткорочно, среднорочно и долгорочно работење, така што сите институции кои се вклучени во процесот на прибирање депозити и одобрување на кредити се дефинираат како банки. Понатаму со постепено трансформирање на најголемиот дел од италијанските банки во друштва со ограничена одговорност, дистинкцијата во класифицирањето на банките се намалува.

### **1. Класификација на банкарската индустрија според учесивојќо на банките на пазарот**

Целта на новата легислатива е да се рекласифицира банкарската индустрија во 5 пошироки категории според големината и важноста на банката, наместо дотогашната поделба според функцијата и правниот статус на институцијата:

- поголеми национални банкарски групи со национална или интернационална банкарска мрежа
- големи регионални банки
- банки со среден обем
- мали, локални банки кои работат на потесни географски пазари
- минорни банки со маргинално присуство на пазарот

Со состојба на 31.12.1994 година, италијанскиот банкарски систем се состои од 94 банкарски групи и 800 поединечни банки. Банкарските групи се состојат од 202 банки (151 од нив Италијански) и 558 останати компании. Вкупниот број од 1002 регистрирани италијански банки претставува пад за 35% во однос на 1992 година, со оглед на фактот што 33 нови банки се отворени, а 68 затворени до крајот на 1993 година.

	Број на банки			Број на филијали		
	1994	1993	1992	1994	1993	1992
Банки со огран.одгов. за прибирање на кратк. Депозити	170	174	177	16,535	15,826	14,769
Банки со огран.одгов. за прибирање на сред. и долг. Депозити	37	46	49	119	124	120
Кооперативни банки	100	100	102	4,045	3,896	3,866
Комунални банки	646	671	700	2,343	2,226	2,093
Централни кред.институции	4	5	5	8	11	11
Филијали на странски банки	45	41	40	70	50	52
<b>Вкупно</b>	<b>1,002</b>	<b>1,037</b>	<b>1,073</b>	<b>23,120</b>	<b>22,133</b>	<b>20,909</b>

Италијанските банки може да поседуваат т.н. *stockbroking subsidiari* (филијали со статус на правни лица) и преку нив да тргуваат со хартии од вредност. Во 1991 година, усвоена е легислатива со која се предвидуваат реформи на Италијанскиот пазар на пари, во која се вклучува забрана на инсајдерско дилерство и забрана на протекции на поединци при прифаќањето на некоја понуда. Освен тоа, секоја компанија што сака да се занимава со бизнис со хартии од вредност потребно е да основа SIM (*Societa di Intermediazione Mobiliare*)-Здружение за посредување.

## **2. Банки со ограничена одговорност**

Пречистениот текст од погоренаведениот Закон за банки ја реafirмира претприемачката природа на банките со поставувањето на ограничените друштва како стандардна легална форма. Предвидено е со оваа легална форма да бидат опфатени поранешните банки од национален интерес, поранешните банки во јавна сопственост (*public law banks*), штедните банки (*saving banks*) и обичните кредитни банки.

а) До 1994 година во Италија постојат 3 банки од национален интерес: *Credito Italiano* ('CI'), *Banca Commerciale Italiana* ('BCI') и *Banca di Roma* ('BdR'). Во 1994 година *Credito Italiano* и *Banca Commerciale Italiana* се приватизирани, со тоа што *Credito Italiano* се припои со *Credito Romagnolo* во декември 1994 и со тоа стана трета најголема италијанска банка според износот на вкупната актива. Понатаму, во 1995 година *Credito Romagnolo* се спои со уште едно правно лице во *Emilia-Romagna*, *Carimonte* и сега е позната под името '*Rolo banca 1473*'. *Banca di Roma* откако се спои со *Cassa di Risparmio di Roma*, ја припои *Banca Nazionale dell'Agricoltura* во 1995 година и со тоа ја задржа втората позиција во Италија.

И покрај тоа што банките од национален интерес беа друштва со ограничен број на акции кои котираат на берзата на хартии од вредност, нивниот најголем акционер беше Институтот за индустриска реконструкција (*IRI*)-државна холдинг компанија, со што овие банки се вбројуват во сферата на јавниот сектор. Акциите на овие банки гласат на име, наспроти акциите на доносител кои се дозволени во Италија за јавните друштва, а секој акционер кој не е жител или регистрирано тело на ЕУ нема гласачки права. Оперативните услови за работа се утврдени од Министерството за Финансии или од Банката на Италија: со претседателски декрет промовиран од министерот на трезорот тие се признаваат како банки од национален интерес, а Банка на Италија го одобрува именувањето на Управниот Одбор и нивниот статут. Секоја измена и дополна подлежи на претходна согласност од Министерот за финансии по извршени консултирања со Меѓуминистерска комисија за кредити и депозити, а делегат од Банка на Италија присуствува на состаноците на Управниот Одбор како опсервер со овластување да интервенира доколку смета дека предлозите не се во согласност со тековниот закон и регулатива.

б) До 1995 година во Италија постојат 6 банки во јавна сопственост: *Instituto Bancario San Paolo di Torino*, *Banca Nazionale del Lavoro*, *Monte dei Paschi di Siena* (МПС), *Banco di Napoli*, *Banco di Sicilia* и *Banco di Sardegna*. Од 1995 година сите овие институции се конвертирани во друштва со ограничена одговорност врз основа на *Amato* законот (*MPS* е последната трансформирана банка, во Август 1995 година). Акционерскиот капитал во овие банки сеуште се контролира од дотогашните основачи, меѓутоа Владата нуди фискална предност при продажба на уделите на банките со цел да се поттикне акционерство помало од 51% во текот на следните 5 години. Целта е да се прошири акционерството во

банките и исто така да се генерира доволно капитал потребен за експанзија на банките. При трансформирањето на банките во друштва со ограничена одговорност освен 1%-ната ревалоризација на основните средства и на капиталот, државата нуди и намалување на даноците. Со преоѓањето на банките од јавна сопственост во друштва со ограничена одговорност се случуваат радикални промени во структурата на поголемиот дел од нив, во смисла на намалување на традиционалното влијание на јавниот сектор врз овие банки кои дотогаш беа отворени врз основа на политичка пресија при именувањето на раководните лица или при креирањето на кредитната политика.

в) штедните банки се основани како непрофитни здруженија под закрила на закон донесен во 1888 година и нивна примарна цел од секогаш била прибирање на штедни влогови и адекватно пласирање на истите. Најголемиот дел од штедните банки имаат дозвола од централната банка за проширување на нивната активност од рамките на нивната локална територија во национални и понекогаш меѓународни рамки. Традиционално, штедните банки биле или здруженија основани од група индивидуи, или единици формирани од здруженија или хуманитарни институции. Но, со *Amato* законот, 84 штедни банки се трансформираат во друштва со ограничена одговорност со што здруженијата, или единиците стануваат холдинг компании. Слично како и кај банките во јавна сопственост, со конверзијата во друштва со ограничена одговорност, штедните банки добиваат можност за ревалоризирање на имотот и капиталот, без да се предизвика при тоа додатна обврска за данок. Слично на банките во јавна сопственост, и за штедните банки постојат фискални иницијативи за продавање на нивниот капитал до почетокот на 1998 година.

Дури и пред нивното конвертирање во друштва со ограничена одговорност, неколку штедни банки го променија нивниот статут за да го прилагодат кон проширениот асортиман на активности, нивните растечки претприемачки цели и редуцирањето на дотогаш поставените лимити на нивното работење со нивните статуте, со што тие всушност нудат ист асортиман на услуги како и комерцијалните банки. Следејќи го вкупниот тренд во банкарскиот сектор, профитабилноста кај овие банки добива се поголемо значење, делумно бидејќи задржаната добивка останува главен извор на свеж капитал кај штедните банки. Од неодамна, некои штедни банки го отворија својот капитал кон јавноста со издавањето на обични акции, сертификати за регистрирање на учества и штедачки сертификати без право на глас.

Интересна новина е формирањето на здружени банкарски групи меѓу штедните банки, особено во Тоскана, при што единиците од кои е конституирано едно правно лице *Cassa di Risparmio di Firenze* ('CRF') заедно со единиците од 6 други штедни банки од Тоскана формираа заедничка холдинг компанија (*Casse Toscane*) официјално призната како банкарска група со прудентни цели, поседувана пропорционално од споменатите единици. Најголемиот акционер на оваа банкарска група е *Cassa di Risparmio di Firenze* ('CRF'). *Casse Toscane* го држи мнозинскиот дел во секоја од инкорпорираниите штедни банки, со тоа што одделните единици го задржуваат нивниот непосреден дел во нивните банки. Нејзиното работење се сведува на интегрирање на пресметките на инкорпорираниите банки, а фактичка поделба е настаната есента 1995 година, како последица на спротиставените стратегии на банките членки. Од Октомври 1995, *Casse Toscane* работи како холдинг компанија со намален број на штедни банки. Слична групација постои во регионот - *Emilia-Romagna*.

Со конвертирањето на банките во друштва со ограничена одговорност, делот за дивиденда кој штедните банки го плаќаат на нивните сопствени единици, задолжително се депонира во специјален фонд, кој соодветно се искористи за рекапитализирање на банката.

г) Обични кредитни банки се сите банки кои не спаѓаат ниту во една друга посебна институционална група, како и филијалите на странските банки. Табелата што следува ги наведува 15-те најголеми друштва со ограничена одговорност до крајот на 1994 година и нивното учество на домашниот пазар:

**Табела број 1**

Крај на 1994 (консолидирано)	Поранешна категија	Вкупна актива во мил. ДЕМ	Кредити во Мил.ДЕМ	Пазарно учество %	Депозити во мил.ДЕМ	Пазарно учество %
Instituto Bancario San Paolo di Torino	Банка во јавна сопственост	196,345	90,116	8.37	131.963	9.34
Cariplo	Штедна банка	174,341	93,104	5.90	119.387	5.81
Banca di Roma	банка од национален интерес	165,760	77,049	6.49	125.387	5.75
Banca Nazionale del Lavoro	Банка во јавна сопственост	160,469	98,093	7.60	112.784	5.96
Banca Commerciale Italiana	банка од национален интерес	150,835	68,308	4.95	129.125	4.72
Monte dei Paschi di Siena	Банка во јавна сопственост	142,874	63,208	3.99	110.127	4.56
Credito Italiano	банка од национален интерес	121,939	43,802	3.63	105.301	3.70
Banco di Napoli	Банка во јавна сопственост	120,621	68,633	4.99	90.044	4.04
Banca CRT	Штедна банка	49,927	24,251	1.12	38.384	1.71
Banco Ambrosiano Veneto	обична банка	49,291	24,147	2.08	43.791	2.22
Banco di Sicilia	Банка во јавна сопственост	45,842	26,849	2.25	26.893	2.47
Banca Nazionale dell'Agricoltura Cariverona	обична	43,035	22,310	1.23	34.870	1.49
	Штедна банка	42,502	24,058	1.02	27.171	1.28
Credito Romagnolo	обична	36,475	18,451	1.56	31.512	1.77

### **3. Кооперативни банки**

Кооперативните банки се кооперативни друштва со ограничена одговорност, кои се разликуваат од обичните здруженија кои задржале извесни карактеристики на ортачки друштва. Историски, кооперативните банки се основани за опслужување на мал број на штедачи и за одобрување на кредити на мали фирми, при што секоја банка работи во рамките на стриктно дефинирана територијална зона. Во последните неколку години, расте бројот на спојувања меѓу кооперативните банки што доведува до експанзија на нивната мрежа и поголемите кооперативни банки во рамките на својата клиентела работат и со

покрупни организации. До крајот на 1994 година, постојат 97 кооперативни банки со 3992 филијали во Италија. Најголемите 5 се следниве:

**Табела број 2**

Крај на 1994 год. (консолидирано)	Статус	Вкупна актива  Во мил ДЕМ	Кредити  Во мил ДЕМ	Учество на нац.пазар  %	Депозити во мил.ДЕМ	Учество на нац.пазар %
Banca Popolare di Novara*	Кооперативна банка	44,662	18,678	1,26	34,938	1,34
Banca Popolare di Milano*	Кооперативна банка	39,340	16,133	1,04	35,108	1,38
Banca Popolare di Bergamo-Credito Varesino*	Кооперативна банка	26,335	14,407	1,37	22,466	1,65
Banca Popolare di Verona	Кооперативна банка	24,418	12,548	1,18	20,635	1,25
Banca Popolare dell'Emilia Romagna	Кооперативна банка	14,132	7,483	0,71	11,930	0,77

Главни карактеристики на кооперативните банки се следните:

- Нето добивката што останува по издвојувањето на задолжителната резерва (најмалку 10%), и откако ќе се дистрибуира на дел (утврден со статутот на банката) за резервен фонд и дел за акционерите, предвидено е да се употребува во хуманитарни цели.
- Генерално, најголемите акционери на кооперативните банки се нивните вработени, директори и поголемиот дел од нивните депозитори, било индивидуи или здружени тела, и покрај тоа што со неодамнешното релаксирање на акционерските правила е веројатно дека ќе се предизвика зголемување на надворешниот интерес, а за новите вложувачи повеќе не е потребно добивање на претходна согласност од банката во која се инвестира, иако банката сеуште има ултимативно право да не дозволи одделен вложувач да инвестира во неа. Банките кои котираат на т.н. пазар преку шалтер (купопродажба на вредносни хартии во банка) мора да обезбедат издавање на обични акции за новите членови.
- Ниту еден акционер не може да има повеќе од 0,5% од акционерскиот капитал со исклучок на инвестиционите компании каде што лимитите се поставени од нивни посебни регулативни тела. Мора да има минимум 200 акционери во секое време, во спротивно банката ќе отиде во ликвидација.
- Секој поединечен акционер има право само на еден глас без оглед на бројот на акции што ги поседува.
- Управниот Одбор и Внатрешната Контрола се именуваат од страна на акционерите.

Моментално кооперативните банки се овластени од страна на Банката на Италија да се трансформираат во друштва со ограничена одговорност и да се спојат доколку нивното спојување биде од интерес на доверителите или доколку тоа спојување го зајакне нивниот капитал или во случај кога таквиот потег оди во корист на процесот на рационализирање на банкарскиот систем. Како и да е, спојувањето мора да биде одобрено од мнозинството акционери на кооперативните банки кои се спојуваат.

#### **4. Инвестициони банки**

Пред стапување во сила на Законот за банки (Testo Unico) од 1993 година, овие банки се регулираат со нивен сопствен Закон-Законот за рурални и уметнички банки од 1937 година. Новиот закон ги третира овие банки на ист начин како и сите други банки, дозволувајќи им вршење на сите банкарски активности, се дотогаш додека тоа не е во спротивност со нивниот статут. Натаму, со новиот закон се укинува ограничувањето на членството кај овие банки на фармери и уметници и истиот се потврдува со бришење на термините ‘рурални’ и ‘уметнички’ од името на оваа категорија на банки. Главната разлика помеѓу овие банки и останатите банки се состои во тоа што инвестиционите банки мораат (имаат обврска) да одобруваат кредити во главно на нивните членови: со други зборови, најмалку 50% од одобрените кредити на годишно ниво мора да се пласираат на членовите.

На крајот на 1994 година, постојат 646 заемни банки, што претставува пад од 25% споредено со претходната година. Меѓутоа, бројот на филијалите на овие банки е зголемен од 2226 во 1993 година на 2343 во 1994 година со вкупно апроксимативно 400.000 членови, или просечно по 171 член во една инвестициона банка. И покрај ваквата цифра, нивното агрегатно учество во кредитната понуда секогаш било и ќе остане на ниско ниво (на крајот на 1994 година-агрегатното учество на овие банки било 4,9% за одобрените кредити и 3,9% за прибраните депозити).

Согласно Законот за банки од 1993 година, главните карактеристики на инвестиционите банки се следните:

- Инвестиционите банки може да се основаат како здруженија со ограничена одговорност со обврска да се конвертираат во друштва со ограничена одговорност до 01.01.1997 година. Законот од 1993 година ја отфрла идејата за неограничена одговорност и одговорност на членовите. Инвестиционите банки не може да се конвертираат во кооперативни банки, но може да се спојат со друга инвестициона банка или со кооперативна банка или пак со некое друштво со ограничена одговорност.
- Секој може да биде член (претходно членовите мораа да бидат или фармери или уметници) се додека е резидент, има седиште или работи надвор од територијата во која работи банката. Членовите на овие банки мора да задоволуваат морални квалитети. Како и да е, нужен минимум е 200 акционери во секое време или банката ќе мора да се спои со друга инвестициона банка или да се стави под ликвидација. Ниту еден поединечен акционер не може да поседува повеќе од 80 милиони ИТЛ од вредноста на акционерскиот капитал, така што минимум потребен капитал за основање на една инвестициона банка е 16 милиони ДЕМ (16.000 милиони ИТЛ).



- Најмалку 70% од годишната нето добивка се алоцира во задолжителна резерва, одреден дел оди во т.н. 'кооперативен фонд' за поттикнување и развивање на здружувањата. Останатата нето добивка (по издвојувањето на делот за задолжителна резерва, дел за резервниот фонд утврден со статутот на банката и дел за акционерите) се користи во хуманитарни цели.
- Секој поединечен акционер има право на еден глас без оглед на бројот на акциите што ги поседува.
- Именувањето на Управниот Одбор и Внатрешната Контрола е во дискреционо право на акционерите.

Нивната активност е дефинирана со посебно изготвен пишан материјал на асоцијацијата која ја изготвуваат и по него одлучуваат членовите на асоцијацијата. Новиот закон ја отфрла дотогашната обврска на банките со неограничена одговорност за инвестирање најмалку 10% од нивните депозити во хартии од вредност на државата, како и обврската на банките со ограничена одговорност за инвестирање најмалку 20% од нивните депозити во хартии од вредност на државата. Наместо тоа, на ист начин како и сите други банки, тие мора да располагаат со задолжителна готовинска резерва.

Во 1978 година, руралните банки, преку нивниот Централен Институт (ICCREA), основаат централен гарантен фонд, во кој секоја рурална банка вложува одреден дел. Целта на овој фонд е со собраните пари во фондот од одделните банки-членови да им се помогне на членките кои се наоѓаат во кризен период заради нивно повторно поставување на здрава основа, иако останува одговорноста за финансиската позиција на секоја посебна банка на нејзините членови. Инвестиционите банки не учествуваат во фондот за осигурување на штедните влогови формиран од Италијанската банкарска асоцијација (ABI), чии што членови се сите банки што работат во Италија.

## ***5. Централни кредитни институции***

Централните институти работат во име и за сметка на банкарските групни членки, кои го обезбедуваат најголемиот дел од нивните депозити. Нивна примарна цел е да ги обезбедат нивните членови со различни банкарски услуги: пласирање на вишокот на пари од своите членови или задоволување на нивните потреби за финансирање, понуда на секторски меѓубанкарски пазар. Тие можат да понудат посебна финансиска помош на нивните членови и да им помагаат во кризни периоди, со што превентивно влијаат пред интервенирањето од страна на Банка на Италија. Освен тоа, тие ги координираат активностите на членките како од технички аспект, така и од аспект на претставување на нивнитевидувања пред Министерството за финансии. Тие обезбедуваат клириншки услуги на нивните членки и издаваат нивни сопствени банкарски меници. Исто така, имаат советничка функција и одобруваат финансиска, техничка и економска помош на нивните членови.

Централните институти не само што ги пласираат своите пари на своите членови, туку можат да ги вложат во хартии од вредност, како јавни така и приватни, како и да одобруваат деловни кредити. Последното се докажа како

особено релевантно во случајот на Централниот Институт на штедните банки (ICCRI). При крајот на седумдесеттите години од овој век, ICCRI се најде во незавидна позиција заради големата изложеност кон проблематичниот S.I.R. хемискиот концерн Liquigas и групацијата Caltagirone. Неопходно беше банките членки да внесат свеж капитал во ICCRI за повторно поставување на истиот на здрава основа.

Влијанието на оваа група институции во банкарскиот сектор е минорно од аспект на нивната големина (2,5% од вкупната актива на ниво на банкарски систем), но нивната важност произлегува од специфичната улога што ја имаат. До крајот на декември 1994 година постојат 4 централни институти (со вкупно 8 филијали).

#### ***6. Кредитни банки за среднорочно и долгорочно кредитирање (поранешни специјални кредитни институти)***

Специјалните кредитни институти биле установи преку кои се одобрувале најголемиот дел од државните субвенционални кредити за инвестирање во регионални или индустриски проекти од посебен национален интерес. Станувало збор за владини кредити, или почесто за субвенционирани каматни стапки. Специјалните кредитни институти одобруваат хипотекарни и земјоделски кредити, како и кредити кај неколку помалку значајни подрачја од аспект на висината на одобрениот кредит, на пример рударството, туризмот и бродоградбата.

Речиси сите специјални кредитни институти се трансформираат во друштва со ограничена одговорност (до крајот на 1994 година постојат 46 специјални кредитни институти. Само еден од нив, Istituto di credito sportivo го задржа неговиот јавен правен статус), откако во 1993 година со банкарскиот закон е отстранета правната разлика меѓу банките и специјалните кредитни институти, така што и едните и другите се нарекуваат банки. Кај повеќето од нив, намалените бариери за специјализација и зголемената конкуренција на среднорочниот и долгорочниот пазар ќе делува како иницијатива за нивно стратешко рационализирање и репозиционирање, поради нивниот недостиг од мрежа на филијали и зависност од туѓи банкарски средства, како и поради ограничените деловни можности. Од друга страна, специјалните кредитни институти се уште имаат значаен придонес во Италијанската економија. Решение што се нуди е интегрирањето на специјалните кредитни институти во склоп на одредени банкарски групи. Всушност, помеѓу крајот на 1993 година и крајот на 1994 година бројот на специјалните кредитни институти паѓа од 46 на 37 како резултат на спојувањето со други банки како и на нивното меѓусебно спојување. Над 23 специјални кредитни институти сега се припоени во банкарска група, а други 12 специјални кредитни институти располагаат со капитал чии сопственици се одреден број на банки.

Специјалните кредитни институти зафаќаат 21,7% од вкупната актива на ниво на банкарски систем и 36,7% од вкупно одобрените кредити на ниво на банкарски систем. Специјалните кредитни институти сега се класифицираат според местото на одобрување на кредитот:

Вид на институција	Вид на кредитирање
Кредитирање на индустрија, комерција, уметност и занаетчиска дејност -	Индустр. комерц. кредити
Хипотекарни кредитни институции-	Хипотекарни и конструкциони кредити
Работи на јавниот сектор-проекти	Финансирање на јавни работи/цивилни проекти
Земјоделски кредити-	Кредитирање на земјоделието

До скоро, специјалните кредитни институти, во најголем дел беа основани од банки за краткорочно кредитирање кои во случај на поголема побарувачка на краткорочни кредити, го пренесуваат својот дел од депозитите во овие институти. Законите усвоени во 1981 и 1983 година, значително го прошируваат асортиманот на инструментите за финансирање кои можат да ги користат специјалните кредитни институти. Приватните кредитни институти како на пример *Centrobanca*, *Interbanca*, *Efibanca* и *Mediobanca* можат да издаваат сертификати за депозити и сертификати за штедење, како и обични и приоритетни акции. Други индустриски и комерцијални кредитни институти, како на пример *IMI* и *Credior*, особено го користат пазарот на обврзници, вклучително и меѓународните пазари (во случајот на *IMI*). Со тоа големите индустриски и комерцијални институти ја проширија својата клиентела со вклучување на покрупни претпријатија и холдинг компании.

Досега најголем специјален кредитен институт е *IMI (Istituto Mobiliare Italiano)*, со вкупна актива за 1994 година од 69.295 милиони ДЕМ (69.295 милијарди ИТЛ). *IMI* е основан за финансирање на Италијанската индустрија на почетокот на светската финансиска криза од 1930 година, по пат на среднорочно и долгорочно кредитирање, како и капитално вложување. *IMI* е речиси целосно приватизиран во текот на 1994 година (Италијанското Министерство за финансии моментално поседува само 7% од вкупниот капитал), а голем дел од капиталот припаѓа на *Cariplo* (10%), *San Paolo* (10%) и *MPS* (10%). Останатите акции се во најголем дел поседувани од други банки и осигурителни компании. Моментно *IMI* нуди повеќе финансиски активности, како преку матичната банка така и преку определен број на специјализирани филијали со статус на правно лице (субсидиери).

Според големината, друг специјален кредитен институт после *IMI*, е *Mediobanca*, чија вкупна актива изнесува 27.661 милиони ДЕМ (27.661 милијарди ИТЛ) со крајот на јуни-1994 година. *Mediobanca*, која е контролирана од три поранешни банки од национален интерес (*CI*, *BCI* и *BdR*) заедно со одреден број на истакнати индустриски групи, одобрува среднорочни и извозни кредити.

Останатите специјални кредитни институти во свои рамки вклучуваат важни регионални институти како на пример *ISVEIMER* -Институт за развој на југоисточна Италија (кој стана дел од *Banco di Napoli* кога Италијанското Министерство за финансии ги пренесе неговите акции на *Banco di Napoli*, како дел од планот за рекапитализација) и *IRFIS* -Регионален институт за

финансирање на Сицилијанската индустрија (сега е дел од Banco di Sicilia. Сите 3 институции работат со Агенцијата -Agenzia per la Promozione dello Sviluppo nel Mezzogiorno-и се финансираат од Владата.

## **СИСТЕМ ЗА ДЕПОЗИТНО ОСИГУРУВАЊЕ**

### *Фонд за заштита на депозитите*

Фондот за заштита на депозитите функционира во Италија од 1987 година, под заштита на Италијанската банкарска асоцијација и Банка на Италија. Тој има статус на конзорциум на банки каде што се состануваат банките членки, со управен одбор и извршна комисија. Претставник на Банка на Италија и 3 внатрешни ревизори учествуваат на состаноците на управниот одбор и извршната комисија. Конзорциумот обезбедува средства за отплата на депозитите на банките членки, во рамките на поставените лимити. Секогаш кога постои економска оправданост, фондот интервенира за поддршка на банките членки кои се наоѓаат под мерки. Потребно е посебно барање за интервенирање до т.н. специјален администратор, заедно со одобрение од извршната комисија на Банка на Италија и од Фондот.

Членството во фондот е доброволно (иако речиси сите банки се вклучени во фондот; до крајот на 1995 година постојат 228 банки - членки), од 1996 членството станува задолжително со спроведувањето на депозитната гарантна директива. Инвестиционите банки се исклучени од оваа шема, со оглед да овие банки веќе имаат автономна депозитна гарантна шема. Странските филијали на италијанските банки (кои работат во земји каде што постојат слични осигурителни фондови), се исклучени од наведената шема. Гарантниот фонд не ги покрива меѓубанкарските депозити.

Учеството на одделните банки се утврдува врз основа на пресметка на депозитната база на секоја банка. Депозитната база се дефинира како збир од обичните депозити плус нето кредитите (брuto кредитите намалени за износот на издвоените резервации за потенцијални кредитни загуби). Формулата е регресивна според големината, заради избегнување на високите казни за големите банки. Учествата во фондот со максимален збир од 2000 милиони ДЕМ (2000 милијарди ИТЛ), се ослободени од пресметување на задолжителна резерва од страна на Банка на Италија.

\* \* \*

Банката на Италија ја потенцира разликата помеѓу супервизорската функција и функцијата - рефинансирање (позајмување од последен извор) кај секоја национална централна банкарска институција. Имено, таа подвлекува дека единствено првата функција автоматски се прифаќа од страна на Банка на Италија, додека за втората функција се одлучува од случај во случај. Банка на Италија нема формална обврска да ја спасува банката. Меѓутоа, не постои случај каде што интервенцијата од страна на Банка на Италија не била материјализирана, било индиректно (во случај кога се дава одобрение за припојување на лоша банка кон друга банка), или директно (со финансирање на проблематичната банка). Степенот и методот на интервенција значително варира во зависност од степенот на банкарските потешкотии.

Во годишниот извештај од 1982, Банка на Италија става јасно до знаење дека нејзиниот систем на контрола не е апсолутна гаранција за банкарските неуспеси. Таа истакнува дека супервизорските авторитети, иако контролираат информации кои ги добиваат од банките, мора да се потпрат и непосредно на банкарски официјален претставник-лице со посебно овластување со цел да проверат дали сметките на банката кореспондираат со оперативната реалност. Во последните неколку години, моќта на контрола на Банка на Италија и на супервизорските авторитети, значително е зголемена: законот кој ги следи директивите од Европската Унија ги елиминира повеќето дупки во законот кои доведуваа до ситуации на злоупотреби кај одделни банки. Во 1986 година, со одобрувањето на Фондот за заштита на депозитите, владината комисија повторно истакнува дека шемата на интервенција од страна на финансиските авторитети сеуште е актуелна.

Италијанските банкари сметаат дека врзувањето на социјални обврски за италијанските банки во целина е премногу вкоренето во банкарската заедница, како и кај централните банкарски авторитети, и тоа не заради интервенција, туку заради превенција од некоја поголема банкарска дубиоза.

Индициите кои ги дава Банката на Италија упатуваат на фактот дека приватизацијата на државно-контролираните банки нема да ја намали обврската на финансиските авторитети за превенција од колапс на овие банки. Во контекст на претходното би бил коментарот: "Сите права и обврски за кои се овластени постојните банки, треба исто така да се применуваат на новите друштва со ограничена одговорност, без некаква посебна формалност или амандман".

Лидија Марковска

## ***Библиографија***

1. IBCA Bank score – август, 1998 година;
2. Закон за банки на Полска, 1997 година;
3. Закон за банки на Словенија, 1997;
4. Закон за банки на Федеративна Република Германија, октомври, 1996 година;
5. The banking system in Germany, Jurgen Stein, 1997 година.
6. Banking and Finance in Switzerland – KPMG, ноември, 1996 година;
7. Закон за банки на Австрија, 1979 година;
8. Consolidated Financial Market Act, 1993 година;
9. Закон за банки на Франција, 1984 година;
10. Закон за банки на Италија, 1993 година.